קרבן העדה על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרבן העדה על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרבן-העדה-על-תלמוד-ירושלמי-שקלים/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 8
הלכה ג 10
הלכה ד 11
פרק ב 15
הלכה א 15
הלכה ב 17
הלכה ג 19
הלכה ד 20
הלכה ה 23
פרק ג 26
הלכה א 26
הלכה ב 29
הלכה ג 33
פרק ד 35
הלכה א 35
הלכה ב 38
הלכה ג 41
הלכה ד 44
הלכה ה 48
פרק ה 49
הלכה א 49
הלכה ב 53
הלכה ג 54
הלכה ד 56
פרק ו 58
הלכה א 58
הלכה ב 62
הלכה ג 65
הלכה ד 67
פרק ז 70
הלכה א 70
הלכה ב 71
הלכה ג 74
פרק ח 79
הלכה א 79
הלכה ב 81
הלכה ג 81
הלכה ד 82

פרק א

הלכה א

מתני' **באחד באדר משמיעין על השקלים**. ב"ד שולחין בכל ערי ישראל ומכריזין שיביאו תקליהם ולמה באחד באדר מפרש בגמ':

ועל הכלאים. מכריזין שימעטו הזרע האחר עד שלא ישאר בו רובע קב לסאה:

בט"ו בו קורין את המגילה בכרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. איידי דבעי למתני דבט"ו באדר שלחנות יושבים במדינות תני נמי כל מה שהיו עושין בו ביום ולהכי לא תני שבי"ד קורין את המגילה בשאר עיירות דלא חש למתני מה שנעשה בכל החדש:

ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות. והשווקים שנתקלקלו בימות הגשמים בשביל עולי רגלים א"נ בשביל הרוצחים בשגגה כדכתיב תכין לך הדרך:

ואת מקוות המים. אם נתרבה בהם טיט מנקין אותן ואם נחסר שיעורן ממשיכין להן מים וממלאין אותן:

כל צרכי רבים. מפרש בגמרא:

ומציינין את הקברות. שלא יאהילו עליהם הכהנים ועושי טהרות והציון הוא שממחים סיד ושופכין אותו סביב הקבר ובימות הגשמים היה הסיד נמוח וצריך לחזור ולציינו:

גמ' **בעונתן**. בזמנן קודם ר"ח ניסן כדי שיכולין לתרום תרומת הלשכה שממנה לוקחין קרבנות לצרכי השנה הבא מניסן ואילך ולכך משמיעין באחד באדר שלשים יום קודם:

תרומת הלשכה. היא התרומה שתורמין מן הלשכה שנתנו בתוכה כל השקלים כדתנן לקמן פ"ג:

ואמר ר"ש בר"י. דהיינו טעמא דתורמין הלשכה דוקא בר"ח ניסן:

כתחלתה. כמו שהיתה תרומה ראשונה בשעה שהוקם המשכן שהיתה בר"ח ניסן כן לדורות נמי מר"ח ניסן מתחילין לתרום מן החדש:

נאמר כאן חדשי. זאת עולת חודש בחדשו לחדשי השנה:

ונאמר להלן חדשי. ראשון הוא לכם לחדשי השנה:

שבק רבי טבי וכו'. הניח ר' טבי רישא דברייתא ואמר הסיפא לחוד:

דל כן. ולא נכון לעשות כן שקיצר במקום שהיה לו להאריך דמסיפא לא שמעי' דמדאורייתא צריך להביא מן החדש:

ת"ל בחדשו לחדשי. דה"מ למכתב זאת עולת החדש:

בחדש אחד כו'. וה"פ זאת עולת החדש בחדשו שיחדש ויביא מתרומה חדשה לכל חדשי השנה:

יכול באיזה חודש שירצה. ויתרום לכל חדשי השנה:
ויתנו קול ביהודה ובירושל'. להביא לה' משאת משה עבד ה' והיינו השקלים ש"מ שמכריזין על השקלים:
תמן תנינן. מגילה פ"ק:
אף שימוע שקלים וכלאים. איכא בין אדר ראשון לשני שאין משמיעין אלא בשני:
ר' חלבו וכו' עד זמן קרייתה. ל"ג:
ויאות. שפיר קאמרת דשימוע שקלים וכלאים אינן אלא בשני:
עד כדון וכו'. עדיין יש בשנה קודם ראש חודש ניסן ששים יום ולמה יקדמו כל כך:
עד כדון אינון דקיקין. עדיין הצמחים דקים ואינן ניכרין לידע אם הם כלאים:
מעתה. דעיקר טעם הכרזה כדי שיביאו בעונתן דוקא א"כ למה משמיעין על שקליהם באדר הא אי אפשר להן להביאן קודם ר"ח ניסן וי"ג מראשו של חורף וה"פ לפי דבריך צריכין בני בבל להשמיע בראשו של חורף כדי שיבואו לירושלים בראש חודש ניסן:
והא תנינן. לקמן פ"ג:
בפרוס הפסח. היינו ט"ו יום דפרוס לשון מחצה הוא ושלשים יום קודם החג שואלין ודורשין:
ה"ג א"כ. לפי משמעות משנה זו נאמר דג' זמנים אלו קבעו לתרום משקלי הקרובים לירושלים בפסח והרחוקים קצת בעצרת והרחוקים ביותר בחג נמצא שדי אף לבני בבל בהכרזת אדר שעדיין יש פנאי שיביאו שקליהן קודם החג:
כולה כאחת היתה באה. לצורך כל השלשה תרומות היו תורמין בראש חודש ניסן ואף שלא היו בה ממקומות הרחוקים לית לן בה שתורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות:
כדי לעשות פומבי לדבר. לפרסם ולהודיע כי בחג הפסח חובה להביא תרומת מקום הקרוב לירושלים והרחוק במקצת בעצרת והרחוק ביותר בחג אבל לתוך הקופות לא בא משקלי הרחוקים:
הן נקרא ולא נבהת. איך אפשר לקרות פסוקים אלו בלא בעיתה ורעדה:
לטובה. לנדבת משכן לא הביאו כולם אלא כל נדיב לב הביאו:
לרעה. במעשה עגל כתיב ויתפרקו כל העם:
לטובה. במתן תורה כתיב ויוצא משה את העם ולא יצאו מעצמן:
לרעה. בשילוח מרגלים ותקרבון אלי מעצמן:
אז ישיר משה. וע"י התעוררת משה השירו גם בני ישראל:
לרעה. בביאת מרגלים ותשא כל העדה אתי קולם מעצמם:

אכן השכימו השחיתו. כלומר גם הנביא צפניה הוכיחן כיוצא בזה השחתה עשו בהשכמה והטוב לא עשו בהשכמה שגבי עגל כתיב וישכימו ממחרת וגבי נדבת המשכן כתיב והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר ולא בהשכמה ממש:

אופיא. דעתם ומנהגם של אומה זו:

נתבעין לעגל. כשתבעו מהם זהב לעגל נתנו וכשתבעו למשכן נתנו:

הדא מתניתא. פליגא על ר' בא דלכך נתנו למשכן כדי לכפר על מעשה עגל:

בפרשה זאת. היא פרשת ויקחו לי תרומה:

מה שירצו יעשו. לצרכי המשכן יהיה לאיזה צורך שיהיה וגם כמה שהיו רוצים היו יכולים ליתן:

מה שירצו יעשו. לאיזה קרבן שהיו צריכין וכן מבקרין מומין היו לוקחין שכרן מתרומת הלשכה וכמה שהיו רוצים היו יכולים ליתן ובלבד שיהא יד כולם שוה:

תרומת אדנים לאדנים. דוקא ולא לשאר דברים:

אף בפרשה הזאת. והיא פרשת כי תשא:

הכל יוצאין בי"ד. אפילו כרכים שהוא עיקר זמן קריאתה והא דתנן כרכים קורין בט"ו היינו אם רצו משא"כ עיירות אסורים לקרות בט"ו דכתיב ולא יעבור:

לא בא אלא ללמדך כו'. כלומר ולא תיקשי לך א"כ דהכל יוצאין בי"ד בזמניהם ל"ל דבבבלי ריש מגילה אמרינן בזמניהם בא ללמד שזמנו של זה לא כזמנו של זה וקאמר הש"ס דלר' חלבו בא ללמד שיכול לקרות' באחד מהזמנים באדר ראשון או בשני ובמגילה פ"ק הגירסא לא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות בשני ואיכא לפרושי דה"ק בזמניהם אתי ללמד שלא יקראו אלא בזמנם דהיינו באדר שני והא ודאי דלר' חלבו קשיא מתני' דתני בט"ו קורין את המגינה בכרכים דמשמע מינה דחיובא הוא שיקראו דוקא בט"ו א"נ הכי קשיא ליה דבמתני' משמע שאין קורין אלא באדר שני דומיא דאינך:

הוון יתיבין. והוה קשיא להו מתני' לר' חלבו:

ה"ג לא מסתברא אלא לשעברי אבל להבא לא. וה"פ הא דר"ח אינו אלא לשעבר אם קרא בכרכים בי"ד שיצא אבל לכתחלה צריך לקרות בט"ו ומתניתין איירי בלכתחלה:

ופריך **והא תני מקום שנהגו לקרות שני ימים**. והיינו במקום שמסופקים אם הוא כרך או כפר ואס"ד שהכל יוצאין בי"ד למה קורין שני ימים:

א"ל אף אנא סובר כן. שאינו יוצא בי"ד:

ויאות. בתמיה וכי שפיר קפריך דקאמר שאף הוא סובר כן. ל"א ויאות וספיר קאר"ח ולא קשיא מהך ברייתא:

שמא אין שומעין לו. וכי מוחין בידו:

אם אומר את כן. שעיר שהיא ספק כרת אם קראו בי"ד שאסורין לקרות בט"ו עקרת זמן הכרכים בידיך ולא ידענו שהוא ספק ובטלת תקנת חכמים שאמרו שהכרכים יקראו בט"ו לחלוק כבוד לא"י וכין שאין מוחין בידן לא קשיא לר' חלבו דלכך קורין שני ימים אע"פ שיצאו בקריאת י"ד כיון דלא אפשר:

מצות הנוהגות באדר שני. כגון סדר פרשיות ומקרא מגילה ומתנות לאביונים:

שהן שוין בזה ובזה. שבי"ד ובט"ו שבראשון נמי אסור בהספד ובתענית. לא אמר אלא הנהיג. אבל אין מורין כן:

כותבין אדר הראשון ואדר השני. כלומר ולא אמרינן דאדר ראשון שבט מיקרי אלא שניהן הן אדר וכותבין בשטרות אדר. אלא שבאדר שני כותבין אדר תניין:

כותבין תי"י. שהיא ראשי תיבות תניין וסגי בזה:

ומשקין את הסוטות. בודקין אם ראויה לשתות:

ומפרקין את המנעול מע"ג אימום וכו'. לאו צורכי רבים היא אלא סיומא דתוספתא היא ובחול המועד איירי דמותר לפרק המנעול מע"ג הדפוס שאין זה מעשה אומן אבל אסור להחזירו שצריך אומן ואסור במועד:

תמן תנינן. פ"ק דמ"ק. משקין בית השלחין ומציינין את הקברות ויוצאין אף על הכלאים במועד:

ופריך **לא כבר ציינו באדר**. כדתנן במתני' ולמה צריך תו לציין במועד:

ושטפו. לציון הראשון וצריך ציון אחר:

לא כבר יצאו באדר. ולמה להו לצאת שנית במועד:

ואין הצמחין. של הכלאים היו ניכרין כולן בחמשה עשר באדר:

מניין. רמז לציון הקברות מקרא:

טומאה קוראת וכו'. כלומר עושים סימנים על הטומאה כדי שיהיה מרגיש ופורש:

ועברו העוברים וגו'. בנבואת יחזקאל כתיב שלעתיד יעשו ישראל ציונים על עצמות הפגרים המושלכין ופשטיה דקרא הציון הוא שיטלו אותו משם ויקברנו בגיא המון גוג מ"מ רמז הוא שבא הכתוב להזהיר וללמד שיהא אדם עושה ציון שיפרישו מפני הטומאה:

עצם. קדריש כולא קרא:

על העצמות. אע"פ שנתעכל הבשר דאכתי מטמא באהל ואיירי בשיש בהן רובע הקב אע"פ שאינן לא רוב בנין ולא רוב מנין:

על השדרה ועל הגלגולת. אע"פ שאינן אלא עצם אחד:

ע"ג אבן קבועה. על הקבר לאפוקי אבן המתגלגל דהכי משמע לישנא דקרא ובנה שהוא מחובר בבנין:
אף היא הולכת. ומתגלגלת למקום אחר ויאמרו שהטומאה היא שם ומטהרים טמאות ומטמאים טהרות שלא כדין:
למקום טהרה. מדלא כתיב ובנה עליו ציון משמע שאפילו על מקום טהרה שאצלו מציינין דאל"כ אינו מרגיש עד שיבוא על הציון וכבר נטמאו הטהרות לכך מרחיקין מקצת כשיבוא על הציון מרגיש בטומאה שלפניו ואינו הולך לשם:
מכאן לציון. שעושין סימן:
ה"ג תני מצא אבן וכו' אע"פ שאינו רשאי. שהרי צריך להרחיק הציון מן הטומאה כל שהוא כדפרישית בסמוך וכשהטומאה תחת האבן הרי כל האבן מטמא באהל:
ה"ג אני אומר מת קמצוץ והיה נתון תחתיה וכ"ה במ"ק. וה"פ מת שמרגלותיו מונחים אצל ראשו ונקבר שלא כדרכו ולא היה מחזיק מקומו יותר מן האבן הלזה ואפילו האבן קטן:
קמצוץ. פי' שנקמץ ואינו מחזיק הרבה וחבירו בפסחים פ' כיצד צולין דף פ"ו:
היו שתים. אבנים מצויינות וריוח ביניהן:
עליהן טהור. שאני אומר מפני הטומאה שביניהן ציינו עליהן:
אם היה חורש בינתיים. המקום שבין שני האבנים היה חרוש:
הרי הן כיחידות וביניהון טהור. דמסתמא לא היה שם טומאה שאין חורשין מקום הטמא:
ה"ג ותחתיהן טמא:
שמא נתעכל הבשר. נמצא מטמא טהרות שלא כדין:
ולא נמצא מטמא טהרות למפרע. כל זמן שלא נתעכל והוא לא ידע ויעבור עליו ומפסיד טהרותיו:
מוטב שיתקלקלו בו לשעה. עד שיתעכל:
ואל יתקלקלו בו לעולם. דכשיעשו ציון יסברו לעולם שעדיין הטומאה שם וישרפו עליו קדשים שיעברו עליו בשוגג או בלילה:

הלכה ב

מתני' **משרבו עוברי עבירה**. מפרש בגמרא:
גמ' **שהיו מנכשין שדותיהן**. דכשנוטלין הכלאים מאליו היה מתנכש:
שהיו נהנין מן הכלאים. שמשליכין לפני בהמתן:
וכל אשר לא יבא. בעזרא כתיב:

מנין שהיא פטורה מן המעשרות. שביד ב"ד להפקיר שדה שתהא פטורה מן המעשרות:
לא בשביעית. לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע ויד הכל שולטת על הספיחין ולא ימצאו לקרב העומר ושתי הלחם:
ולא במוצאי שביעית. בשמינית לפי שכלה הישן ומאריכין עליהן איסור חדש וכדמפרש בסמוך:
וחדש אחד. שחכמים מוסיפין בעיבורם בשביעית וכי אינו פוטרים הפירות ממעשרות ואס"ד הפקר ב"ד אינו פוטר ממעשרות למה יהא מעובר אם עיברוהו בשביעית:
עד כדון שביעית. הניחא שביעית שאין מעברין משום שתי הלחם והעומר וכדפרישית:
מוצאי שביעית. מאי טעמא אין מעברין ואיידי דאייתי להך ברייתא פירשה ולקמן מסיק פירכא לראיה זו דמייתי מינה דב"ד מפקירין:
עד שלא התיר ר' להביא ירק מח"ל לארץ. שחששו שמא יביא עמהן גוש מארץ העמים שמטמא במגע ובמשא ויטמא טהרות של א"י:
אבל משהתיר ר' להביא ירק. וכ"ש תבואה:
היא שביעית היא של שאר שני שבוע. דלעולם מותר לעבר שהרי לא יאכלו הספיחין שיוכלו להביא תבואה מח"ל:
שהיו השנים כתיקנן. וישראל שרוין על אדמתן ובהמ"ק קיים אבל בזמן הזה שאין בה"מ קיים והארץ ביד עכו"ם אין חילוק בין שביעית לשאר שני שבוע דלעולם מעברין אפי' בשביעית:
אין מן הדא וכו'. אדלעיל קאי דר' יונתן דייק דהפקר ב"ד פוטר מן המעשר וקאמר ר' אבון דמהא ליכא למשמע דמדאורייתא מוסיפין חדש העיבור אלא דבשביעית מדחין אותו ואם עיברוהו עשו כדינא דאורייתא ועברו אתקנת חכמים:
שמרהו. שיבא החודש הזה בחידושו ולולי הוספת החדש הזה היה חג פסח לפעמים בימות החמה ופעמים בימות הגשמים:
והיידא אמר דא. והיכן אמר דבר זה דב"ד פוטרין מן המעשרות:
גדיש שלא לוקט. מתני' היא בריש פ"ה דפיאה וה"פ מי שאסף והגדיש את העומרים למקום אחד בתוך השדה שעדיין לא לקטו שם העניים את הלקט:
כל השבלים. **הנוגעות בארץ הרי הן של עניים**. דספק לקט הן:
ה"ג דב"ש היא ברם כבית הלל עניים מעשרין ואוכלין אמר ר' יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה משום קנס. וה"פ מתני' אתיא כב"ש דאמרי הפקר לעניים הפקר ולפיכך פטורין מן המעשר אבל כבית הלל אין לו דין לקט וחייבין במעשרות ורבי יוסי

אמר שמענו שאפילו כב"ה אתיא מתני' דכיון דקנסו רבנן והפקירו השבלים שנוגעות בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור מן המעשרות:

הלכה ג

מתני' **שולחנות**. שם לשלחן שלפני השלחני שמקבל עליו וכן קורין החלפני שלחני בכל המשנה:

במדינה. בירושלים וי"מ בכל ערי ישראל חוץ לירושלים והיו מחליפין מחצית השקל לכל מי שצריך:

ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב היו יושבין במקדש כדי שימהרו להביא ולי"מ במקדש היינו בירושלים:

התחילו למשכן. ומוציאין העבוט מביתו של מי שלא הביא שקלו:

לוים. לאפוקי ממ"ד כל דעבר על פקודייא:

אבל לא נשים. ונתנו איש כופר נפשו כתיב ולא אשה:

ולא עבדים. דילפינן לה לה מאשה:

וקטנים. אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים:

שוב אינו פוסק. אביו מלשקול בשבילו שאומרין לו מאחר שנתת עליו השנה שעברה והעמדת עליו זאת המצוה תן עליו תמיד עד שיגדל ולא תפסוק:

ואין ממשכנין את הכהנים. אע"פ שחייבין במחצית השקל:

מפני דרכי שלום. מפרש בגמ':

כל כהן ששוקל אינו חוטא. ואע"פ שאינו חייב לשקול וסד"א אם שוקל נמצא קרבן ציבור קרב משל יחיד קמ"ל דאינו חוטא לפי שהוא מוסרו לציבור לגמרי:

לעצמן. להנאתן ולא היא דחייבין לשקול אלא שעומר ושתי הלחם לוקחין משקלי ישראל לבדן:

גמ' **הא לתבוע תובעין**. מן הנשים ועבדים וקטנים דדוקא אין ממשכנין אותן:

הדא דתימר. שתובעין מן הקטנים דוקא כשהביא שתי שערות אע"ג שלא הגיע לכלל שניו:

אבל. אם לא הביא שתי שערות. ולא הגיע לכלל שניו אפי' תובעין לא:

ולמשכן אין ממשכנין עד שיביא שתי שערות. ויגדיל שיגיע לכלל שניו ל"א ה"ג ולמשכן אין ממשכנין עד שיהיה בן כ'. ולפ"ז ניחא הכל אף הסוגיא דלקמן (הלכה ד'):

כיני מתניתא. כן צריך לפרש מתני' דדרכי שלום היינו מפני הכבוד לפי שעבודת הקרבנות עליהם וכי היכא דלא ליתי לאנצויי ולי נראה מפני הכבוד היינו שמחוייבים

לנהוג בהם כבוד דכתיב וקדשתו ואיסורא ליכא דכיון דתנאי ב"ד הוא על העתיד לגבות הם מחלו להכהנים:

י"ב שבטים יתנו. זה בגימטריא שנים עשר והכהנים והלוים בכלל:

כן משיבין חכמים לר"י. דחכמים סוברים דלריב"ז מותר להביא משקלי הכהנים עומר ושתי הלחם שלא נאמר וכל מנחת כהן אלא במנחת כהן יחיד אבל לא במנחה שיש לו בשותפות עם הציבור:

חטאת יחיד מתה וכו'. כמו דמצינו שיחיד חלוק מציבור שחטאת יחיד מתה ואין חטאת ציבור מתה ה"נ איכא לחלק בין מנחת יחיד למנחת ציבור:

וקשיא וכו'. הש"ס לא סיים למילתיה דר' טבי ומקשי עליה א"נ הא דקאמר בסמוך והוא מותיב לון שינוייה הוא וכאלו קאמר אלא:

שאין חטאת וכו'. מתני' היא בפ"ו דיומא:

והוא משיב להן. וכי שקלים לאו נדבת יתיר הן ולמה יביא מהן עומר ושתי הלחם:

כל דעבר בימא יתן. דהיינו כהנים ולויים וישראלים שכולן עברו בים סוף. על הפקודים היינו בין אותן שנמנו לבדן בין אותן שנמנו עם ישראל יתנו תרומת ה' והא דכתיב בפ' ואלה פקודי וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' דשמעינן דהכהנים ולויים לא נתנו היינו בתרומת האדנים אבל בתרומת שקלים לקרבנות ציבור הושוו כולן:

כל דעבר על פיקודייא. וכהנים ולויים לא עברו במניין לפני משה אלא הוא הלך לפתחי אהליהם ומנה אותן:

הלכה ד

מתני' **קיני זבין וזבות**. תורים ובני יונה שזבין וזבות מביאין ובכותים איירי אבל בעכו"ם אין זבין וזבות:

כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן. דכתיב איש איש לרבות עכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

וכן מפורש על ידי עזרא. כשרצו הכותים לסייען ושלחו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלקיכם השיבו להם לא לכם ולנו לבנות בית בשותפות לאלקינו ולכם אין חלק צדקה וזכרון בירושלים:

קולבון. כלומר דבר קל ומועט שמוסיפים על מחצית השקל כשרוצין ליקח מן השלחני ב' חצאי שקלים בעד שקל שלם:

השוקל ע"י אשה וכו' פטור. כגון שהלוה להם דכיון דפטורין הן לא מחייבו בקלבון ואי לא הלוה להם אלא שפורע בשבילם אפי' שוקל בשביל בר חיובא פטור מן הקלבון כדלקמן:

ואם שקל על ידו וע"י חבירו. בשהלוהו איירי ושוקל שקל שלם מחצית השקל בשבילו ומחצית השקל שמלוה לחבירו חייב קולבון אחד דסבר הנותן מחצית השקל הקצוב בתורה פטור מן הקלבון וב' ששקלו שקל שלם אין נותנין אלא קלבון אחד:

רבי מאיר אומר שני קלבונות. דסובר ר"מ השוקל מחצית השקל חייב בקלבון הלכך שנים ששקלו שקל שלם חייב ב' קלבונות:

הנותן סלע. דהיינו שקל שלם לשלחני של הקדש ונוטל ממנו מחציתו ושקל האמור כאן היינו מחצית השקל:

נותן ב' קלבונות. מפרש בגמ':

גמ' **הא לתבוע אין תובעין**. מדקתני אם שקלו מקבלין מידן משמע אם שקלו מעצמן מקבלין אבל אין תובעין מהן וקשיא הכא אמרינן שאין תובעין ובריש תנן אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים דמשמע אבל תובעין מיהת:

כאן. רישא איירי בקטן שהביא שתי שערות ותובעין וסיפא בקטן שלא הביא שתי שערות דאפי' תובעין נמי לא:

תיפתר. תפרש דמתני' אתיא כמ"ד דכותי כעכו"ם לפיכך אין מקבלין ממנו:

דאיתפלגון. דפליגי:

מתני' בעכו"ם. דוקא הוא דאין מקבלין מידן אבל מכותיים מקבלין:

ותני כן. ותניא נמי הכי:

אדם. כי יקריב מכם קרבן ודרשינן אדם לרבות את הגרים וקשיא למה לי קרא תיפוק ליה דלא גרע מעכו"ם דאיתרבו מאיש איש שנודרים נדרים ונדבות אלא לאשמועינן דהא דכתיב מכם למעט מומרים דוקא מומרים מישראל אבל מגרים אפי' ממומרים מקבלין והכי קאמר מכם בכם חילקתי אבל בגרים לא ואי לא כתיב אדם ה"א בכם חילקתי ולא באומות כדאיתא פרק קמא דחולין והשתא מכותים אף על פי שחזרו לסורם מקבלין מהן. וא"ת הא אדם גבי נדבה כתיב וע"כ לומר דשקלים לנדבה דמיין אם כן למה אין מקבלין מעכו"ם דהא כתיב איש איש י"ל דכתיב גבייהו דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה:

ופריך **מתני' פליגא וכו'**. כלומר סיפא דמתני' קשיא לר"א:

וכי יש קיני זבים בעכו"ם. הא בני ישראל כתיבי בפרשה אלא ודאי דסיפא בכותים שהיו גרים וכיון שחזרו לסורם קא משמע לן דאין מקבלין מהן וקשיא רישא בעכו"ם וסיפא בכותים:

ומשני והא כיני. כלומר יהי כן רישא בעכו"ם וסיפא בכותים:

בתחלה. בתחלת הבנין אין מקבלין מהן שום דבר דשמא לרפיון המלאכה מתכוונים:

ובסוף. לחזק את בדקיו:

ה"ג מקבלין מהן דבר שאינו מסויים ואין מקבלין מהם דבר מסוים. וה"פ דבר שאינו מסויים כגון מים ומלח ודבר מסויים דבר שנראה בעין אין מקבלין מהן דגנאי הוא ועוד שמתפארים בו:

הקדש נדבה לבדק הבית. ולא מפליג בין תחלה לסוף ובין דבר מסויים לשאינו מסויים:

ה"ג ובלבד דבר מסוים. וה"פ ברייתא איירי דוקא בדבר מסויים:

מתני'. דפ"ק דערכין קשיא על רשב"ל:

הכל שוין וכו'. ברישא תנן עכו"ם רמ"א נערך אבל לא מעריך רי"א מעריך אבל לא נערך זה וזה מודים שנודרין ונידרין ונודרין היינו דמי פלוני עלי ונידרין דמי עצמו עלי או שאמרו אחרים דמי פלוני עלי והכל לבדק הבית שמעינן דמקבלין מהן:

ומשני פתר לה. הא דנודרין ונידרין היינו עולות אבל לבדק הבית לא:

ופריך **הניחא נודרין**. איכא לאוקמי בעולה אלא נידרין ליכא למימר בעולה דאם הישראל מדירו שיתן עולה מי ישמע לו העכו"ם:

ומשני לא בשאמר הישראל וכו'. וה"ז כאלו הישראל מדירו שהרי ע"י נדר. הישראל הוא מתחייב:

ופריך **ואינו מביא**. העכו"ם עם העולה נסכים בתמי' וכיון שצריך להביא נסכים אי אפשר שלא יהי' מותר ותנן לקמן מותר הנסכים לכלי שרת:

ומשני נמצא מביא דבר מסויים. כלומ' וליטעמך הא אף לר' יוחנן קשיא הרי מביא דבר מסויים דכלי שרת דבר מסויים הן:

התיב ר"י בר' בון. לתרוצי לרבי יוחנן:

וערכין לא לבדק הבית אינון. בתמיה ותיקשי לך מתני' גופא:

היך מה וכו'. ע"כ לומר דהתם לא מיקרי דבר מסויים כיון דלבו לשמים כלומר לגבוה ואנן לבדק הבית יהבינן ליה ה"נ במותר הנסכים כיון שהוא נותנן להקריבן לגבוה וממילא ניתותרו ויהבינן להו לבדק הבית לא מיקרי דבר מסויים:

מה עבד לה רשב"ל. דערכין ומותר נסכים לדבר שאינו מסויים מיהא דמיין דקאסר רשב"ל:

נבנות בית וגו'. דדוקא אבנין הבית קפיד קרא אבל אכלי שרת וה"ה שאר צרכי הבית לא קפיד קרא:

מעתה. דקאמרת כיון דכתיב לבנות בית אבנין הבית קפיד קרא א"כ ה"ה לצרכי ירושלים אין מקבלין מהן כדכתיב שאין להם חלק בירושלים:

מתני'. דתנן ואלו שחייבין בקלבון משמע דאין לך מי שחייב בשקל שלא יהא חייב בקלבון אתיא כר"מ:

ה"ג דר"מ אמר כשם ששקלו תורה כך קלבנו תורה סבר ר"מ בנותן שקלו שלם שהוא חייב בקלבון. וה"פ דרמ"א לעולם חייב בקלבון מן התורה אפי' נותן מחצית שקלו:

כזה יתנו. שהוא נקי מכל סיג שהרי מאש היה והלכך כל השקלים צריכין קלבון שיהא הכסף הנקי שבהם מחצית השקל:

ה"ג אחד שקל שהוא נותן ואחד שקל שהוא נוטל. וה"פ הגזבר צריך ליקח ממנו שני קלבונות אחד בשביל השקל שהוא מחזיר לו ואחד בשביל השקל שהוא נוטל ממנו שהיה צריך ליתן להשלחני:

דברי הכל היא. אפילו לרבנן צריך ליתן שתי קלבונות אם נתן סלע ונטל שקל קלבון אחד מפני שלא שקל שקל האמור בתורה ואחד מהחצי שקל שמקבל מהגזבר:

ה"ג על דעתיה דרב ג' קולבונות אינון אחד שקל שהוא נותן וכו' ואחד לדבר תורה אתא ר' ירמיה וכו'. וה"פ לרב אליבא דר"מ בנתן סלע ונטל שקל חייב ג' קלבונות אחד לשקל שהוא נותן אלו היה נוטל מהשלחני ואחד לשקל שהוא נוטל שאם מחליפו נותנין לו חצי שקל וקלבון וא' לדבר תור' שהוא צריך להוסיף על חצי שקל של תורה. והרא"פ החליף הגרסאו' והאריך הדברי' ללא צורך והגי' שלפנינו עיקר:

והן שחלקו וכו'. והוא דהוה השותפות שלאחר חלוקת הירושה שותפת להיפטר ממעשר בהמה דוקא שחלקו הירושה לפי שוויה ולא לקח כל אחד המחצה מן הבהמות שהיו בשעת מיתת אביהן דהשתא ליכא למימר דזהו חלקו דודאי בשעת מיתת אביהם היה מגיע לכל אחד חצי הגדיים וחצי התיישים והשתא קנין הוא שקונה זה מזה והבהמות שישנן בשעת חלוקה פטורין ממעשר מטעם לקוח שהוא פטור והעתידין לבא פטורין משום שותפות:

היא חלקו משעה הראשונה. ושם ירושה עליהן וכשחזרו ונשתתפו הדרא לה שם תפיסת הבית כמעיקרא והבהמות שהיו בשעת חלוקה [אינן] פטורין משום לקוח והעתידין לבוא חייבין דלאו כשותפין הן:

כלקוחות הן. דאין ברירה והיו מעיקרא לקוחות והשתא שותפין:

כהאי דתנינן תמן. בבכורות פ"ט:
הלקוח. או שניתן לו במתנה:
ופטורין ממעשר בהמה. איירי בשחלקו וכו' וכדפרישית במתניתין:
ולמה לית אנן אומרין. ארבע דינים חלוקים בדבר:
בזה ובזה. בקלבון ובמעשר בהמה:
היך עבידא. כמו היכי דמי:
ה"ג חלקו את הנכסים ולא חלקו את הבהמה חייבין בזה ובזה חלקו את הבהמה ולא חלקו את הנכסים פטורין בזה ובזה. וכ"ה בבכורות פ"ט. והכי פרושו חלקו את הנכסים וחזרו ונשתתפו ולא חלקו בבהמה דגבי קלבון הוו כשאר שותפין וגבי בהמה הוו כתפיסת הבית:
הן הן עיקר נכסיו. ואף על פי שחלקו את הנכסים ולא חלקו את הבהמה פטורין מקלבון:
רבי שמי. פריך וכי מפני שעשיתן כאדם אחד אצל מעשר בהמה הואיל ולא חלקו נאמר שיהיו פטורין מן הקלבון אע"פ שלא נתנו שקליהן מן ירושת אביהן ואע"פ שהבהמות הן עיקר הנכסים אין לפטרן. כך למדתי ממגדל עוז בשם הר"מ מקוצי ודלא כהרא"פ ודבריו תמוהין:
לא שנייא היא. שאני הכא שהוא נותן סלע שלימה מאותן המעות שהיו מגיעין על חלקו הלכך הרי היא כאלו לא חילקו:
ופריך **מעתה**. לדבריך שעיקר הטעם שפטורים לפי שהוא נותן הסלע השלימה מה שהוא מגיע על חלקו אפילו חלקו וחזרו ונשתתפו יהיו פטורין ואנן לא תנן הכי:
היא שני אחין וכו'. כלומר אין חילוק כל שבא מכח ירושה הרי הוא כתפיסת הבית אע"ג שאינן בירושה דאורייתא ולא שקל החותן בשבילם ויש פירושים אחרים בשמועה זו וזהו הנ"ל לפום פשטא דשמעתתא:
שולחנין. שגבו השקלים במדינה כמ"ש הרמב"ם הן נטלו אותן בשכרן:
להוצאת דרכים. להביא השקלים לירושלים:
סליק פרק ראשון

פרק ב

הלכה א

מתני' **מצרפין שקלים לדרכונות**. בני העיר שקבצו שקליהם יכולין להחליפן בדרכונות והוא מטבע של זהב להקל מעליהם משאוי הדרך:

שופרות. תיבות שפיהן צר למעלה ומרחיב והולך כעין שופר כדי שלא יוכלו ליטול מהן כלום והיו עומדין בעזרה וכל אחד מביא שקלו ונותן בו:
במדינה. בירושלים ולדברי הרמב"ם בשאר ערי ישראל:
ששילחו את שקליהן. ביד שליח להוליכם ללשכה:
אם נתרמה התרומה. שהיו רגילים לתרום מהקופות לצורך הקרבנות והיו תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות כדי שיהיה חלק הקרבנות אף לאותן שעדיין לא שקלו:
נשבעין. שלוחים לגזברים דהואיל ונתרמה התרומה על המעות הללו קודם שנאבדו הרי נעשו כאילו היו ברשות הגזברים משעה שנתרמה התרומה עליהן וכשנגנבו או אבדו ברשות הגזברים נגנבו או אבדו הלכך נשבעים השלוחים לגזברים ונפטרים ואע"ג דאין נשבעין על ההקדשות בגמרא מתרץ לה:
ואם לאו. שבשעה שאבדו עדיין לא נתרמה התרומה ברשות הבעלים אבדו הלכך נשבעין לאנשי העיר:
גמ' ופריך **ויעשו אותן מרגליות**. כלומר יקנו מרגליו' בעד השקלים ולא יצטרכו להוצאת הדרכים:
ומשני שמא תיזול המרגליות. ויפסיד ההקדש:
כהאי דתנינן תמן. בכורות פ"ח:
וכולן נפדין וכו'. כלומר וכל הנפדין כגון בכור אדם והקדשות נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ מן השקלים שהבא לשקול מחצית השקל צריך שיתן אותו כסף נקי מטבע מצוייר ולא שוה כסף ותני ושייר דאף מעשר שני והראיון אינן אלא בכסף ולא שוה כסף:
ואין פודין. מעשר שני בכלים:
מתניתין. דתנן שהיו שופרות במדינ' דוקא דתקלין חדתין לשקלים של שנה הבאה אבל לשקלים הישנים מי שלא שקל אשתקד לא היה שופרות במדינה אלא צריך להביאן למקדש:
ותני כן. ותניא נמי הכי:
עתיקין במקדש. כדתנן לקמן פ"ו וגירסת הרמב"ם נראה ותני כן עתיקין במקדש ועתיקין במדינה ולשון קושיא היא וכי תנן הכי:
מתניתין. דתנן נגנבו או שאבדו נשבעין ופטורין מלשלם דוקא בשומר חנם איירי:
אבל בשומר שכר. אינו בדין זה אלא משלם בגניבה ואבידה ואינו נשבע:
ליסטים מזוין. גנב מזויין דאונס הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם:
ברם כמ"ד וכו'. אבל למ"ד אין תורמין על הגבוי אפילו נתרמה התרומה נשבעין לבני העיר והן שוקלין אחרים תחתיהם:

דר"ש היא. הא דתנן דהשומרים נשבעין אתיא כר"ש:
דאר"ש. במסכת שבועות קדשים שהמפקיד חייב באחריותן כדידיה דמיין ה"נ כיון דחייבין בני העיר לשקול תחתיהן לאו כהקדשות נינהו אבל לחכמים אין כאן שבועה דאין נשבעין על ההקדשות:
משום שבועת תקנה. מדאורייתא פטור לגמרי ורבנן הוא דתיקון לה שלא יזלזלו בשמירת ההקדשות:
ה"ג ע"ד דר"י ניחא נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר משום שבועת התקנה אלא לר"א נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן הדא היא דר"ש אלא נשבעין לגזברין גזברין מאי עבידתייהו. וה"פ לר"א כיון דאין הגזברין חייבין באחריות שקלים אלו א"כ הקדשות נינהו ואין נשבעין על ההקדשות כאלו לכ"ע:
ומשני נשבעים לבני העיר. ליטול שכרן במעמד הגזברין מפני שההפסד על ההקדש:
אע"פ שקיבלו וכו'. אדר' יוחנן קאי דקאמר דשבועה זו תקנת חכמים היא שאין הקדש יוצא בלא שבועה הלכך אפילו קיבלו אנשי העיר עליהן ואמרו הואיל ואנו משלמין אין רצונינו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין להן שאין הקדש יוצא בלא שבועה:
חייב באחריותו. אפילו לאחר שנתרמה התרומה עד שימסרנו לגזבר:
הקדש ברשות גבוה בכל מקום שהוא. ואפילו קודם שנתרמה פטור:
ובני העיר שוקלין תחתיהן. ואס"ד בי גזא דרחמנא הוא אף קודם שנתרמה יהיו בני העיר פטורין:
ומשני לא עוד היא משום שבועת התקנה. אף זו מן התקנה שלא יזלזלו בהקדשות וישלחו אותן ע"י שליח אלא כל אחד יביא שקלו בעצמו לשם דמצוה בו יותר מבשלוחו:
תני הראשונים וכו'. אנמצאו או שהחזירום הגנבים קאי דהשתא שניהם לפנינו:
אלו ששילחו בני העיר תחלה. הן הראשונים:
וחורנה אמר. ואידך אמר:

הלכה ב

מתני' **על ידו**. בשבילו והלך השליח ושקלו בשביל עצמו:
אם נתרמה התרומה. קודם ששקל בשביל עצמו:
מעל. דמיד שנתרמה התרומה על העתיד לגבות היה זה השקל שנתן לו חבירו לשקול עליו ברשות הקדש וכשנתנו בשביל עצמו נהנה מן ההקדש ובגמ' מפרש מה נהנה:
השוקל שקלו מן ההקדש. שהיו בידו מעות שהקדישן לבדק הבית וכסבור שהן של חולין ושקל מהן שקלו ונתרמה התרומה וקנה בהמה באותה תרומה והקריבוה אז נתחייב השוקל קרבן מעילה אבל לא קודם לפי שאין מעילה אלא במוציא מן ההקדש לחולין

אבל המוציא מהקדש להקדש אף על פי שנהנה אינו מועל אלא אחר שעשה מעשה בהקדש השני:

יאכל כנגדן. בגמרא מפרש לה:

גמ' **אנן תנינן**. ברישא דמתניתין אם נתרמה התרומה ותנאי דבי רבי תנו אף ברישא וקרבה הבהמה ולא פליגי דתנא דידן סמיך אסיפא שמפרש בה מעילת שניהם (והרא"פ הגיה ללא צורך):

ה"ג אר"א דלא כר"ש דר"ש אומר. לקמן ספ"ד:

מיד היה מקבל מעותיו. ר"ש פליג אהא דתנן התם המספק אינו מקבל את מעותיו עד שיהא המזבח מרצה ור"ש סובר דמיד היה מקבל את מעותיו ולא חיישינן שמא יארע בהן פסול ונמצא ההקדש נפסד מפני שהכהנים זריזין הן שאפילו לא קרבה הבהמה אלא שקנו אותה כבר יצאו המעות לחולין ומעל:

וקשיא. אמתניתין למה מעל אילו מי שגנב עולתו של חבירו ושחטה סתם ודאי לבעלים הראשונים מכפרת א"כ ה"נ גבי שקלים כשניתנו ללשכה אינו ניכר השקל של מי הוא והוא נתרם סתם לשם מי שהוא וחוזר השקל לבעלים הראשונים ולמה יהא חייב קרבן מעילה:

במסויים. שניכר וידוע שהוא של שני ואיירי שעשה כמו שעשו של בית רבן גמליאל כדתנן לקמן פ"ג שהיה מתכוין וזורקו לקופה:

ופריך **וחש לומר וכו'**. למה הוא מביא קרבן מעילה דלמא לא נקנה בהמה משקל זה אלא ניתותר בקופה הגדולה והן שירי הלשכה:

וכי יש מעילה בשירים. בתמיה:

אלא כר"מ וכו'. וכי נוקים סתמא דמתניתין כר"מ דסובר יש מעילה בשיריים ולית הלכתא כוותיה אלא כר"י דפליג עליה:

ומשני עוד היא במסויים וכו'. כלומר כבר אוקימנא לה במסויים וכבית ר"ג א"כ איכא למימר שידוע שמשקל זה קנו בהמה:

מה נהנה. ולמה תנן שמביא קרבן מעילה דמחי דנהנה דקעביד מצוה לאו הנאה היא דמצות לאו ליהנות ניתנו:

כמי שנהנה. שהציל עצמו בממון ההקדש ונהנה בשקל הזה:

כל שהוא קדש אין קדושה. אחרת חל עליו הילכך שקל זה ששקל מעות מעשר שני אינו קדוש כלל לשם קרבנות:

כיצד הוא עושה. אם שקל שקלו ממעשר שני או משביעית:

והשאר. מעות הראשונות שנתן לשם מחצית השקל נעשין שקלים שהרי כחולין הן עכשיו:

הלכה ג

מתני' **המכנס מעות**. כינס מעט מעט פרוטה אחר פרוטה לשקלו ואמר כשהתחיל לכנס הרי אלו לשקלי וכשבא לחשוב מה שכנס מצא שהותירו על שקלו:

מותרן נדבה. יפלו לשופרות שבמקדש שעומדין להקריב בדמיהן עולת קיץ למזבח וב"ש לטעמייהו דסברי הקדש בטעות שמיה הקדש:

מותרן חולין. שלא נתכוין זה אלא עד כדי שקלו:

שוין שהמותר חולין. דהוי כאומר בפירוש אם אכניס יותר משקל אביא מהן שקל והמותר יהיה חולין:

אלו לחטאתי. אם כנס מעות ואמר הרי אלו לחטאתי מודו בית הלל שהמותר נדבה:

מה בין שקלים לחטאת. מאי שנא שקלים אם אמר על ידו מליאה מעות הרי אלו לשקלי שמותרן חולין ומ"ש חטאת דמותרן נדבה:

שקלים יש להן קצבה. דכתיב העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ובודאי לא היתה כוונתו אלא לשקל אבל חטאת אין קצבה אם ירצה יביא בדמים מרובים ונתפסו הדמים אפילו הן מרובין ומותרן נדבה:

דרכונות. מטבע של זהב ממדי ושויא סלע ומחצה שאז היו צריכין הרבה לעבודת הבית ושקלו הרבה:

חזרו לשקול סלעים. כמשמעו סלע שלם:

טבעין. חצי סלע:

דינרין. רביעית סלע:

ולא קבלו מהן. דרשאין להוסיף אשקל דאורייתא כפי הצורך ולא לפחות ממנו:

אעפ"כ יד כולם שוה. עני ועשיר שוקלין בשוה כפי אשר קבלו עליהן לשקול אבל חטאת לעולם אינו שוה שזה מביא בסלע וזה בשתים וזה בשלש:

גמ' **מה פליגין**. כי פליגי:

במכנס פרוטרוט. פרוטה פרוט' וכדפרישית במתני':

אבל. אם נטל ידו מליאה מעות ואמר אלו לשקלי ויש בו מותר ד"ה מודים שהמותר נדבה:

מה בין וכו'. וקס"ד דר"ש לכ"ע קאמר למלתיה:

מה אנן קיימין. רבי שמעון אהי קאי דקאמר מה בין וכו':

מה עביד וכו'. כלומר ור"י במאי מוקים מתניתין:

פתר לה. למתני' דר"ש אמכנס פרוטרוט אליבא דב"ה קאי מ"ט קאמר מותרן חולין:
ופריך **והא תנינן**. בסוף פרקין מותר שקלים חולין. וקס"ד דמתניתין אתיא ככולי עלמא:
נשמעינה מן הדא. כמו תא שמע:
ה"**ג אותה השניה רועה**. עד שיסתאב ויפלו דמיה לנדבה:
ה"**נ אלו לנדבה**. יפלו המותר מהן:
האיך אתה אומר אלו. סתמא דש"ס פריך איך קאמרת דהשני לנדבה לא יהא אלא כנוטל הרבה מעות ואמר הרי אלו לשקלי דתנן לב"ה מותרן חולין ולר' ביבי אפילו לב"ש מותרן חולין כ"ש הכא שאמר בטעות הרי אלו לשקלי שמותרן חולין:
כשמועין. כמשמען סלעים:
קרטין. רביעית סלע:
מן הדא. הא דאמרינן שבימי עזרא שקלו דרכון שלם שמעינן מהך קרא:
ג' פעמים בשנה. ודרכון הוא סלע וחצי שהן שלשה שקלים:
מכאן שאין מטריחין. נדבות על הציבור יותר מג' פעמים בשנה:
מכאן לג' סאין וכו'. דתנן בפ"ג בג' קופות של ג' סאין היו תורמין את הלשכה ג' פעמים בשנה ילפינן מדאמר עזרא לשלש השקל ג' פעמים בשנה:
לפי שחטאו. בעגל במחצית היום:
וחרנה אמר. ואידך אמר:
גרמסין. שם מטבע שהיתה בימי משה:
שעברו עלי' הדברות. כשחטאו בעגל:
בעשרים כסף. היינו דינרין דסלע ד' דינרין ופדיון בכור חמש סלעים:
טבע. הן שני דינרין חצי הסלע דבנימין לא היה עמהן:

הלכה ד

מתני' **מותר שקלים חולין**. אם היתה ידו מלאה מעות ואמר אלו לשקלי מותרן חולין:
עשירית האיפה. מפרש בגמ':
מותר עולה עולה. אם הפריש מעות לקנות עולה ונתותרו יביא באותן המעות עולה אחרת:
מותר פסח שלמים. מפרש בגמרא:
מותר נזירים. אם גבו מעות לקרבנות נזירים ונתותרו ישמרום עד שיקחו מהם קרבנות לנזירים אחרים ואם נזיר אחד הפריש מעות לקרבנותיו ונתותרו המותר לנדבה לקיץ המזבח:
גמ' **עד דאנא תמן**. כשהייתי בבבל שמעתי ששאל ר"י לשמואל:

הפריש שקלו ומת. מה יעשה בו:
מותר עשירית האיפה שלו. של כהן הגדול שניתותרו מה יעשה בו:
יוליכם לים המלח. לא נהנין ולא מועלין בו:
מה עביד לה ר"י. איך מתרץ למתניתין:
של מנחת חוטא. שמקריב בדלי דלות מותרו לקיץ המזבח דבמקום חטאת הוא אבל עשירית האיפה של כהן הגדול לא מיקרי חטאת לענין זה שיהא מותרו נדבה:
על דא עליל אבא בר אבא. על הא דמייתי בסמוך הקשה לי אבוה דשמואל דאיהו אבא בר אבא:
דאינון אמרין. שבני בבל אומרים:
ואם מן הצאן קרבנו וכו'. לאו קרא יתירא קא דריש אלא משמעותא דקרא משמע ליה הכי ואם דבר הבא מן הצאן דהיינו פסח שאינו בא אלא מן הצאן היה קרבנו הרי הוא לזבח שלמים ועל כרחך שלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ילפינן לעיל דפסול א"נ מדכתב לעיל אם מן הבקר קרבנו מכלל דהכא בצאן מיירי וא"כ מן הצאן מיותר לדרשא:
התיבון הרי עולה מן הצאן. מנ"ל דקרב דוקא שלמים דלמא קרב נמי עול' א"נ דלמא האי לזבח שלמים למותר עולה דקרב שלמים קאתי וזה נראה יותר:
ומשני דבר שאינו בא אלא מן הצאן. מן הצאן קדריש:
התיבון הרי אשם. דלמא האי מן הצאן במותר אשם כתיב דאשם נמי איל תמים מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר:
דבר הבא מכל הצאן. בכבשים ובעזים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העזים אלא מן האילים בלבד:
בכל אתר וכו'. בכל מקום אתה אומר מן למעט כגון מן הבהמה להוציא את הרובע והנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד והכא אתה אומר לרבות פסח שהוא דבר הבא מכל הצאן:
ה"נ. כי מוקמינן ליה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים ומיעוטא דמן לנקבות אתא ואי לאו ה"א דהצאן הוה מוקמינן ליה לאשם והוה ממעטים ממן שאינו בא אלא מן האילים בלבד:
ואין משנין דבר שהוא לאכילה. כגון פסח בדבר שאינו לאכילה כגון עולה שהיא כולה כליל:
ואין משנין קדשים קלים. דהיינו פסח לעולה שהיא קדשי קדשים:
ה"נ אר"י על דא אמר רבי חנינא:
אלא אם כן. עקרו בשחיטה ששחטו לשם שלמים אבל אם שחטו לשם עולה פסול:

ואני אומר. דכל שלא לשמו בפסח כשר ואפילו שחטו לשם עולה:
לזבח שלמים. קרא יתירא הוא דהוה מצי למיכתב לשלמים:
כל שהוא זבח. כלומר לכל זבח שיזבחנו לשלמים יהיה:
הכי גרסינן משתנה למחשבת פסול או לא. אם שחטו לשם עולה מיבעיא ליה אם אותה המחשבה הפוסלת בעולה פוסלת גם בו או לא:
היאך עבידא. היכי דמי:
מ"מ פסול הוא. דאף אם שחט שלמים לזרוק דמו למחר פסול:
ה"ג שחטו ע"מ להקטיר מבשרו למחר אין תימר וכו'. וה"פ אם משתנה הוא למחשבת פסול אם חישב על העולה להקטיר בשרו למחר פגול ואם אינו משתנה ה"ל כחישב על בשר שלמים להקטיר מבשרו למחר דפסול הוא ולא פיגול:
לשמו ושלא לשמו בשאר ימות השנה. מיבעיא ליה פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו כשר הוא או פסול:
מכיון שאין לו שם. דלפסח לאו זמניה הוא ולשלמים לא אקדשיה:
נעשה כשוחטו. בשתיקה דתרווייהו לא מהני ואם שחטו בסתם כשר:
אמר ליה וא"כ ואפילו שחטו. בשאר ימות השנה לשמו לזרוק דמו שלא לשמו יהא כשר דליהוי משעה ראשונה כשוחט לשמו ושלא לשמו דכשר:
מאן אמר בשתיקה כשר וכו'. מעיקרא דדינא קשיא מנ"ל למימר דשחט בשתיקה כשר או נאמר בעינן עקירה משום פסח לכך בשתיקה פסול:
והוא שקרבה וכו'. אמתניתין קאי הא דתנן מותר נזיר לנדבה דוקא שקרב החטאת לבסוף שהנזיר מביא ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים וכשקרב החטאת לבסוף ה"ל מותר חטאת שהוא לנדבה:
ה"ג אלו הן מעות סתומים כל שדמי חטאת. שמתו בעליהן היו מעורבות בהן ואפילו הפרישו הבעלים בחייהן דמי חטאת מתוכן אפ"ה ה"ל כמעות סתומין וכאלו עדיין הן מעורבין בתוכו וילכו לים המלח לא נהנין ולא מועלין והיינו כרבי זעירא:
ה"ג אלו לחטאת והשאר לשאר נזירות ומת דמי חטאת ילכו לים המלח לא נהנין ולא מועלים והשאר רוצה להביא בהן עולה יביא שלמים יביא ומועלין בכולן ואין מועלין. כ"ה בתוספתא פ"ק דמעילה. וה"פ דאין מועלין במקצתן דלמא דמי שלמים נינהו ואין מועלין בשלמים:
ולא אמר אם מת יפלו לנדבה. כמותר חטאת והיינו כרב חסדא:
שאין לך לחם וכו'. שלא מצינו שיהא לחם קרב בפני עצמו:

שאין לך נזירות באה בלא לחם. דמתחלה כשקיבל נזירות על עצמו נתחייב להביא לחם משל עצמו:

לפום כן. כמו לפיכך:

סברין מימר. סברוה בני הישיבה לומר היינו מותר לחמו היינו מותר נסכיו דשניהן ירקבו:

קדשי קדשים אינון. וקדשי קדשים מותרן נדבה:

אהן דאמרן. הא דאמרן דסובר ר"ח דמותר לחם דוקא הוא דירקב אבל מותר נסכים לא דקדשי קדשים הן:

א"ל יפלו לנדבה. דשקלים לקדשי קדשים באין:

ר"א אומר יפלו לנדבה. ועשירית האיפה קדשי קדשים היא דכתיב בה חטאת:

הלכה ה

מתני' **מותר שבויים**. אם גבו צדקה לצורך פדיון שבויים וניתותר ישמרום עד שיפדו בהם שבויים אחרים אבל אם פירשו לשבוי זה זכה אותו שבוי במותר:

מותר עני. אם גבו מעות לקנות לו מלבוש וניתותר נותנין המותר לאותו עני:

מותר המתים. אם גבו מעות לצורך קבורת מת סתם המותר לקבורת מתים אחרים אבל למת זה המותר ליורשיו דאחולי אחיל המת זילותיה לגבי יורשיו:

יהא מונח עד שיבוא אליהו. מספקא ליה אי מחיל המת זילותיה לגבי יורשיו או לא הלכך יהא מונח:

בונין לו נפש על קברו. פשיטא ליה לר' נתן דלא מחיל הלכך בונים לו מצבה על קברו מאותו מותר שכבר זכה בו המת:

גמ' **גבו לו**. לצרכי המת שסברו שאין לו צרכי קבורה ונמצא שיש לו:

מותר המת ליורשיו. ואף זה למותר המת דמיא והרי הוא ליורשיו:

הגע עצמך. אמור לנפשיך דלא דמיין שהנותנין לא כיונו אלא לזכות להמת וכיון שיש לו לא זכה בו המת מעולם ואיך יזכו יורשיו בו הלכך מחזירין אותו להנותנים אם אפשר או מניחין לצורך מתים אחרים:

א"ל. ר' ירמיה בכעס על שהשיב על דבריו הלא אין אתה יודע אלא מה שאמרתי לך ודבר זה לא אמרתי לך ומנא לך להשיב:

אין פודין שבוי בשבוי. אם גבו מעות לצורך שבוי זה אסור לשנותו לצורך שבוי אחר ואפילו השני עדיף מהראשון:

ואין גובין טלית בטלית. אם גבו מעות לקנות בהם טלית זה אסור לשנותו לקנות בהן טלית אחר:

ואין ממחין ביד פרנסין. והן הגבאין לעשות כך לשנות הצדקות למה שצריכין אותן ביותר דמעיקרא אדעתא דהכי ניתנו שאם יצטרכו שישנו אותן הגבאין:
דבריהן. שאומרין דבר הלכה משמן זהו זכרונן:
ר"י הוה מסמיך. לפי שבעל בשר היה הוצרך להשען על אדם אחר בהליכתו:
ה"ג הוה מסמיך ואזיל על ר"ח בר אבא. והוה ר"א רואה ר' יוחנן עובר וטמן עצמו בפניו שלא יראנו:
תרתין מילין וכו'. שני דברים רעים עשה ר"א זה שעלה מבבל במאי דטמן עצמו חדא שנראה שאין זה כבודו שישאל בשלומי ועוד גדולה מזו נראה שאינני כדאי לדבר עמו לכך הוא מטמר עצמו:
כך. המנהג בבבל שהקטן אינו שואל בשלום הגדול מפני כבודו של הגדול שהן מקיימין הך קרא ראוני נערים ונחבאו וגו':
א"ל. ר' יעקב מהו למיעבר קמי צלם ששמו אדורא:
א"ל. ר"י מה אתה חולק ליה כבוד שאין אתה רוצה לעבור לפניו בלא תשורה אלא עבור לפניו וסמי עיניו:
א"ל. רבי יעקב א"כ שפיר עביד ר"א דלא עבר לפניך כיון דנהיגין דאין הקטן שואל בשלום הגדול דין הוא שיטמר מפניו:
ועוד עבד וכו'. א"ל רבי יוחנן לר' יעקב ועוד אחת עשה לי ר"א הבבלי הזה שאמר דבר הלכה ששמע ממני ולא אמרה משמי:
בנגר שיש בראשו גלוסטרא. שראשו עב וראוי לשחיקת התומים ולשאר תשמיש ונחלקו בו אם מותר להשתמש בו בשבת לנעול בו הדלת ר"א אוסר ורבי יוסי מתיר לפי שיש תורת כלי עליו ומותר לטלטלו:
ה"ג ור"י בן קסמא שמו אמר תמהני אם לא הוה בה"כ זה ע"ז. הרי דאין לכעוס על דברים הנעשים בבהמ"ד:
וחזר ר"י ואמר הכדין מחבריה. וכי מה אתם מדמין נדון שלפנינו להתם דהתם חברים היו ולא היה להם לכעוס אבל ר"א תלמידי הוא ומותר לי לכעוס עליו:
כן צוה יהושע. העיד עליו המקרא שכל מה שעשה מפי משה עשה אפילו מה שאמר סתם שהרי אי אפשר בכל דבר ודבר שאמר יהושע אמר כך אמר משה ואפילו הכי אסהיד קרא דמפי משה הוה אלא שהכל יודעין וכו':
מאי כולי האי. דקפיד על ר"א שלא אמר הלכה משמו:
ומשני דבעי וכו'. שרצה שיאמרו שמועה משמו אף לאחר מיתתו ואם בחייו לא יאמרו משמו כ"ש לאחר מותו:

שיהא חי וקיים לעולמים. בעה"ז הרי אמר הודיעני ה' קיצי ומדת ימי מה היא:
רוחשות. נעות:
דובב שפתי ישנים. רישיה דקרא וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים:
כומר. כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין והיין נוח לצאת:
דובב. היין רוחש ונע ויוצא למעלה:
קונדיטין. כוס של דבש עם יין ופלפלין:
חמר עתיק. יין ישן:
אע"ג. שכבר עבר זמן מה ששתה עדיין טעמו בפיו ובהא פליגי מ"ד כמאן דשתה קונדיטון בעינן נמי שעשה מעשים טובים בעה"ז כמו שיש בקונדיטין עוד בשמים טובים אבל אמירת הלכה לחוד לא מהני ומ"ד כמאן דשתה חמר עתיק לעולם מהניא ליה אמירת ההלכה שיהו שפתותיו דובבות בקבר:
ה"ג רב גידל אמר האומר שמועה בשם אומרה וכו'. יראה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו שע"י כן יגיד הדבר על אופנו דעיקר הלימוד מרבו בראיית פנים דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך:
אך בצלם. שעומד לנגדו והיינו צלם של רבו יתנהג האיש האומר השמועה:
ה"ג כתיב רב אדם וכו' זה שאר כל אדם. וה"פ רוב בני אדם יקרא איש תורתו ואינו מקפיד לומר בשם האומרו. ל"א הרב שבאדם כלומר מי שהוא גדול בתורה יקרא כל איש ואיש תורת חסד שהיה על לשונו שיאמרו שמועות משמו מפי השמועה בלבד כן פירש ביפה מראה וראשון נראה לי:
זה ר"ז. שאינו אומר שמועה בשם אדם אלא א"כ נתאמת לו מי אמרה:
ה"ג דאמר ר"ז לית אנן צריכין חוששין לשמעתתיה דרב ששת. וכ"ה בפ"ק דשבת וה"פ אין אנו צריכין לחוש לשמועות שאמר רב ששת בשם הגדולים:
דהוא גברא מפתחא. שעיניו סתומות וכמו שקורין לסומא סגי נהור כך קורין אותו מפתחא לשון פתוח וכיון שאינו יכול לראות האנשים ששומע מפיהם ואפשר שמא איניש אחרינא והוא טועה בטביעת קלא כן פירש בי"מ ולי נראה כיון שאינו רואה אינו יכול לכוון הדברים שהרי אי אפשר לו לאמרה כאילו בעל השמועה עומד לנגדו שהרי לא ראה אותו מעולם הלכך אין סומכין עליו בזה:
ה"ג חכים ר' לבר פדה דאת אמר שמעתא משמיה. וה"פ וכי מכיר אתה לבר פדה שאתה אומר שמועה משמו שמא המגידים לך משמו משקרים. ל"א שמא בר פדה לא אמרה אלא איניש אחרינא אמרה:
א"ל ר"י אמרה משמיה. וחזקתו שאינו משקר:

אין דור שאין בו ליצנים. משום דבעי מימר שבדורו של דוד היו ליצנים והוא היה שמח במיתתו לכך מייתי ליה הכא:
אימת יבנה בה"מ. משום דהקב"ה אמר לו רק אתה לא תבנה הבית נמצא חיי דוד מעכבין בנין בה"מ והיו אומרים מתי ימות ויבנה ביהמ"ק:
יבא עלי. לשון שבועה הוא יבא עליו כך וכך אם לא שכדבריו כן הוא:
שמחתי באומרים לי בית ה' נלך. אע"ג שמיתתו תלויה בו כמו שמצינו במשה במלחמת מדין:
והיה כי ימלאו ימיך וכו'. קרא יתירא הוא דה"מ למכתב והיה כי תשכב או כי תלך אל אבותיך והיה כי ימלאו ימיך ל"ל:
ימים שלימים אני מונה לך. אע"ג שע"י אריכת ימיו מתעכב בנין הבית אני ממלא לך שנותיך מיום ליום שמעשיו חביבין לפני הקב"ה מבנין בה"מ:
הדרן עלך מצרפין שקלים

פרק ג

הלכה א

מתני' **בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה**. שבה היו נותנין כל השקלים ותורמין ממנה ג' קופות כדתנן בסיפא:
בפרוס הפסח. ט"ו יום קודם המועד ובגמרא מפרש:
והן גרנות של מעשר בהמה. ג' פרקים אלו הן ג' גרנות של מעשר בהמה שזמנים אלו קבעו חכמים לעשר הבהמה שנולדו וכמו שהגורן קובעת למעשר דגן כך זמנים אלו קובעות לאסור הבהמות שנולדו באכילה עד שיעשר אבל קודם הפרק מותר לאכול אע"פ שלא עישר וטעם שקבעו חכמים ג' זמנים אלו וגם במאי פליגי הני תנאי מפרש בגמרא:
גמ' **כל הן דתנינן**. כל היכא דתנן פרס פירושו המחצה וה"נ המחצה משלשים יום שקודם המועד שדורשין בהלכות המועד:
מפני שהן פרקי לידה. הא דתנן והן גרנות למעשר בהמה היינו טעמא לפי שבזמנים הללו הבהמות יולדות שיש בהמות שמבכירות לילד קודם פסח ויש בהמות שמאחרות עד בין פסח לעצרת ויש שמאחרות עד בין העצרת לחג:
כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים. דכיון דאין זמן לעשר הבהמות עד פרוס הרגלים משהי אינשי בהמתם עד אותו זמן דלא לישחטינהו עד שיעשרם בזמן הגורן שהוא סמוך לרגל ונמצא שיהו בהמות מצויות לעולי רגלים ליקח מהן בין לאכילה בין לקרבנות:

שלא יבא לידי בל תאחר. שמתוך שהוא תורם סמוך לרגלים לא ישכח מלהקריבן א"נ אם לא יעשר כל פעם סמוך לרגל כי אם בפעם אחת יעשר כל בהמותיו לא יביא כל מעשרותיו ברגל הראשון לירושלים כי רב ממנו לאכלם ברגל אחד ומתוך כך הוא משהה אותן בביתו ויבא לידי בל תאחר:

כל המשהה טבלו עובר. מפרש דעובר על בל תאחר היינו לפי שהוא משהה טבלו דמיד בפרקי לידה חייב לעשר ואע"ג דקודם הגורן מותר למכור ולשחוט כדתנן בבכורות פרק בתרא מ"מ משהגיע הגורן ויש לו הרבה בהמות ה"ל כטבל מדרבנן א"נ בלשון קושיא קאמר וכי המשהה טבל זה עובר והראשון נראה:

תמן תנינן. בבכורות פרק מעשר בהמה:

ה"ג ר"א ור"ש אומרים באחד בתשרי בן עזאי וכו':

האלוליים. אותן שנולדו באלול אין מתעשרין לא עם בני תשרי ולא עם בני אב וטעמיה מפרש בסמוך:

עד כאן. עד אלול נמשך שהאחרונות יולדות מן אותן שנתעברו קודם ניסן דבהמה דקה עיבורה חמשה חדשים:

מכאן ואילך. לאחר אלול הן מאותן שנתעברו לאחר ניסן והוה להו חדשות:

לבשו כרים הצאן. מקרא הוא בספר תהלים לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו וה"ק לבשו כרים הצאן מתלבשות הכבשים שמתעברות:

אלו הבכירות. שמתעברות מיד:

ועמקים יעטפו בר. ואיכא נמי צאן שמתעברות בזמן שעמקים יעטפו בר והזריעה ניכרת יפה יפה והיינו בניסן ואע"ג דגם באדר ניכר הזריעה מ"מ באפלייתא אין הזריעה ניכרת יפה אלא בניסן:

אלו ואלו נכנסין לדיר להתעשר. דמפרש יתרועעו לשון רעים וישירו כאילו כתיב יעשירו וקאמר דנעשו ריעים ויעשירו אלו עם אלו:

הואיל ואלו אומרין כך וכו'. רמ"א באחד באלול ור"א ור"ש אומרים באחד בתשרי ואין אנו יודעים הלכה כמאן הלכך יהו האלולים וכו':

ה"ג הא כיצד נולדו לו חמשה באב וה' באלול או ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין:

ה"ג נולדו לו ה' בתשרי וה' באב מצטרפין. וה"פ ה' באב שלאחר תשרי מצטרפין ואף ע"ג דמפסקי גרנות שתקנו חכמים:

ופריך **ובן עזאי מכריע על דברי תלמידיו**. שהרי ר"מ ור"ש היו לאחר בן עזאי:

שכן נחלקו עליה אבות העולם. תנאים הראשונים:

ר"י ור"ע. ועליהם אמר בן עזאי הואיל ואלו וכו' ומכריע דבריהם:

זאת אומרת. שבן עזאי תלמיד חבר היה לר"ע:
אין תימר שר"ע היה רבו של בן עזאי וכי אדם אומר על דברי רבו הואיל ואלו כו'. ומכריע דבריו:
שמע לה מן הדא. שתלמיד חבר היה לר"ע:
אמר לו בן עזאי וכו'. מתניתין בבבא בתרא פרק מי שמת:
אלא שבאת. ולא קאמר שבא:
תמן תנינן. בבכורות פרק מעשר בהמה:
כל הנולדים באחד בתשרי. אתאן לר"א ור"ש דאמרו באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה:
מצטרפין. לכנסן לדיר אחד:
לפני הגורן. מאלו שלש גרנות שאין הגורן מפסיק:
לא כחנט. לא כאילנות דאזלינן בהו לענין מעשר בתר חנטה כל שחנטו פירותיו קודם ט"ו שבט מתעשר לשנה שעברה:
ולא כשליש. כתבואה וזתים דאזלינן בהו בתר שליש והיינו כשעת גמרן דמשהביאו שליש ראוין לאכילה ע"י הדחק:
אין תימר כחנט. דאזלינן בהו בתר חנטה ה"ל למתני כל המעוברין מעשרים ותשעה באלול ואילך הן החדשות:
אין תימר כשליש. א"כ אף במעשר בהמה אזלינן בתר גמרן שהן ראוין להקרבה ניתני כל הנולדים עד כ"ב בו. דהיינו הנולדים שבעה ימים קודם ר"ה אבל הנולדים אח"כ אינן ראוין להקרבה בשנה זו דהא כתיב מיום השמיני והלאה תתנו לי:
כשליש עשו אותו. ודקשיא לך ליתני עד כ"ב בו מתניתין ר"ש היא דסובר מחוסר זמן דהיינו קודם שבעה נכנס לדיר להתעשר:
את אמר הדא מילתא. דמתניתין ר"ש היא:
האלוליים מתעשרות בפני עצמן. מאי לאו הנולדים עד כ"ט באלול מיקרי אלוליים וכי אפשר לך לומר דבן עזאי סובר כר"ש ולא כרבנן דפליגי על ר"ש וסברי דמחוסר זמן אינו נכנס לדיר אלא ודאי הכל אזיל בתר לידה וזה גמרו כמו תבואה ואע"ג שאינן ראויין להקרבה:
כמה דאת אמר וכו'. וכמו דאמרת לרבנן דאותן שנולדו מכ"ב אלול עד ר"ה הן מתעשרין לאחר ר"ה עם אותן שנולדו קודם ר"ה ה"נ לבן עזאי דסובר דאלוליים מתעשרות בפני עצמן מ"מ גורנן לא הוה עד פסח הבא כיון דלדידיה מספקא ליה דלמא מתחיל מאלול ואין להם גורן עד פסח מיהו אז מתעשרין עם האלוליים:

זאת אומרת. מדמצרפינן לרבנן כל הנולדים בתוך השנה שעברו אף ע"ג דנולדים בסוף השנה והם מחוסרי זמן שמעינן דאף בבכור מתחילין שנתו מיום הולדו וימים שהוא מחוסר זמן בהן מצרפינן לשנה:

כל הבכור אשר יולד. תקדיש לה' אלהיך:

הא כיצד. שיקדיש בכור הלא ממעי אמו הוא קדוש אלא ללמד מכי יולד תתחיל למנות קדושתו דשנתו מתחיל מיום שנולד:

הלכה ב

מתני' **תורמין את הלשכה**. נוטלין הממון מתוך הקופות הגדולות שתרמו בהן בר"ח ניסן והן היו כל אחת של ט' סאין ובכל מועד היו תורמין מאלו קופות בקופות קטנות של ג' סאין וכתוב על אלו הג' קופות שמחזקת כל אחד מהן ג' סאין א' ב' ג' כדי שיספקו ממנה לקרבנות ציבור עד שתכלה ואח"כ מן השניה ואחר כן מן הג':

יונית כתוב עליהן. היו רגילים ביוונית דכתיב יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם יפיפיותו של יפת ישכון באהלי שם ואין לך לשון יפה בבני יפת כמו היוונית:

פרגוד חפות. כשהמלבוש ארוך וכופלין אותו מלמטה אותו הכפל קרוי פרגוד חפות ואין התורם נכנס עם השפה הכפולה ההיא שלא יחשדוהו שנתן בתוכה ממעות הלשכה:

ולא בתפילין ולא בקמיע. שלא יאמרו התיר התפר ונתן בתוכן מעות:

גמ' **כמה הוא שיעורן של קופות**. אהא דתנן בפ' מפנין אפילו ד' וה' קופות של תבן וכו' קאי כמה מדות תהא מכילה הקופה:

נלמד סתום מן המפורש. דבמתניתין תנן בקופות של ג' ג' סאין היו תורמין ה"ה קופות דמפנין בשל ג' סאין איירי:

תני בג' קופות וכו'. על אותן קופות שתרמו בהן בראשונה מן הלשכה קאי וכדפרישית במתניתין וקאמר שהן היו של ט' סאין כל אחת ומהן היו תורמין ג' פעמים ג' קופות של ג' ג' סאין כפירוש הרמב"ם:

לומר ליסתפק וכו'. כדפרישית במתניתין:

תמן תנינן. בשבת פרק המוציא יין כמה הוא שיעורן של כוסות. כוס הנזכר במתניתין כמה שיעורו:

ישנן רביעית של יין האיטלקי. דלכל כוס סגי ברובע רביעית יין כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית דכל חמרא דלא דרי על [חד] תלת מיא לאו חמרא ה"ה כוס דמתניתין בכוס של רובע רביעית איירי:

מזוג בכמה. יהא חייב מי בעינן רביעית שלם או סגי בכדי גמיעה (בפחות מזה):

מים רי"א כדי מזיגת הכוס. והיינו ג' חלקי רביעית ה"נ במזוג שיעור בכדי גמיעה: (אמר המגיה ובמסכת שבת כתב הבעל קרבן עדה וז"ל הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס. וה"פ כדרך בני אדם למזוג והיינו רביעית שלם דאי ס"ד בפחות מרביעית א"כ ביין סגי בפחות מרובע רביעית שהרי אם ימזגנו עם מים יהיה לו שיעור חשוב אלא ודאי דרביעית שלם בעינן):

כמה הוא שיעורן של כוסות. אנו שאין ידוע לנו שיעורו של רביעית האיטלקי במה נשער כוס של פסח:

טיטרטון ורביע. מדה ששמה טיטרטון כולה ועוד רביעית המדה הזאת תוסיף עליה ותמצא רביעית של תורה שלם:

מהו לשתותן. כל הארבע כוסות בכרך אחד בזה אחר זה בלי הפסק בינתים:

בהלל. של לילי פסחים אם שמעה בבית הכנסת שכך היה מנהגם לומר הלל בלילי פסחים בבה"כ זכר למקדש שאמרו הלל בשעת עשיית הפסח בבה"מ וקאר"י אם כיוון לבו לצאת בקריאה זו יצא וא"צ לאומרו עוד בביתו:

הדא אמרה. זאת אומרת שאם שתאן בבת אחת יצא שהרי אין דבר מפסיק בין שלישי לרביעי:

מהו לשתותן מפוסקין. פירוש מהו שיהא מותר להפסיק בשתיית כוס אחד כמה פעמים: ה"ג כלום אמרו שישתה לא שישתכר:

אם שותה הוא מפוסקין אף הוא אינו משתכר. אבל אם ישתה בפעם אחת דוקא הוא משתכר דיין מגרונו שבע:

מהו לצאת ביין של שביעית. כיון דלא קרינן ביה לכם וקס"ד דארבע כוסות בעינן לכם כמו מצה וכי היכא דאין יוצאין במצה כן אין יוצאין בארבע כוסות או לא:

בקונדיטין. יין שיש בו בשמים:

מהו לצאת מזוגין. יותר מג' חלקים:

והוא שיהא בהן טעם יין. משמע דאפי' עד ששה חלקים מים יוצאין בו:

ה"ג מבושל כדי תבל. צריך שיהא מבושל שיתן בו הבישול טעם כתבלין אבל מבושל יותר מדאי לא:

וחזיק רישיה. וכאיב ליה ראשו עד עצרת לכך הכשיר במבושל שאינו מזיק כל כך:

חמתיה וכו'. ראתה אותו אשה אחת משרי ארמיים שפניו מאירין:

חדא מן תלת וכו'. א' מג' דברים אלו בך:

או מלוה בריבית. שאין לו דאגת פרנסתו:

או מגדל חזירין. שמרויח הרבה:

אלא אילפני שכיח לי. תלמודי מצוי בידי. ל"א שמצוי לו לחדש דברים בתורה והן מאירין פניו:

חמוניה. ראו אותו:

אשכח רבי אבהו. מציאה לכך פניו צהובין:

תוספתא עתיקתא. תוספתא ישנה שלא ראה אותה מימיו מצא וראה בה דברים חדשים ושמח בה:

לוג דאורייתא. לוג הכתוב בתורה:

תמונתא וכו'. מדה הישנה שמודדין בה המורייס בצפורי:

חכים אנא לה. מכיר אני המדה הזאת ודבית רבי ינאי מודדין בה דבש. ה"ג ודבית רבי ינאי:

חצי שמינית. מדת טבריה הישנה היא רביעית של תורה:

הדא דידן הוות. מדה שהיתה לנו מקדמית:

ה"ג ולמה לא קרי לה עתיקתא. שהרי בזמן ההוא לא היתה המדה ההיא וכבר עברה והל"ל הדא עתיקתא כדאמר ר"ח דאף ר"י היה במקומו של ר"ח:

ומשני בגין דהוות ביומוי. אע"ג דכבר עברה מ"מ אין לקרותה ישנה כיון שהיתה בימיו:

ה"ג אית דאמרי דהוות זעירא ורבת וזערת ולא זערת כמה דהוות. וה"פ בא לתרץ ולמה אמר ר"ח עתיקתא משום שנפחתה מרביעית ואח"כ הוסיפו עליה ואוקמוה ארביעית ואח"כ פחתו אותה ולא פחתו אותה כבראשונה וזה היה בימי ר"י הלכך לא מצי למימר עתיקתא דס"ד אמידה הפחותה קאמר ואי הוי הפחת בפעם שני כמו בראשונה שפיר המ"ל עתיקתא דאין לטעות דאמידה שנפחתה קאמר דא"כ הל"ל הא דאית לן השתא היא מדה רביעית וע"כ היינו מפרשין דאמידה גדולה קאמר אבל השתא דהמדה קטנה שבימיו לא היתה בשוה להמדה הקטנה שהיתה בראשונה ודאי איכא למטעי דעל הראשונה הפחותה נאמר עתיקתא לכך קאמר הדא דידן הוה כלומר דהוות ביומוי קודם ולזו שהיה להן עכשיו וליכא למיטעי:

ה"ג תני יבש בכזית דברי רבי נתן. וה"פ אם הוציא לרה"ר יין יבש שנקרש כזית חייב דמעיקרא הוי רביעית והא דבעינן רביעית שלם בקרוש ולא סגי רביעית משום דקרוש לאו בר מזיגה הוא:

אתיא דר"נ. דאמר אף ביין רביעית בעינן כר"ש דמתניתין דאמר כולן ברביעית ולית ליה לר"י הא דאמרינן בסמוך דקרוש לאו בר מזיגה הוא:

וטהרו דמה משום נבילה. שלא היה בו רביעית וכל שאינו רביעית לכשיקרש לא יהיה בו כזית ואין בו טומאת נבילה:

עד כמה. דם היה בה שטהרו אותו משום נבילה:
ולא אשגח ביה. ולא השיב לו ר' סימון דבר:
ה"ג ושאל לרבי יב"ל וא"ל וכו':
ה"ג ובאש לר"א על דלא וכו'. והרע לר"א על ר' סימון על שלא השיב לו על שאלתו:
מתני הדין עובדא. סיפר המעשה (שחטו) [שמתה] הפרדות של בית רבי וטהר דמה משום נבילה:
א"ל ר"י בר ביסנא לר' סימון. בדרך שאלה אם עד רביעית הוא דטיהרו אבל יותר מכאן טמא או אפילו יותר מרביעית טהור:
ובעט ביה. רבי סימון ודחף אותו בסנדלו. ל"א נער בו:
א"ל ר"ז. לר' סימון משום דשאל לך דבר תורה את מינזף ביה בתמיה:
א"ל. הא דלא השבתי לו כהוגן שלא היתה דעתי מיושבת בעת ההיא:
זה שלוקח חטים לשנה. שאין לו קרקע לזרוע והיינו חייו תלואים שאינו יודע אם יהיו לו מעות לשנה הבאה:
ה"ג סדקי. מוכר תבואה למי שאין לו וזה הלוקח אופה משבת לשבת ולילה ויומם רמז לשבת שהיום הולך אחר הלילה:
זה הלוקח מן הפלטר. מן הנחתום שאולי לא יהא לו לנחתום למכור:
ואנא אפלטר סמיך. ואין דעתי מיושבת עלי להשיב לו:
ה"ג ומאי כדון. מאי הוי עלה אם יותר מרביעית טמא או טהור:
העיד ריב"ב. מתניתין היא בפ"ו דעדיות:
על דם נבלות שהוא טהור. וקס"ד טהור לגמרי קאמר אפילו ביותר מרביעית:
ופריך **מהו טהור**. שהוא טהור להכשיר הזרעים שאינו מכשיר אלא דם השותת בשעת שחיטה אבל לטמא מודה ריב"ב שדם נבלות מטמא:
ומשני תמן תנינן. במכשירין פ"ו:
ואין לנו כיוצא בו. וקס"ד שאין לנו דם כיוצא שאינו מכשיר ומטמא ש"מ דם נבלה אפילו טמויי לא מטמא:
ה"ג ואין לנו כיוצא בו כשיעור טומאתו וכו'. וה"פ דקשיא ליה דלמא הא דאינו כיוצא בו היינו לענין שיטמא הדם כבשרו אלא השרץ שדמו נמי מטמא בכעדשה ואפילו הדם צלול אבל דמו של נבלה מיהו מטמא כשהוא רביעית וטומאתו מדרבנן דרביעית כשיקרוש יעמוד על כזית ומתחלף בנבלה ממש:
מ"ד טמא. והיינו ריב"ל דלעיל כר"י דאמר בפ"ד דעדיות שב"ה מטמאין דם נבלה:
ומ"ד טהור. דהיינו מתניתין דמכשירין כר"י בן בתירא:

ה"ג א"ל רב אבדומי דמן נחותה יאות. ושפיר קאמרת דר"י הוא דמטמא דרבי יהודה מורה הוראות דבי נשיאה הוי שהרי פרדות של בית רבי היה ור"י הורה דיתר מרביעית טמא כשמעתתיה:

קווץ. מי שהוא בעל שיער לא יתרום שמא יביא בשערו וקווץ הוא מלשון קווצותיו תלתלים ורמב"ם פירש עני ונבהל להון מלשון קצתי בחיי:

היו מפספסין בקילקין. היו משפשפין בשיער התורם אם היו שערותיו דבוקים מחמת זיעה וצואה. ל"א קילקי הוא חלוק של צמר שיש לו נימין וכשהיה התורם לבוש בחלוק כזה היו מפרידין אותן הנימין שלא יחשדנו שהטמין המעות בתוכו:

מדברין היו עם התורם. כדי שלא יתן דבר בתוך פיו:

ופריך **וימלא פומיה מוי.** היה לו למלאות פיו מים ולא היו צריכין לדבר עמו:

מפני הברכה. שחייב התורם לברך על התרומה כדרך שמברכין על הפרשת תרומת הגורן:

איזהו המחוור שבכולן. איזהו מהפסוקים מבורר ומפורש שבכולן שצריך לנקות עצמו לפני בני אדם:

הלכה ג

מתני' **וזורקו לפני התורם.** מתכוונים היו שיפלו שקליהם לתוך הקופה ויקנו מהם קרבנות ציבור ולא יהיו משירי הלשכה:

שלשה פעמים על כל פעם ופעם היה אומר אתרום והם אומרים תרום. וכן דרך לשון חכמים להיות משולש:

תרם את הראשונה. הקופות הגדולות של ט' סאין שתרם מן הלשכה היו מכוסות במטפחות ואחר כך כשתרם מהן בקופות הקטנות של ג' סאין היה תורם הקופה הקטנה שכתוב עליה א' מאחת מקופות הגדולות ומכסה אותה במטפחת ואח"כ מגלה הקופה הגדולה השניה וממלא ממנה קופה הקטנה שכתוב עליה ב' ומכסה אותה וכן בשלישית אלא שלא היה מכסה אותה לסימן שממנה יתחיל בפרוס העצרת:

הראשונה לשם א"י. שהן שלחו שקליהם תחלה:

ושנייה לשום כרכים המוקפין. כגון עמון ומואב ומיהו בכל פעם היו תורמין על שם כל ישראל על הגבוי ועל העתיד לגבות ולא הזכיר התנא חלוקי מקומות הללו אלא להודיעך שתקנו ג' פרקים אלו כדי שיתנו מקומות הרחוקות על לבן וישלחו שקניהן:

גמ' ופריך **אילו**. מי שהיו מונחים לפניו שני כריים של תבואה ותרם מאחד על חבירו מי לא פטר גם השני א"כ ה"נ מאי נפקא להו לדבית ר"ג אם הוא תורם של חצי שקלן שלהן או לא:

ומשני הנחת רוח הוא להן. שיהא הקרבן קרב מממונם ראשונה ולא יהא לשירי הלשכה:

שמט את הקטבליות. מכולן נעשה הכל שיריים:

איצטלא. בגדים וחמש חליפות שמלות מתרגמין וחמש איצטלון:

אע"פ שיש בראשונה נוטל מן השניה. אקופות הגדולות קאי שאינו נוטל מן הראשונה כל הג' קופות קטנות בפרוס הפסח אלא מכל אחת מהן נטל קופה אחת וכדפירשתי במתניתין:

שלמה שלישית. שהוציאו כל המעות שבקופה שלישית לצורך הקרבנות:

שלמו שלשתן. שאין בקופות גדולות מעות צריכין כל ישראל לשקול מחדש שקלים אחרים שהמעות שנשאר בלשכה ולא נכנס לתוך קופות הגדולות הוא שיריים ואינן כשרין שוב ליקח מהן קרבנות:

מועלין בשיריים. שנשארו בלשכה שמא יצטרכו להן בסוף כשיכלה כל המעות שבתוך הקופות:

וכן היה ר"פ וכו'. אהא דקאמר ר"מ דמועלין בשיריים שמא יצטרכו להן בסוף מייתי הא דר"פ שצריך האדם להיות זהיר וזריז שלא יבא לידי חטא:

זריזות. הזריז במצות לעשותן כהוגן ומרחיק מעצמו כל דבר שיכול לבא ע"י לעבירה מביא את האדם שהוא נקי בעשיותיו ומעבירות שבידו:

טהרה. שאף עונותיו הראשונים יתלבנו ויוטהר נשמתו:

קדושה. קדושת הלב והמחשבה:

לידי ענוה. שכל מי שיש בו רוח קדושה חפץ להיות יותר קדוש גם כי יפלס מעגלי צדק של שאר בני אדם ושאין דרכיו מבוררים כל הצורך וזה הוא עיקר ענוה שמכיר פחיתת ערכו:

לידי יראת חטא. שאל יאמר אני אלך בשוק של זונות ולא אחטא וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה שכיון שהוא עניו ויאמר שהוא שפל אנשים יהיה ירא חטא:

לידי חסידות. והיינו שיעשה דברים שהם לפנים משורת הדין כדי שלא יבא לידי שום חטא:

לידי רוח הקודש. שכיון שהוא עושה לפנים משורת הדין עושין עמו מן השמים דברים שהן חוץ מהטבע ומודיעין לו רזי התורה:

לידי תחיית המתים. שע"י שישרה רוח קדושה על עצמות יחיו וכמפורש ביחזקאל:

לידי אליהו. שקודם התחייה האחרונה יבא אליהו:
וכלה מכפר את הקדש. ולשון וכילה משמע זריזות מלשון כלוי ומשמע זהירות דהיינו זריזות וכתיב קרא אחרינא וכפר בעדו ובעד העם הוא הכפרה הכוללת לכולם אלמא ע"י זריזות בא הנקיה הגמורה:
וכפר עליה הכהן וטהרה. מן השבועה שנשבעה כשכרעה לילד ואף ששוגגת היא צריכה טהרה:
וטהרו וקידשו. לבתר טהרה אתיא קדושה:
כי כה אמר רם ונשא. מדכתיב מרום וקדוש אשכון דהיינו שעם היותו מרום ישכון עם הקדוש והדר קאמר שישכון את דכא ושפל רוח שהוא העניו משמע דמקדושה יבוא האיש להיות עניו ולהכי קאמר שיהיה ה' עם הקדוש ויהיה עם דכא ושפל רוח:
ה"ג דכתיב עקב ענוה. בעבור ובשכר ענוה יבא לידי יראת ה':
אז דברת. אין הקב"ה מדבר בחזון אלא לחסידיו:
רה"ק מביא לידי תחיית המתים. דכתיב ונתתי רוחי והוא רה"ק וחייתם אח"כ:
ה"ג לידי אליהו זכור לטוב דכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם:
כל מי שהוא קבוע וכו'. פי' שהוא דר בקביעות בא"י שהיאמכפרת עון כדכתיב העם היושב בה נשוא עון:
ואוכל פירותיו בטהרה. שגורם טהרת הגוף:
ומדבר בלה"ק. שגורם טהרת הנפש:
וקורא ק"ש בבוקר ובערב. שמקיים והגית בו יומם ולילה שהתורה עיקר טהרת נשמה:
מובטח לו שהוא בן עה"ב. אפילו גופו יזדכך ויזכה לחיים נצחים והם חיי עולם הבא אי נמי בלא דין ויסורין יזכה לעולם הבא:
סליק פרק שלישי

פרק ד

הלכה א

מתני' **התרומה מה היו עושין בה**. מה שנתנו לתוך הקופות מה היו עושין בהן:
וכל קרבנות הציבור. לאתויי קטרת:
ספיחי'. תבואה העולה מאליה ממה שנשר בקציר ונותנים שכר לשומרים שימנעו רגלי בהמה משם ויודיעו לבני אדם שהם לצורך העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ ונותנין שכרן מן התרומה דצורך קרבן כקרבן דמי:

שומר חנם. ואף אם קנה אותן מן ההפקר כששמרן חנם סבר ר"י דקרבן יחיד משתנה לקרבן ציבור:
אף אתה אומר וכו'. כלומר אי אתה מודה שאינן באין אלא משל ציבור ואם שמרן חנם וזכה בהם נמצא שאינן באין משל ציבור ולשיטתם השיבו דסברי קרבן יחיד אינו משתנה לשל ציבור:
גמ' **מה ראו וכו'**. אמתניתין דפ"ד דתענית קאי דתנן התם זמן עצי הכהנים והעם תשעה וקשיא ליה מה ראו להימנות הא אפילו כל יחיד יכול לנדב עצים כדתנן לקמן פ"ו:
אלא בשעה וכו'. וקמ"ל שהעצים שלהן קודמין לכל שאר עצים שבלשכה:
הנביאים שביניהן. שהיו באותו הדור כגון חגי זכריה ומלאכי ועזרא ונחמיה:
אלא משלהן. מעצים שהתנדבו הן:
דר"י היא. הא דאמרינן שעצים לקרבנות ציבור באים משל יחיד אתיא כר' יוסי דמתני':
דברי הכל היא. ואפילו כרבנן דע"כ לא פליגי רבנן ור"י אלא בגופו של קרבן:
אבל במכשירי קרבן. כגון עצים לקרבנות הכל מודים דמשתנה מיחיד לציבור:
כתונת לבנה. הכהן לשרת בו בקדש:
צריכה למסור לציבור. מיהו אם מסרה מותר לעבוד בו:
במכשירי קרבן. כגון כתונת:
ה"ג מתני' מסייעא לר' יוסי. וה"פ מהך ברייתא דמגילת תענית מוכח כדאמר ר' יוסי בשם ר' אילא דד"ה היא:
בשעת הקרבן. בזמן שבהמ"ק קיים:
רי"א אין נוהגין אלא בשעת הקרבן. ש"מ דרבנן דפליגי עליה דר"י סוברים דנוהג אפילו שלא בשעת הקרבן ופשיטא שמודים שהיו זמנים להבאת העצים וכמתניתין דתענית:
והיינו מתענין ולא משלימין. מפני שי"ט שלהן היה שבני סנאה בן בנימן הקריבו עצים בעשרה באב כדתנן בתענית פ"ד וזה היה ודאי אחר החרבן דבזמן הבית אין צום בט"ב ואס"ד דלא היו העצים אלו אלא לצורך קרבנות יחיד ודינו כקרבן יחיד למה יהיה להן י"ט אף שלא בשעת קרבן בשלמא בשעת קרבן ניחא דאף יחיד שמביא קרבן הוה ליה כי"ט כדאמרינן בריש פ' מקום שנהגו אלא לאחר החרבן מאי טעמא אלא ודאי דאף לקרבנות ציבור התנדבו אלו ונשאר הי"ט לדורות ומסתמא לא פליגי רבנן דמתני' עליה דראב"צ דקי"ל מעשה רב:
מתני'. דתנן שומרי ספיחים בשביעית וכו' ש"מ דאין העומר ושתי הלחם באין אלא מארץ וכדפרישית במתני' אתיא כר"י דאמר שאין העומר בא מח"ל דאי כר"י בר' יהודה דאמר העומר בא מח"ל ל"ל שומרי ספיחים תיפוק ליה שאפשר להביאו מח"ל:

אין העומר בא מן הסוריא. רבותא קמ"ל דאפילו מן הסוריא דדמיא לא"י במקצת אינו בא וכ"ש מח"ל ממש:

תמן תנינן. מנחות פ"ט:

שאין באין אלא מן החדש. דכתיב מנחה חדשה:

ומן הארץ. דגבי שתי לחם כתיב ממושבותיכם וגבי עומר כתיב וקצרתם את קצירה ולא קציר של ח"ל:

תמן תנינן. בפ"ק דכלים:

והביכורים. דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך:

תמן תנינן. בפ"ק דשביעית:

מה חריש רשות. דכתיב בחריש ובקציר תשבות ודרשינן מה חריש דהוא דוקא רשות שהרי אין לך חריש שיחרוש לשם מצוה דחפילו גבי עומר אם מצא חרוש אינו חורש אף קציר נמי שהוא רשות הוא דאסור בשבת אבל קציר של מצוה כגון קציר העומר שמצוה לקצור לשם העומר דוחה שבת:

ה"ג ר"י כדעתיה דאמר אין העומר בא מסוריא. וכ"ה במס' שביעית וה"פ ר"י לשיטתיה דסובר שאין העומר בא אלא מן הארץ ואפי' בשביעית קוצרין אותו בארץ דקציר דידיה דוחה שביעית מפני שהוא מצוה וה"ה דדוחה שבת:

ד"ה היא. ומתני' איירי בשנת בצורת ולא מצאו תבואה בח"ל וצריכין להביא מספיחי א"י:

ההן עומר וכו'. האי עומר אם אין שם ספיחים מהו שיזרע לצרכו לכתחילה בשביעית:

לא נמצא. אם נזרע בשביעית כקומץ על שיריים שאינן נאכלין שהרי השיריים אסורין באכילה וקומץ שאינו מתיר שיריים לאכילה אינו קומץ:

נעשה כחמשה דברים וכו'. דתנן בפ' כיצד צולין ה' דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה העומר ושתי הלחם וכו' וה"נ עומר שנזרע בשביעית אין שיריו נאכל כאילו בא בטומאה:

כיצד הוא עושה. אמתני' קאי דתנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה וקשיא איך הקדש יוצא בלא חילול לכך קאמר שמתחילה לא היו הקוצרין והשומרין מקבלין שכר מהלשכה אלא משולחני ממעות חולין ואח"כ קודם הקרבה מחללין ממעות הלשכה:

ופריך **וטבות כן**. וכי טוב הוא לעשות כן הרי כשפודה אותו אינו שוה כל כך כמה שהוציאו עליו לשומרין שהרי צריך לנפותו ומשתייר ממנו הרבה וגם עומר אחד אינו שוה מעו' אלו:

כל מה שיתן. הגזבר הן הן דמיו משעה הראשונה וה"ז כאילו הם נתנו מעות השומרין:
אף בפתחי אבנים כן. המסתתין האבנים לצורך בנין הבית לא היו מקבלין המעות מן הגזברים מיד:
לחוצבין. מן ההר:
ולסתתין. המרבעין האבנים ומחליקן:
הדימוס. שורה של בנין:
וטבא היא כן. הא לפעמים מתקלקלין האבנים קודם שנתנו לבנין נמצא האבנים שנצרכו לבנין אינן שוים כ"כ כמו השכר שנתנו השלחנות:

הלכה ב

מתני' **פרה אדומה ושעיר המשתלח לעזאזל באין מתרומת הלשכה**. אף על גב דפרה אינה נשחטת בעזרה באה מתרומת הלשכה דחטאת קרייה רחמנא ושעיר המשתלח לפי שצריך ליקח שני שעירים ואין ידוע על איזה מהם יעלה הגורל לה':
ולשון של זהורית. שני תולעת שמשליכין אל תוך שריפת הפרה וה"ה לעץ ארז ואזוב אלא נקט לשון של זהורית לבד לחלק בין לשון של זהורית זה ללשון של שעיר המשתלח:
כבש פרה. שהיו עושין שני גשרים זה ע"ג זה מפני קבר התהום מהר הבית להר המשחה ועליהן היו מוציאין את הפרה:
וכבש שעיר. שהיו עושין כמין גשר ועליו היה הולך המשלח את השעיר מפני הבבליים שהיו תולשים בשערו ואומרין טול וצא שלא תשהא עונותינו:
ולשון שבין קרניו. לידע אם הלבין ונתכפרו עונותיהן של ישראל והני אינן צורך קרבן לפיכך אינן באין מתרומה שהופרשה לשם קרבנות אלא ממה שנשתייר בלשכה אחר הפרשת התרומה:
ואמת המים. העוברת בעזרה אם צריכין תיקון:
וכל צרכי העיר. לחפור בורות שיחין ומערות ותיקון רחובותיה ושווקים ושמירת העיר:
מותר שירי הלשכה. מה שנשאר אחר שנעשה מהן תיקון צרכי העיר:
לוקחין מהן יינות שמנים וסלתות. ומוכרין אותן למי שצריך יין לנסכים ושמנים למנחות:
אין משתכרין בשל הקדש. שאין עניות במקום עשירות וגנאי הוא להקדש:
ואף לא בשל עניים. דלמא מתרמי עני וליכא למיתב ליה:
מותר התרומה. היינו מה שנשאר בקופות בראש חודש ניסן שאז מביאין קרבנות מתרומה חדשה:
ציפוי לבית קדשי קדשים. לרצפה ולכותלים:

מותר הפירות. מפרש בגמ':
קיץ למזבח. כשהמזבח בטל מביאים מהן עולות כמו שדרך בני אדם להעלות מיני מתיקה על השלחן בגמר סעודתם כך אחר שגמרו להביא חובת היום מביאין עולות הללו כשאין נדרים ונדבות והמזבח בטל:
מותר תרומה לקיץ המזבח. של צורך קרבנות הופרשה:
מותר הנסכים. מפרש בגמרא:
מותר נסכים לקיץ המזבח. שהנסכים כליל והעולה כליל:
זה וזה. ר"ע ור"ח:
גמ' **של שעיר המשתלח**. דבעי חלוקה כדתנן ביומא מה היה עושה חציו קשר בסלע וחציו קשר בקרניו לפיכך היה משקלו סלע:
ושל מצורע. דלא צריך חלוקה די לו בשקל:
ושל פרה. דבעי כובד ליפול אל תוך שריפת הפרה בעיא משקל שני סלעים:
ואית דמפקין לישנא. כלומר יש אומרים בלשון אחר של פרה בי' זוזין והיינו הך דסלע ד' זוזין ושני סלעין ומחצה הן י' זוזין:
מבקרי מומי קדשים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. דאילו ליטול שכר מכל בהמה בפני עצמה אסור דתנן הנוטל שכר להיות רואה בכורות אין שוחטין על פיו הלכך נוטל מתרומת הלשכה תהיה הבהמה תמימה או בעלת מום אין לו תועלת:
שני דייני גזילות. שבירושלים:
האורגות בפרכת. שבין היכל לקדשי הקדשים:
מה פליג. במאי פליגי:
ר"י גרוגרות. כך שמו:
מזבח הזהב. כלי הוא ולא בנין שאינו מחובר לאדמה ויכולין לטלטלו לפיכך נידון ככלי:
ממותרי הנסכים. לקמן פ"ה מפורש מה מותר נסכים:
מזבח העולה. שהוא בנין:
חוץ לעזרות. כל מה שהוא חוץ לעזרת ישראל כגון עזרת נשים והחיל וחומת העיר ומגדלותיה:
מועלין בהן. ואס"ד דמשירי הלשכה הן באין קשיא וכי יש מעילה בשיריים:
ומשני אלא כר"מ. אתיא הך ברייתא:
אמר ר' חיננא. אפי' כר"מ לא מצי אתיא:
אלא בתוך שנתו. הוא דמועלין בשיריים דשמא יצטרכו לקנות מהן קרבנות ציבור וכדאמרי' לעיל פ"ג ה"ד:

והכא חוץ לשנתו אנן קיימין. דבתוך שנתו אסור להוציאן לצורך דברים אחרים דשמא יצטרכו לקרבנות ציבור:

מעכבין את הקרבן. שאסור להקריב קרבן אם אין אלו במקומן ויותר נראה שאסור להקריב עליהן קרבן כגון לחם הפנים על השולחן ונרות במנורה וקרבנות על המזבחות וזריקת הדם על הפרוכת וריחוץ ידים ורגלים בכיור:

כל הן. כל היכא דכתיב נכח כגון במנורה דכתיב ואת המנורה (תתן) נוכח השלחן:

צלע אינו מעכב. כגון בשלחן דכתיב ואת השלחן תתן על צלע צפון אינו מעכב:

ואפי' שימה מעכב. כגון ארון ופרוכת ומזבחות דכתיב בהו וישם מעכבין וקשיא עלייהו מהא דאמרו רבנן שאינו מעכב אלא הכיור והכן בלבד:

כאן בעבודות שבפנים. כשבא לעבוד בפני' כולם מעכבין אבל בעבודת חוץ אינו מעכב אלא הכיור והכן בלבד:

שחצית. גאוה:

היו מוציאין. בבנין כבש של פרה ואע"פ שהיתה כבש עומדת היו סותרין אותה ובנו חדשה:

אית לך מימר וכו'. וכי אפשר לך לומר על שמעון הצדיק משום גאוה ח"ו עשה שני כבשים אלא ודאי שיש איסור בדבר להוציא שניה בכבש שהוציאו בה פרה אחרת:

מאי כדון. וטעמא מאי:

סלסול. כבוד:

זיזין וכתלין. היו יוצאין מכבש הפרה כדי שלא יבאו כהנים ויציצו ויבאו ליגע בעוסקים בהפרה ויטמאו אותן:

אלא אם רצה. לעשות סחורה בשל הקדש ובשל עניים ע"מ שיהיה ההפסד שלו והשכר להקדש מותר:

ברזמינא. כך שמו:

אתפקיד גביה וכו'. הפקידו אצלו אוצר ופקדון של יתומים:

אתא ושאיל לר' מנא. אם מותר לעשות בו סחורה:

אמר ליה. אם אתה רוצה שיהא ההפסד לך לבדך והריוח לשניכם שרי דלאו ריבית ממש הוא אלא אבק ריבית ואע"ג דבדיקנני אסור ביתמי לא גזר שלא יכלו מעותיהן וה"ה בשל הקדש לא גזרו:

כולה דר' ישמעאל היא. ל"ג ליה והוא מראה מקום על המתני' א"נ ה"ק גם דברי ר"י אלו כדעתיה ברישא:

מותר הפירות. דקאמר ר"י היינו מה שהשכיר ההקדש והוא ממותר שירי הלשכה כדאר"י לעיל:
זו סאה רביעית. דתנן לקמן בפרקין המקבל עליו לספק סלתו' מד' סאין בסלע ועמדו בשלשה יספק ארבע ומה שההקדש משתכר בזה הוא הנקרא מותר הנסכים:
ברוצים. גדושת המדה שהיה ההקדש מקבל בגודש ומוכר במחוק:
ופריך **ולית ליה לרבי חייא בר"י**. שהיו ברוצי המדות ולדידיה מה היו עושין בהן:
מה דנפל לסאה רביעית וכו'. מה שהיו עושין בסאה רביעי' היו עושין בברוצי המדות דשניהן נקראין מותר הנסכים:
ופריך **על דעתיה דרחב"י וכו'**. בשלמא לרחב"י דאמר מותר הפירות דקאר"י היינו מותר השכר תני שפיר בסיפא זה וזה לא היו מודים בפירות דסברי אין משתכרין בשל הקדש וכדאמר ר"ע לעיל אלא לר"י קשיא דהא תנן לקמן המקבל עליו לספק מד' יספק מד' ולא פליג ר"ע משמע דכ"ע מודים בה והכא תנן זה וזה לא היו מודים בפירות:
ומשני לא היו מודין בפירות. שיהיו לקיץ המזבח אבל מודין הן שהפירות לכלי שרת:
עד כדון בירוצי ציבור. כלומר הניחא בירוצי ציבור באין לכלי שרת אלא הבירוצין שניתותרו מקרבנות היחיד איך אפשר שכלי שרת יהיו נעשין משל יחיד ולתרווייהו פריך בין לר"י ובין לר"ח ב"י:
ומשני כדא דתני וכו' צריכה למסור לציבור. ה"נ בירוצי יחיד כיון שמסרן לציבור מותר לעשות מהם כלי שרת:
עד כדון בירוצי הלח. הם קדושים לפי שהבירוצין נכנסים לתוך הכלי ונתקדשו בו ושוב נעקרו ממנו כשנפלו לחוץ:
ואפילו בירוצי יבש. מי אמרינן דאף הן קדושים או דילמא כיון דלא נכנסו לתוך הכלי לא נתקדשו והן חול:
ופשיט כהאי דתנינן תמן. במנחות פ' התודה:
הנסכים שקדשו בכלי. שנתנו בכלי ונמצא הזבח פסול:
אם יש שם זבח אחר. שאין לו נסכים יקריב אלו נסכים עמו:

הלכה ג

ואם לאו. משקדשו בכלי נפסלו בלינה שמעינן מיהת דאם לא נתקדש בכלי אינו מקודש א"כ ה"ה בירוצי יבש אינן קדושים:
מתני' **מותר הקטרת**. הנותר בכל שנה שאין לך שנה שאין בה מותר שהקטורת היתה שס"ח מנים שס"ה כמנין ימות החמה וג' מנין שמהם מכניס כהן גדול מלא חפניו ביוה"כ

ולא היו נכנסים כולן בחפניו ועוד בכל שנה פשוטה היה מותר ששנת פשוטה ימיה שנ"ד:

מה היו עושין בה. להקטירה לשנה הבאה:

מפרישין ממנה. מן הלשכה:

שכר האומנין. מפרש בגמרא:

וחוזרין ולוקחין וכו'. והכי צניעא מילתא טפי ולא למכרם ולחזור ולקנותם:

אם בא החדש בזמנו. שהביאו שקלים חדשים קודם ר"ח ניסן שהוא זמן תרומה החדשה לוקחים מותר הקטורת מתרומה החדשה על ידי חילול:

ואם לאו. שלא הביאו שקלים חדשים עדיין לוקחין אותה מתרומה הישנה:

גמ' **ולא נמצא הקדש מתחלל עלהקדש**. דקס"ד דמחללין על שכר האומנין שעשו מלאכת הקדש ואותן מעות נמי קדש הן. ל"א ה"ג לא נמצא ההקדש מתחלל על המלאכה וכ"ה בתוספתא דמעילה וה"פ כיון שאין בה ממש אין מחללין עליה:

על הבניין. דקי"ל בונין בחול ואחר כך מקדישין וכשקינין מן האומנין נותנין להן בעד הבניין ובעד השבח יחד:

אותן המעות. שחיללו בו הקטרת והיה בראשונה לצורך האומנין מה יעשו בהן:

ינתנו לבית גרמו וכו'. שמקבלין שכרן מתרומת הלשכה:

והן וכו'. והוא שיהו חייבין להן לבית גרמו מעות משנה שעברה דאי משנה הבאה אף שכרן באה מתרומה חדשה:

בעי. שאל אם לא היו וכו' מה יעשו במעות הראשונות:

תמן צריכא ליה. מעיקרא מיבעיא ליה והשתא פשיטא ליה דר' בא בשם ר' חייא בר בא אמר למילתייהו:

ומשני הן צריכא ליה. הא דקמבעיא ליה אם הן באין לכלי שרת כשירי הלשכה או דהוו להו כמותר תרומת הלשכה אבל לקיץ המזבח ודאי באין דאף מותר תרומת הלשכה לקיץ המזבח באה:

דאיתפלגון. דפליגי ר"י ב"ח ור"י ב"ל:

פיטמה. לקטורת בכלי חול:

קדש היא. קדש תהיה לכם:

שתהא הווייתה בקדש. שכל מעשיה לא יהיו אלא בקדש:

שתהא באה מתרומת הלשכה. אבל א"צ לעשותה בקודש:

דתנינן. בסיפא:

המקדיש נכסיו. וקי"ל סתם הקדשות לבדק הבית:

והיו בהן דברים ראוין לקרבנות ציבור. וכל המקדיש דבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם והראוי לקרבן יחיד מוכרין אותו ליחיד והראוי לקרבן ציבור שאי אפשר להקריבו. כך דצריך לקנות מקופת הלשכה הלכך נותנין אותן לאומנין בשכרן:

רבי יוחנן אמר. הא דתנן והיו בהן דברים ראוין לקרבנות ציבור היינו קטורת דאי בהמה הא תני לה בסיפא והיא ראויה ליחיד כמו לציבור ואי יינות ושמנים וסלתות הא תני להו אלא קטרת דאינה ראויה אלא לציבור אלמא עושין קטרת מחולין ובחוץ וקשיא לר"י ב"ח:

באומן של בית אבטינס. שהיה נוטל בשכרו מותר הקטרת שניתותר אלא שהיו לוקחין ממנו אח"כ ולא הספיקו ליקח עד שהוקדשה ולעולם בקדש נעשית וכר"י ב"ח:

מכתשת. ששחקו בה הקטרת היתה כלי שרת לקדש דכל מעשיה בקדש:

דבר שקדש בכלי שרת נפדה. בתמיה ואנן תנן נותנין אותה לאומנין בשכרן:

א"ל ולאו שמואל היא. כלומר מאן אמרה להך שמעתתא שמואל ושמואל הוא דאמר שהקילו במותר קדשים:

דאיתפלגון. דפליגי שמואל ור"י:

הותירו תמידין. שלקחו ממעות ציבור מתרומת הלשכה דתנן בערכין אין פוחתין ממשה טלאים מבוקרין בלשכת הטלאים וכשמגיע ר"ח ניסן לא היו מקריבין שוב קרבנות ציבור ממעות התרומה של אשתקד שנאמר חדש בחדשו חדש והבא קרבנות מתרומה חדשה ונמצא בכל שנה ושנה ד' טלאים בלשכת הטלאים ממעות התרומה הישינה והיינו שהותירו שלא הוצרכו להקריבו בשנה שעברה:

שמואל אמר נפדין כתמימין. להכשירן בשנה זו ומחללין אותן על מעות חולין ואותן המעות ילכו למותר התרומה הישינה וכיון שיצאו לחולין חוזרין ולוקחין אותן מתרומה חדשה ויקרבו בשנה זה ואע"ג שאין בהמת קדשי יחיד מתחללת בלא מום כדקי"ל מואם כל בהמה טמאה דאמר מר בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר אילו של ציבור נפדין דלב ב"ד מתנה עליהן ובלא חולין אי אפשר לפדותן ממעות תרומה חדשה שאין הקדש מתחלל על הקדש:

נפדין כפסולי המוקדשין. וירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה דקדושת הגוף שבהן להיכן הלכה ואינן מתחללין בלא מום:

הותירו שעירים. שקנו הציבור מתרומת הישנה כגון שעיר של ר"ח אדר שנאבד ונמנא בניסן:

אם עולה נפדית. להקריבה עולה ואע"ג שאם מניחין אותה לרעות עד שיסתאב נמי דמיה נופלין לקיץ המזבח להקריב עולה אפ"ה נפדית להקריבה עצמה עולה:
לא כ"ש חטאת. שאם מניחין אותה שאינה קריבה אלא עולה:
ר"ז אומר ירעו. השעירים כמו העולות:
מקייצין בהן. בשעירים שנתותרו משנה לשנה את המזבח כשהמזבח בעל מקריבין אותן לנדבות ציבור:
וקשיא יש חטאת קריבה עולה. דשעירי הציבור חטאת הן וקיץ המזבח עולות הן:
שנייא היא. שאני קרבנות ציבור שאינן נקבעין לשם מה שיהיו אלא בשחיטתן וכל זמן שהן חיים רשות ביד ציבור לשנותן למה שירצו:
תנאי ב"ד על המותרות. אפי' חטאת שיקריבו עולות אבל שאר חטאות של צבור אין משתנין להיות עולות:

הלכה ד

מתני' **המקדיש נכסיו**. וסתם הקדש לבדק הבית:
והיו בהם דברים הראויים לקרבנות ציבור. היינו קטורת:
ינתנו לאומנין בשכרן. ויוצאין לחולין אע"פ שאין דבר אחר נכנס תחתיו דקסבר הקדש מתחלל על המלאכה דכתיב ועשו לי מקדש שתהיה המלאכה נעשית מן ההקדש:
אינה מן המדה. כלומר אין מדה זו שאתה אומר כמדה האמורה לעיל בקטורת ואין ראוי אלא שתשוה מדותיך הלכך מפרישין מהן שכר האומנין וכו' כדאמרינן לעיל גבי מותר הקטרת שאין הקדש מתחלל על המלאכה:
ודמיהן יפלו וכו' לבדק הבית. דסבר סתם הקדש לבדק הבית ואפי' במידי דחזי למזבח אבל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח שהמקדיש תמימים לבדק הבית אין נפדים אלא למזבח והדמים יפלו לבד"ה:
ויביא בדמיהן עולות. קסבר מידי דחזי למזבח מסתמא למזבח אקדשינהו הלכך זכרים עצמן יקריבו עולות אבל נקבות אין קרבות שלמים דדעתיה דמקדיש שיהיו כולן לגבוה הלכך ימכרו לצרכי זבחי שלמים דכיון דראויות למזבח חלה עלייהו קדושת המזבח ויביא בדמיהן עולות:
המקדיש בפירוש. שאמר בהמה ונכסי להקדש דכיון שהפרישן והבדילן זו מזו ואעפ"כ לא אמר בהמה למזבח ונכסי לבדק הבית שמעינן שדעתו שהכל ילך אל מקום אחד לבדק הבית אבל המקדיש סתם כל נכסיו אמרינן דעתו להקדיש כל דבר למה שהוא ראוי:
יינות שמנים וסלתות. שהן ראויין למנחות ולנסכים:

ועופות. תורים ובני יונה:
ר' ליעזר וכו'. טעמו מפרש בגמ':
גמ' **קטרת**. היינו דברים הראויין לקרבנות ציבור דבהמה ויינות ושמנים וסלתות כבר תני להו וקסבר יחיד מתנדב קטורת ור' הושעיא פליג כדפי' לעיל:
תמן תנינן. בתמורה פ"ז:
ומועלין בגידוליהן. שהמקדיש בהמה לבדק הבית מועלין בחלבה:
ואין בהן הנאה לכהנים. משא"כ בקדשי מזבח הבשר או העור לכהנים:
דר"א היא. הא דתנן סתם הקדשות לבד"ה דמשמע אפי' על בהמה אתיא כר"א:
מה אנן קיימין. במאי איירי הך קרא אם במקדיש בית ממש:
ה"ג כי פליגי במקדיש נכסיו. וה"פ דווקא במקדיש נכסיו הוא דאר"א שאף דמי הבהמות יפלו לבדק הבית שאין אדם חולק נדרו ומדשאר נכסיו לבדק הבית אף בהמה נמי:
אבל במקדיש עדרו. כלומר במקדיש בהמות לחוד אף ר"א מודה שהן למזבח כיון שראויין למזבח:
כל עמא מודיי. אפי' ר"י מודה שהוא לבדק הבית שאין אדם חולק נדרו:
בהמה לא למזבח היא. בתמיה וכיון דבהמה למזבח נימא הכל למזבח אפילו שאר נכסיו שאין אדם חולק נדרו וספיקא לחומרא:
ומשני בהמה. ודחי למזבח היא אלא הכא אזלינן לקולא ואמרינן לבדק הבית הוא מדסתם המקדיש הזה ולא פירש שמקדיש בהמות אלא אמר נכסיו הוה ליה כאומר בפירוש שיהו לבדק הבית:
לא שנייא וכו'. ל"ש המקדיש נכסיו ול"ש המקדיש עדר בתרווייהו פליגי ר"א ור"י:
שפודין תמימים. כגון שעבר והקדיש תמימים לבדק הבית כשהן נפדין בעור שהן תמימים יוצאין לחולין:
מתני'. דחולין פרק הזרוע נמי דייקא:
מתניתא אמרה כן. בתמיה הא לא תנן אלא ולדן וחלבן של בעל מום שנפדו של בעל מום קבוע הוא דמותרין לאחר פדיונן אבל של תמימים אפילו לאחר פדיונן אסור:
תיפתר. הא דקאמר ר' יוחנן שפודין תמימין ואח"כ הוממו יוצאין לחולין וקמ"ל אע"ג דבשעת פדיון תמימין היו יוצאין לחולין ופי' הרא"פ בזה אינו מחוור כלל:
מתניתא. דפ"ז דתמורה אמרה כן דתנן התם יש בקדשי מזבח וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן משא"כ בקדשי בדק הבית והיינו בשקדם הקדשן למומן ה"נ אם נפדו תמימים והוממו יוצאין לחולין:

אין תימר וכו'. דאם נאמר לא יצאו לחולין א"כ לעולם בקדושת בדק הבית קיימין איך תנן במתני' לר"א זכרים שהוקדשו לבד"ה ימכרו לצרכי זבחי עולות:

בעלי מומין. המקדיש בעלי מומין למזבח אע"ג שהוא עובר משום חמשה שמות מ"מ קדושת מזבח חל עליהן:

ליידה מילה. לאיזה דבר חל עליהן קדושת המזבח:

ומשני לגיזה ועבודה. דאילו קדשי בדק הבית מותרין בגיזה ועבודה וקדשי מזבח אסורין:

לעולתו לפסחו ולאשמו. ואלו אינן באין אלא זכרים:

שכן מצאנו עולת נקיבה בעוף כשרה. דאמר מר תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף הלכך חל עליה שם עולה שתרעה ותעשה תמורה:

ואר"י טעמא דר"ש. אליבא דרשב"י אם מין במינו הוא חלוק עליו אפילו באיל גופיה שמביא לאשם אם שינה אינו חל עליו שם אשם כדמסיק כ"ש אם מקדיש נקבה לאשם שאינו קדוש:

ה"ג הביא בן שתים לא יצא. וכ"ה בבבלי וברמב"ם:

כן ר"ש אמר. לשיטת ר"ש בן יהודה דכל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתי ליה קדושת הגוף ואפילו עולה הלכך אינן צריכין לרעות אלא ימכרו מיד לצרכי אותו המין ואינן עושין תמורה:

ה"ג א"ר אין אני רואה וכו'. וכ"ה בבבלי:

שמא הקדש פסח בא שלמים. שכן מותר פסח קרב שלמים ושלמים באין נקבה ואע"ג דהך נקבה לא קרבה שלמים אפי' לאחר הפסח אלא תרעה מיהו שם שלמים עלה ונחתה לה קדושת הגוף:

ופריך **ולימא ולא אראה דבריו של ר"ש באשם**. הואיל ומותר אשם קרב עולה ואישתכח דהך נקבה דאשם עולה היא ותיקדש קדושת הגוף:

גופו קרב שלמים. הפסח עצמו לאחר הפסח קרב שלמים הלכך חל עליו שם שלמים:

אין גופו קרב עולה. אלא ירעה עד שיסתאב ודמיו יפלו לנדבה לקיץ המזבח:

מאי כדון. במאי פליגי ת"ק ור"ש ודברי הרא"פ בזה אין נראין:

ההין אמר וכו'. ת"ק סבר קדושת דמים קדש אפי' אינו אלא קדושת דמים עושה תמורה דמגו דנחתא ליה קדושת דמים קדוש נמי קדושת הגוף ור"ש סבר דוקא אם קדש קדושת הגוף מתחילה הוא דקדש לרעיי' ולתמורה אבל קדושת דמים לא דלא אמרינן מגו:

איש איש מבית ישראל. ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה:

הכל קרב לעולה. כל מה שהם נודרים ומתנדבים מדברים אשר יקריבו לה' אפי' יינות ושמנים וסלתות יהיה לעולה:
ואת אמרת בבקר לרבות נקבות. בתמיה לא לכתוב זכר ולא בבקר:
ומשני ודכוותה כתיב תמים. דכתיב תמים זכר ואפ"ה קדש לדמי דתנן המקדיש בעלי מומין למזבח אע"פ שהוא עובר בלא תעשה מה שעשה עשוי דכתיב. ולנדר לא ירצה רצוי הוא דלא מרצה הא מיקדש קדשי לדמי ה"נ לכתחילה לא יקדיש נקיבה מיהו אי מיקדש קדשי לעולה קדשי לדמי:
מה ביניהון. מאי איכא בין ר"ע לרבי פפייס:
שיבטא דכדכדא ביניהון. וכדכד היינו עץ שיש לאורגים שראשו חד ומעבירו על השתי כשהוא מתוח לפניו ושובט בו החוטין ומקרב המבדילין בין שני חוטין העליונים ותחתונים ומיד נוחים להתפרק ונפתח שער לירות בו חוט הערב וקאמר רב שיש הפרש גדול ביניהם דהא דקאמר ר' פפייס שהמקדיש בפירוש כדברי ר"א היינו שהקדיש בפירוש לבד"ה אבל הקדיש סתם כר"י ור"ע סובר שסתם הקדישות לבדק הבית א"נ ה"ק כשם שהכדכד מקרב המבדילין כך קרובים דברי ר"פ ור' עקיבא דהמקדיש בפירוש היינו שפירש נכסי ובהמה וכדפרישית במתני' ואפשר לומר דאף ר"ע מודה בזה ורא"פ פי' בעניין אחר ודבריו תמוהים ע"ש:
הכל קרב עולה. כל מה שנודרים ונודבים מדברים אשר יקריבו לה' אפי' יינות ושמנים וסלתות יהיו לעולה:
יכול אפי' עופות. יקריב בדמיהן או אם הקדיש עוף יקריבנה עולה:
ת"ל בבקר. הא אינו מקריב בכל מה שמתנדב אלא עולת בהמה בלבד:
תמן אר"י וכו'. אהא דאר"ש הרי פריש נקיבה לעולה עושה תמורה קאר"י דהיינו טעמא לפי שמצינו נקבה בעולת העוף נחתי לה קדושת הגוף ועושה תמורה:
והכא הוא אמר הכין. דהמקדיש עופות ימכרו שמעינן דלא נחתי להו קדושת הגוף דאל"כ אסורין למכור:
קיימתיה. טעמא דר"א דמתני' כדר' שמואל:
לא היא. עצמה:
ולא דמיה. ע"י פדיון כשנפל בה מום:
אלא הקדש דמים. דהיינו קדושת בדק הבית:
ואמרת יאות. ושפיר קאמרת שעופות לבדק הבית:
להקריבו. לעולה לקייץ המזבח אי אפשר דכתיב בבקר:
שאין לעוף פדיון. אף שנפל בו מום כדאיתא בת"כ:

לפום כן וכו'. לפיכך צריך לומר דעופות לא קדש מתחילה אלא קדושת דמים:
טעמא דהין תניא. טעמו דהך תנא דאמר אליבא דר"ש המפריש נקיבה לעולה ולאשם ולפסח אינו עושה תמורה:
אלא אפי' טמאה באותו השם. שלא קרא עליו שם קרבן הראוי לו:
וקשיא בדא כתיב והעמיד והעריך. בתמיה וכי קרבן כזה שהוא תם בעי העמדה והערכה דהא בסיפא דהך קרא כתיב והעמיד והעריך וכאן ממ"נ לא בעי העמדה והערכה או שאינו קדוש כלל או שהוא עצמו קרב למזבח:
ה"ג יצאה נקבה שבעולה. וה"פ אם הקדיש נקבה לעולה הרי היא ראוייה למזבח לשם שלמים:
הרי הרובע והנרבע. דתני בתוספתא פ"ק דתמורה דעושין תמורה ואינה ראויה להקרבה כלל:
אלא. דומיא דטמאה ממש שאין במינה קרבן לאפוקי עולת נקבה שיש במינה קרבן:
ה"ג בהדא כתיב והעמיד והעריך. סיומא דתירוצא דר"ז הוא כיון דקרא איירי בטמאה ממש צריכה העמדה והערכה:

הלכה ה

מתני' **משערין את הלשכה**. נותנין שיעור ליינות ושמנים וסלתות שיעמוד זה השער לשלשים יום ולוקחין מהם הגיזברין מה שצריכין באותו סכום שפסקו ואם נתייקר המקח אין מוסיפין דמים ואם הוזל לוקחין לפי הזול:
המקבל עליו לספק סלתות. בימות קציר חטים ובצירת ענבים ומסיקת זתים היו הגזברים מקדימין מעות לחנוני והיה החנוני מקבל עליו לספק יינות ושמנים וסלתות כל השנה ואם היו אז נמכרים ד' סאין בסלע והוקרו ועמדו ג' סאין צריך ליתן ד' סאין דהקדש קונה בכסף דכתיב ונתן הכסף וקם לו ואם קיבל לספק ג' סאין בסלע והוזלו ועמדו ד' בסלע נותן ד' בסלע דלא גרע מהדיוט דלא קני אלא במשיכה:
התליעה לו. ואפילו משך הגזבר ונתן מעות אחריותם על החנוני:
אינו מקבל מעותיו. כלומר אינן נחשבין מעותיו של חנוני ולא זכה בהם אע"פ שקבלום מהגזבר:
עד שיהיה המזבח מרצה. שיעלה לרצון על המזבח הלכך אם התליעה הסולת או שהחמיץ היין אחריותם על החנוני:
גמ' **מיד היו מקבלין את מעותיו**. דלא חיישינן שיפסלו שהכהנים זריזין הן:

הדרן עלך פרק התרומה

פרק ה

הלכה א

מתני' **על החותמות**. ועל הסלתות כדמפרש לקמן במתני':

על הפייסות. להורות סדר הגורל מי יזכה בעבודה זו ומי בזו כמפורש במס' יומא:

על הקינים. מחוסרי כפרה כגון זב וזבה ויולדת שמביאין קיני חובה דהיינו תורים ובני יונה נותנים מעותיהם לשופרות שבמקדש והממונים על השופרות לוקחים המעות ומביאין בהן הקינים והיה צריך שיתמנה על זה חכם גדול ובקי כדאמרינן במס' אבות קינים ופתחי נדה הן הן גופי הלכות:

שהיה פותח דברים וכו'. והוא מרדכי בלשן שעלה מן הגולה ונקרא כן שהיה בולל לשונות הרבה כדמפרש בגמ':

על חולי מעיים. מפ' בגמ':

חופר שיחין. היה בקי בחפירות שיחין כדמפרש בגמ' והיה ממונה לחפור שיחין כדי שיהיו מים מצויין לעולי רגלים:

גביני. כך שמו של האיש המכריז כדמפרש בגמ':

על נעילת שערים. לנעול השערים בערב ולפתחן בבקר:

על הפקיע. מפרש בגמר':

צלצל. כלי שיר שיש לו קול גדול לשון תצילנה אזנו צימבל"ו בלע"ז וכשהיו שומעין קולו היו הלוים מתחילין בשיר:

על השיר. להתחיל את השיר וכשהיה מסיים. היו כולן מסיימין:

בית גרמו וכו'. כולה מפרש בגמרא:

גמ' **כשירי דור ודור בא למנות**. שאי אפשר שאלו הנזכרים היו ממונים בכל זמן הבית דבכל דור דור היו משתנים הממונים לכן פירש דאותן הכשרים שבכל מינוי ומינוי מנה התנא במשנתינו:

מי שהיה באותו הדור. כשעלו ישראל מן הגולה מנה אותן שהיו בדורו ולא כל הממונים שהיו בזמן הבית:

על כולן הוא אומר וכו'. אהא דתנן בפ"ג דיומא בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים בית אבטינס לא רצו ללמד וכו' הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמדו בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים הוא אומר זכר צדיק לברכה ועל האחרונים הוא אומר שם רשעים ירקב וקאמר דלמ"ד דכשרים מנה התנא א"כ ע"כ

לומר דאף בית גרמו ובית אבטינס היו כשרים שהרי מנה התנא אותם כאן ושם רשעים ירקב אבן קמצר לחודיה קאי:

על כולן הוא אומר שם רשעים ירקב. אפילו על בית גרמו:

על בן קטין וחביריו. השנויים שם ברישא דמתני':

לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל. תחת אשר הערה נפשו למות:

שהתקין מדרש וכו'. שדורשין אותן ברבים ואף זה שמוסר נפשו לה' יהיה לו חלק בתורת ה' כר"ע:

ה"ג ואת עצומים אלו אנשי כנסת הגדולה שהתקינו כללין ופרטין בתורה:

מה ת"ל סופרים. מאי רבותייהו דשבחינהו קראי בהכי:

ספורות ספורות. שקבצו בחכמתן כל החלוקות שבדינין ושמו להן מספר ככל הנך דמייתי:

חמשה לא יתרומו. בריש מסכת תרומות:

ה' דברים חייבין בחלה. ריש פ"ק דחלה:

ט"ו נשים. רפ"ק דיבמות:

ל"ו כריתות. ריש כריתות:

שלשה עשר דבר וכו'. ריש טהרות:

ארבעה אבות נזיקין. ריש בבא קמא:

תשעה ושלשים אבות מלאכות. שבת פרק כלל גדול:

מה תלמוד לומר סופר. דכתיב לעזרא הכהן סופר דברי מצות ה' וסופר בתרא למה לי:

אלא כשם שהיה סופר בדברי תורה. שמנה כל האותיות שבתורה שבכתב ועשה המסורת:

כך היה סופר בדברי חכמים. למנות ההלכות:

הראשונים חרשו כו'. איידי דמייתי שהראשונים עשו ספורות להקל על המעיינים מייתי נמי הא דר' חגי:

ואנו אין לנו מה לאכול. כלומר אף על פי שהראשונים עשו כל הפעולות להקל עלינו עדיין קשה עלינו להבין ד"ת על בוריין:

אין הוון וכו'. אם היו הראשונים מלאכים אנו בני אדם אבל אם היו הן בני אדם אנחנו כחמורים לרוב פחיתותינו:

א"ר מנא. באותה שעה אמרו אפי' לחמורו של ר"פ בן יאיר לא דמיין:

חמרתא דר"פ בן יאיר. גנבוהו ליסטים בלילה והיתה טמונה אצלם שלשה ימים ולא טעמה כלום:
בתר שלשה ימים. נמלכו להחזירה אמרו הוציאוה מכאן שלא תמות אצלינו ויהיה ניכר הגניבה:
אפקונה. הוציאו אותה והלכה מעצמה ועמדה על פתח ביתו של ר"פ והתחילה לצעוק:
א"ל ר' פנחס. פתחו הדלת לענייה זו דהא שלשה ימים שלא אכלה כלום:
פתחן לה. ונכנסה:
אמר להן. ר"פ תנו לה לאכול ונתנו לפניה שעורים ולא רצתה לאכול:
אמר לון. ר"פ וכי מתוקנים הם השעורים שאין בהם פסולת:
וארימתון דמיין. הפרשתן מהם דמאי:
אמרון ליה. לא כך למדתנו רבינו הלוקח פירות מעם הארץ לזרע או להאכילן לבהמה פטורין מן הדמאי דכיון דרוב עמי הארץ מעשרין הן לא גזרו באלו כיון שאינו אוכל מהן בעצמו:
קמח לעורות. לעבדן ושמן לנר פטור מן הדמאי וזו נמי למה אינה אוכלת:
אמר לון. ר"פ מה נעשה לענייה זו שהיא מחמרת על עצמה הרבה והפרישו דמאי ואכלה:
שיודעין לדבר. בשבעים לשון וכו' ראויין לשמוע שהן מבינין שבעים לשון אע"פ שאינן יודעין להשיב:
ה"ז ראויין לסנהדרין. וכשרה על צד הדוחק:
שלשה. שיודעין לדבר:
ארבעה. שיודעין לדבר ה"ז מעולה:
יבשה א"י. שלא ירדו הגשמים ולא ידעו מאין להביא העומר:
והוה תמן חד אלם. שאינו שומע ואינו מדבר:
צריפין. הוא סוכה שאין לה גג אלא חדה מלמעלה ועשויה מערבה:
איתוני' וכו'. הביאוהו לפני פתחיה להבין ממנו באיזה מקום הוא:
א"ל. מי איכא מקום בא"י ששמו גגות צריפין או צריפין גגות. והלכו לשם ומצאו:
נשדף. נלקה בשדפון:
סוכרא. חורש במזוזת הדלת שבו תוחבים הבריח לנעול:
שופעת דמים כמעיין. ומביאה קן אחד חובה אחד חטאת ואחד עולה כדין זבה:
בעינה סיכנה. וזו קן נדבה וכולן עולות:
בים סיכנה. בעברה תוך הים היתה בסכנה וזו לנדרה ועולות הן:
זאב בא ליטול את בנה. ונדרה קן אחד להצלת בנה:

ע"י שהיו הכהנים וכו' והיו באין לידי חולי מעיים. לכך היו צריכין לרופא לרפאותן והלכך אף הוא נחשב מהממוני' שהיו במקדש שאף הוא נטל שכרו מתרומ' הלשכה דצרכי קרבן הוא שיאכלו הכהנים בשר קרבנות השמנים ולא יבוא לידי נותר:

ושותין מים. שאסורים לשתות יין בעזרה:

והוה ידע. בן אחיה איזהו יין יפה למעיי' לעצרן ואיזה יין טוב לרפואתן שע"י הצינה המעיים מתרפין או מתעצרי' יותר מדאי:

והוה ידע. איזה סלע מוציא מים צוננים ואיזהו מים חמים ועד היכן מגיע חמימותיה:

וותרן. לעבור על כל פשעם:

יתוותרון בני מעוי. יוותרו קשרי בני מיעיו ויצאו בתחלואים. ל"א יהיו לו בני מעים יתירים שהוא מורה לבריות לחטוא שסומכין שימחול להם המקום ואינו כן אלא כל דרכיו משפט:

אלא. שמאריך אפו וגובה חובו אע"ג שאינו גובה אותו מיד:

וסביביו. צדיקים הנדבקים בו:

נשערה מאוד. לשון חוט השערה:

ונורא על כל סביביו. מטיל אימת משפטיו עליהם יותר מן הרחוקים:

והוון כל עמא. והיה כל העם נכנסין אצל החסיד לנחמו ולא רצה לקבל תנחומין:

אמר. להן זהו חסידכם בתמיה הרי בועט במידת הדין:

והוא מקפחו במים. בתמיה וקיפוח הוא לשון תיתוך וקיצור:

מיד נפלה. קול בעיר:

בסוכה איתעריית. בענף אחד אחזה עצמה ועלתה:

קרא גברא. הא דתנן בפ"ק דיומא בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר מהו קריאת הגבר שהכריז הכרזה והיינו שקרא גביני כרוז:

אמרון ליה. ד בית ר' שילא שיתרגם קרא התרנגול שהוא נקרא גבר:

אית לך מימר בר תרנגולא. בתמיה אלא שם אדם ששמו גבר ה"נ קריאת הגבר אאדם קאי:

ה"ג שהיה מזווג את הפתילות. וכ"ה ביומא וה"פ שגדלן וקלען:

בעי וכו'. רצה למנות עליהן פרנסים ולא רצו לקבל על עצמן להיות פרנסים על הציבור שאין זה כבודן:

זכה להימנות עם גדולי הדור. עם הממונין החשובין שבישראל:

כהאי דתנינן תמן. תמיד פ' בתרא:

נזקרין לו בבת ראש. נרתעין מהכרעת קול:

וברדייתו. ולרדותה מן התנור:
היו מסיקין מבפנים. בתוך התנור ורודה מבחוץ לדפוס שהיה בתנור שכך שנינו במנחות ג' דפוסין היו שם נותנו לדפוס ועדיין היא בצק כמין דפוס היה לה בתנור וכו' והיה הלחם דבוק מבחוץ לדפוס והיה נאפה יפה שחום התנור שולט בו:
ואלו אנשי אלכסנדרי' לא היו בקיאין לרדותה מן התנור אם הוא דבוק חוץ לדפוס והיו דובקין אותן בתוך הדפוס ולא היה נאפה כל צרכו מפני שעובי הדפוס מפסיק בין הבצק לתנור ונתעפש:
למענהו. לכבודו שלא יהא לחם שולחנו מנוול בעיפוש:
י"ב מנה היו נוטלים. כל יום מתרומת הלשכה:
שלא יהיו אומרים ממעשה וכו'. וכתיב והייתם נקיים מה' ומישראל:
היתה מתמרת ועולה. היה העשן עולה זקוף כתמר ומתפשט בשמי קורה ואח"כ יורד:
היתה. מתפשטת מיד למטה בתחילת עליית העשן:
ממקום אחר. שלא ידעה מנהגם:
היה פוסח עמה שלא תתבשם. דהמדיר את אשתו שלא תתקשט בא' מכל המינין יוציא ויתן כתובה לכך התנו עמה קודם הנישואין:
לרבות כבודם. שלא ימצאו בקיאין זולתם:
נתמעט כבודם. בחרבן הבית:
וכבוד שמים נתרבה. שאמרו העשרת השבטים הא אלקינו הא קשוט דאפי' לביתיה לא נסיב אפי' וגם האומות אמרו כן:
על הכבוד המתוקן לצדיקים. בבנין דלעתיד:
הרי מעלה עשן לנגדי. ונזכרתי ע"י כן חורבן הבית וגם בכבוד הצדיקים שנאמר בישעיה ועל כל מקראי' ענן יומם ועשן וגו' ועשן זה ע"כ היה כמעלה עשן דאל"כ האיך ישבו בחופה מפני העשן אלא ודאי שהיה העשן מתפשט למעלה חוץ לסכך:
המגילה הזאת. שכתובים בה סמני הקטורת איך להכירם וסדר פיטומו:
מעתה אין להזכיר' לגנאי. שהרי ניכר שכוונתם היתה לשמים שהרי עכשיו מסרה להגון אע"פ שאינו ממשפחתו:
שהיה מלביש בגדי כ"ג. שיהיו נאין ומהודרין:
לאיסטרטיאות. שר משרי החיילות:

הלכה ב

מתני' **גזברים**. הם שממון הקדש תחת ידם והם פודין ערכין וחרמין וכל מלאכת ההקדש נעשה על ידם:

אמרכלין. למעלה מן הגזברים והוא נוטריקון אמר על כלו ובגמ' יליף לה הממונים אלו מקרא:

גמ' **כתילקין**. והיא שררה למעלה מן האמרכל:

גזברין. אע"ג דבקרא לא כתיב גזברין מסברא ידעינן שהיו גזברין ג' דהא פסקו שכר וצדקות ופדויית ערכין וחרמי' צריכין ג' דהיינו דין וכיון דקרא ממטה למעלה קחשיב ש"מ שהראשונים מן הגזברין שהן למטה מהאמרכלין והא דקחשיב בקרא כה"ג לסוף אע"ג דהמלך גדול ממנו היינו כדי לסיים נגיד בית האלהים שיהיה השם בתר כולם שהוא למעלה על כל:

כשהוא חותם. הלשכה שהמעות בתוכו דהאי קרא בשמירת האוצרות איירי וילפינן מיניה דלכך כתיבי כולהו ללמד דכולם חותמין האוצרות וכדמסיק:

והם יקחו את הזהב. מיעוט רבים שנים:

שתהא הפסולת שלך. והלוחות של סנפירינון היו:

מחצב. מקום שחוצבין ממנו:

חמון שקין וכו'. ראו השוקים ראו הכרעיים ראו בשרו וכל זה ממה שהוא אוכל ושותה מן היהודים וכל רכושו מן היהודים:

מיחמי צדיקא וכו'. כדי לזכות בראיית הצדיק הביטו אחריו דזכות גדול הוא שזכה לראותו:

הלכה ג

מתני' **ד' חותמו' היו במקדש**. ג' לג' נסכים חלוקין של בהמות חותם ראשון לנסכי בקר והן ג' עשרונים סולת בלול בחצי הין שמן ויין לנסך חצי ההין וחותמו עגל והב' זכר לנסכי איל שתרגום איל דכרא ונסכיו שתי עשרונים סולת בלול בשמן שלישית ההין ויין לנסך שלישית ההין והג' גדי לנסכי כבש בן שנתו והן עשרון סולת בלול ברביעית ההין שמן ויין לנסך רביעית ההין והד' חוטא והם נסכיו של מצורע עשיר שמביא ג' בהמות וצריך עשרה לוגין שמן תשעה לשלשה כבשים ואחד למתן תנוך ובהונות וקרי ליה חוטא משום דעל שבעה עבירות נגעים באין:

ה' היו. ב' חותמות היו למצורע:

חוטא דל וחוטא עשיר. לפי שמצורע עני אינו מביא אלא בהמה אחת ואם לא היה למצורע אלא חותם א' היו נותנים למצורע עני עשר לוגין ות"ק סבר למצורע עני נותנין חותם גדי ולוג רביעית היה מביא מביתו:

וארמית כתוב עליהן. שרוב דבורם היה בלשון ארמי:

זכרים ונקבות. בין לנסכי עולות שאינן באות אלא זכרים בין נסכי שלמים שבאין זכרים ונקבות ועולה ושלמים טעונין נסכים דכתיב עולה או זבח:
נותן לו מעות. כפי הנסכים שהוא צריך:
בא לו אצל אחיה. שהיה ממונה לקנות יינות ושמנים וסלתות שלא יהא כל מביא קרבן צריך לחזור אחר נסכים העשויין על טהרות הקדש:
ואם הותירו הותירו להקדש. ולא אמרינן שמא מעותיו של יוחנן הם שנתערבו במעות של נסכים:
ממתינים לו עד הערב. שיזדווגו יחד יוחנן ואחיה אם נמצאו מעות יתירים ביד יוחנן כנגד החותם שאמר זה שנאבד ממנו נותנים לו:
ושם היום כתוב. על החותם יום פלוני בשבת:
מפני הרמאין. שמא מצא חותם שנפל מחבירו או מאחיה או מיוחנן ובא עכשיו ליקח וביום שמוצאו אינו רשאי להוציאו שהאובד מחזר אחריו ועוד יש לחוש שמא לקח חותם בשער הזול והצניעו עד שער היוקר:
גמ' ופריך **ולבן עזאי חוטא דל למה**. ליה חותם בפני עצמו היה לו להביא חותם גדי. ומשני היה מביא לוגו עמו. כדי שיביא גם לוג שמן שצריך המצורע למתן תנוך ובהונות והמותר נאכל לכהנים כדין קדשי הקדשים וצריך שיהיה על טהרת הקדש לפיכך נתנו לו חותם בפני עצמו שהוא נסכי גדי וד' לוג שמן. ברם כרבנן. אבל לרבנן לא היו נותנין לחוטא דל אלא חותם של גדי ולוג שמן למתן בהונותיו היה מביא מביתו קשיא א"כ אף לחוטא עשיר לא היו צריכין לתקן חותם בפני עצמו שיכולין ליתן לו ג' חותמות גדי:
נסכי רחל. בכמה שאינן נזכרים במתני':
ומשני מן מה דתני במתני' גדי משמש וכו'. שמעינן דנסכי רחל כנסכי גדי:
שהיה בדין. שיהא חילוק בין נסכי עגל לנסכי שור:
בין נסכי כבש. שהוא בן שנה לנסכי איל שהוא בן שתי שנה:
תלמוד לומר ככה יעשה לשור האחד. כל נסכי שור אחד הן ושור בן יומו קרוי שור ורש"י במנחות פי' דמיתורא דלשון קדריש שכבר כתיב והקריב על בן הבקר מנחה וכן דריש בכולן והראשון נ"ל:
תלמוד לומר או לאיל הא'. כיון שהוא איל כל נסכיו אחד הן בין זקן או שהוא בן שלשה עשר חדש:
תלמוד לומר או לשה בכשבים. כל שה שבכשבים שוות הם בנסכיהם:
בין נסכי גדי. קטן לתיש גדול:

ופריך **הגע עצמך**. שהצניעו עד שיבא היום ההוא בשבת הבאה ומאי מהני שכתוב עליו שם היום:

ומשני שם משמר. של אותו שבת נמי היה כתוב עליו:

ופריך **הגע עצמך**. שימתין חצי שנה עד שיבוא זמן המשמר שנית:

ומשני שם היום. כמה ימים בשבת:

שם השבת. כמה שבת בחדש:

שם החדש היה כתוב עליהן. וגם שם המשמר שאינו מצוי שיזדמן שיהיו כולם ביום א' מכוון אלא להרבה שנים:

הלכה ד

מתני' **לשכת חשאים**. על שם שהנותנין בתוכה נותנין בסתר והמתפרנסים ממנה נוטלין בסתר:

ללשכת בדק הבית. ללשכה שנותנים בה כל קדשי בדק הבית:

גמ' **הוון פרנסין**. היו גבאי צדקה:

והוה יתיב ליה. לאחרים שהיו העניים מתביישים לקבל מהגבאי:

מליזין עליו. מדברין בו ואמרו שאינו צריך ליטול צדקה ונוטל:

מן דדמך. כשמת בדקו ומצאו שלא נהנה ממה שקיבל אלא היה נותן לאחרים:

הוה מפליג וכו'. היה מחלק צדקה בלילה ומוליכה אצל העניים שלא לביישן:

חד זמן. פעם אחת פגע בו שר של רוחות וא"ל לא כן למדתנו רבינו לא תסיג גבול רעך ולילה גבול של רוחות לילך ואין לבני אדם לצאת אז:

מתן בסתר יכפה אף. ויציאתו זו כדי ליתן צדקה בסתר ראוי הוא שיסתיר עצמו מפניו:

והוה. הרוח מתיירא ממנו שלא יכפהו וברח מלפניו:

זהו שמסתכל במצות. הצדקה האיך לעשותה שלא יתבייש העני:

טול ואתה פורע. כשתקבל ירושתך:

ה"ג א"ל יהא לך במתנה אר"ח בר אדא וכו'. וה"פ והוה א"ל אם לא יהיה לך לשלם הרי הוא לך במתנה כי היה חושש אולי יתאמץ העני לפרוע לו כשיראה שלא נפלה לו ירושה או כדי שלא יהיה לעני כגזל לפי דעתו:

אית הוה סבין וכו'. היו זקנים בימינו כל מה שהיו נותנין להם מר"ה עד יה"כ היו מקבלין ומשם ואילך לא היו מקבלין:

אמרי דשתן גבן. מה שאנו צריכין לכל השנה כבר הוא אצלינו שהיו נותנין להם בימים אלו די פרנסתן לכל השנה כך נ"ל והיפה מראה פי' בזה פירושים דחוקים:

זכה עמי. עשה עמי צדקה ותן לי תרנגולא חדא:

ה"ג א"ל הא לך טימיתא וזיל זבין קופר. וה"פ הא לך מטבע זו וקנה לך בשר:
ואכל. בשר שור ומת:
להרוגו של נחמיה. שאילו נתן לו בשר תרנגולת שהיה רגיל בו היה חי:
א"ל מיחזור. כשיחזור יתן לו לאכול:
אמר. לנגד המת עיניו שראו אותו ולא קבלוהו יהיו סתומין:
ידים. דלא פשטו עצמן ליתן לעני יתקטעון:
רגלים. שלא רצו לקראתך ליתן לך ישברו:
ומטתיה כן. ועלתה לו כך בעיניו וידיו ורגליו:
א"ל. רבי עקיבא מה אתה מקללני:
א"ל. נחום ולמה אתה מבעט ביסורין דקאמרת אוי לי:
הוה רביה דבריה. מלמד של בנו היה סגי נהור והיה רגיל לאכול עם רבי הושעיא בכל יום:
חד זמן וכו'. פעם אחת היה לו לר"ה אורחים ולא קרא לסגי נהור. שיאכל עמו:
ברמשא. לערב:
א"ל. ר"ה לא יכעוס אדוני עלי שלא זמנתיך שתאכל עמי היום לפי שהיו אורחין אצלי ואמרתי שלא לזלזל בכבודך שיביישוך הלכך לא אכלתי עמך יום הזה:
א"ל אתה פייסת. למי שנראה ואינו רואה אותו שרואה ואינו נראה והוא הקדוש ברוך הוא יקבל פיוסך ותפלתך:
א"ל. מנ"ל הא לברך כן:
מר"א בן יעקב. מעובדא דראב"י:
דראב"י. נכנס סגי נהור לעירו ישב ראב"י למטה ממנו שיאמרו הבריות אילו לא היה סגי נהור זה גברא רבא לא הוה ראב"י יושב למטה ממנו ועשו לו פרנסה וצדקה יקרה:
אמר להון. הסגי נהור מהו זה שנותנין לי כל כך:
וצלי עלוי. והתפלל סגי נהור זה על ראב"י האי תפילה:
דלמא. מעשה:
הוון מטיילין. בבתי כנסיות שבלוד:
כמה ממון שיקעו אבותי בכאן. שהם בנו בתי כנסיות אלה משלהם:
כמה נפשות שיקעו בבנין הזה. וכי לא היו בני אדם שיעסקו בתורה והיה ראוי להוציא ממון זה עליהם לפרנסתם ונראה שהיה ידוע לר' הושעיא שהיו עניים בני תורה בזמן ההוא שביטלו תורתם מדוחק הפרנסה והיה ראוי לאבותיו של ר' חמא לפרנסם ולא יקפידו על הציור של בנין בה"כ:

עבד. אלו הפתחים של בהמ"ד הגדול:
חמי מה דעבדית. היה משבח עצמו ראה מה שעשיתי:
וישכח ישראל וכו'. טוב הוא ליתן לעניי תורה שעושין מצות בכל עת משיבנו בנינים והיכלות:
מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית. כגון אם הקדיש בהמה או אבנים לבדק הבית. וצריכין אותן למזבח נוטלין אותן למזבח אבל הקדיש בהמה אפי' בעלי מומים או אבנים למזבח אין מוציאין אותן לבדק הבית אלא ימכרו ודמיהן נופלין לבדק הבית:
כלי שמצאו בו צורך לבד"ה מניחין אותו. הא ראוי למזבח מוכרין אותן שמעינן דקדשי בדק הבית אע"פ שראויין למזבח אין מוציאין מקדשי בדק הבית:
כיני מתניתא. כן היא משנתינו כלי שמצאו בו צורך והיינו לצורך המזבח או לבדק הבית ללשכת בדק הבית מניחין אותו ומשם נוטלין אותו למה שצריכין אותו:
הדרן עלך פרק אלו הן הממונין

פרק ו

הלכה א

מתני' **שלשה עשר שופרות**. תיבות צרות מלמעלה ורחבות מלמטה עקומות כעין שופר מפני הרמאים שלא יתנו ידן לתוכן להראות כאילו נותנין לתוכן ויטלו מתוכן ולקמן מפרש למה י"ג שופרות וי"ג שולחנות ובאיזה מקום מונחין:
י"ג השתחוויות. לקמן מפרש היכן היו:
כנגד דיר העצים. לשכה שבה היו נותנין כל עצי המערכה והיא היתה במקצוע מזרחית צפונית של עזרת נשים:
ששם ארון ננזנ. ע"י יאשיהו כדמפרש בגמ':
שהיה מתעסק. במלאכתו מתליע את העצים שאין לבעלי מומין מלאכה במקדש כי אם להכין עצים למערכה דכל עץ שנמצא בו תולעת פסול למזבח:
שהיא משונה. שלא היתה האבן שוה לשאר אבני הרצפה והבין שנסתלק משם והוחזרה:
ביחוד. בבירור:
גמ' ה"ג **אלא הדברות שבתוכו**:
ולא יראו החוצה. סיפא דקרא ויהיו שם עד היום הזה:
כתיב ברישא ויראו וכתיב בסיפא ולא יראו וקשיא אהדדי:
בולטין. ודוחקין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה שבולטין מתחת חלוקה:
ומפצע. ומבקע:

ביחוד. בבירור:
הקיש עליה בקורנס. על המקום ההוא ויצא אש ושרפו:
התורה. ולוחות שניות מונחים בתוכו:
לא משו וכו'. ואס"ד דהארון ההוא הוא שהיה הולך לפניהם במלחמה מסתמא גם המעפילים היו נוטלים אותו עמהם במלחמה:
היה נכנס ויוצא עמהן. כשנסעו במדבר נסע לפניהם כדכתיב וארון ברית ה' נוסע לפניהם:
ה"ג ופעמים הוא מתראה עמהן במלחמה. וי"ס דל"ג ליה והוא הנכון וכן הוא במס' סוטה:
מילה דלא חמון וכו'. דבר שלא ראו מימיהם ואס"ד שהיה יוצא עמהן תמיד במלחמה מאי יום מיומים שהיו מתייראין עתה:
והלא ארון בקרית יערים היה. עד שבא דוד והעלוהו משם:
ומשני הגישה אלי הציץ. והארון הזה לאו ארון ברית ה' אלא הארון שהיה בו החשן והאפוד והאורים והתומים וזכר הציץ לפי שאסור לשאול באורים כי אם בלבישת השמונה בגדים והציץ הוא החשוב שבהן:
והלא הארון בציון היה. בימי דוד ואיך קאמר והארון יושב בסוכות אלא ודאי דעל הארון השני שיוצא עמהם למלחמה קאמר:
סכך שהוא בקירוי. שהיה יושב באוהל שעדיין לא נבנה בה"מ ולכך קורא אותו סוכה לשון סכך בעלמא והואיל והארון לא היה מיושב וישראל במלחמה החמיר אוריה על עצמו שלא לשמש המטה:
נגנז עמו צנצנת המן. דכתיב בארון אשר אועד לך שמה וכתיב בצנצנת המן ותן שמה מלא העומר מן ויליף שמה שמה גזירה שוה:
וצלוחית שמן המשחה. דכתיב בו שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם וכתיב גבי צנצנת למשמרת לדורותיכם ויליף דורות דורות:
ומקלו של אהרן. דכתיב למשמרת לאות לבני מרי ובצנצנת כתיב למשמרת:
וארגז שהושיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל. דכתיב תשימו בארגז מצידו אלמא גבי ארון הוה קאי וממילא שמעינן דעמו נגנז:
יולך ה' אותך וגו'. ודאג שמא יגלה:
תנו את הארון הקודש בבית. הא התם הוה קאי אלא גניזה היא:
אין אתם מחזירין אותו למקומו. שאין מצות בכתף ישאו נוהגת בלוים אז ועוד שיתחלל קדושת הארון בירידתו לבבל:

פיטום שמן המשחה וכו'. מדפריך עלה לקמן מהא דיאשיה גנזו מייתי ליה הכא ודלא כמהרא"פ:

שהוא אלף ות"ק מנים. דמפרש קרא כדכתיב דקנמן בשם וקנה בשם כל אחד לא היה אלא ר"ן מנה ודקשיא מחציתו דקנמון בשם למאי אתא י"ל דגזירת הכתוב הוא שיביא ת"ק מנים וחוצהו ולוקח ממנו ר"ן מנים לשמן המשחה וכה"ג אמרינן במנחות מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב ומחצה אבד ודלא כמהר"א פולדא:

העיקרין. הן הבשמים:

שולקן היה במים. שיבלעו המים וכשיציף עליהם השמן לא יבלעו אותו העיקרין דשמן המועט הזה היה נבלע בעיקרין המרובין:

וממנו דנמשחו אהרן וכו'. דכתיב שבעת ימים ימלא את ידכם ואיתקש משיחה לריבוי דכתיב למשחה בהם ולמלא את ידם:

טעונין משיחה. דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו לימא קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי המשיח אלא הא קמ"ל דאפי' מבניו אי נמשח הוה כה"ג ואם לאו לא הוה כה"ג:

הה"ד שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם. דזה בגימטריא י"ב כלומר אף לדורות יהיה בגימטריא זה:

אלא ע"ג מעיין. שתמשוך מלכותו דסימנא מילתא היא:

גיחון. מעיין קטן סמוך לירושלים ולא זהו גיחון הגדול היוצא מגן עדן:

מפני מחלוקת של אדוניהו. דכתיב למען יאריך ימים וגו' בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל המלכות ירושה ולא בעי משיחה אבל אי איכא מחלוקת לאו ירושה היא ובעי משיחה בתחילה:

ופריך **לא כן כתיב וכו'**. ואין מלכי ישראל טעונין משיחה ויורם מלך ישראל הוה:

אלא יהואחז וכו'. כלומר סמי מכאן יהוא מפני יורם ותני יהואחז מפני יהויקים:

ופריך **ולא יאשיהו גנזו**. לשמן המשחה כדאמרי' לעיל ויהואחז ויהויקים בני יאשיהו היו ואיך קאמרת דיהואחז נמשח בשמן המשחה:

ומשני הדא אמרה. זאת אומרת שיהואחז בשמן אפרסמון נמשת ולא בשמן המשחה א"נ ה"ק כיון דעכ"ל דבשמן אפרסמון נמשח א"כ אין צריך להגיה הברייתא דאף יהוא בשמן אפרסמון נמשח:

אין מושחין כהנים מלכים. ואע"פ שאינו זר אצל שמן המשחה דהא כבר נמשח כשנעשה כה"ג אפ"ה אין מושחין אותו למלוכה כמלכי ישראל דאין מושחין אלא מלכי בית דוד:

לא יסור שבט מיהודה. וכל מלכות שאינו לירושה לעולם אין נמשח בשמן המשחה:

וכתיב בתריה לא יהיה לכהנים הלוים. שאפילו למלך אין ממנים כהן וכ"ש שאינן נמשחים:

הוא יוחנן הוא יהואחז. דבדברי הימים כתיב ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום ויוחנן הוא יהואחז דיהויקים וצדקיהו מצינו שמלכו לאחר יהואחז ש"מ דיהואחז הוא יוחנן:

ופריך **והא כתיב הבכור יוחנן**. ולעיל אמרינן שיהויקים גדול מיהואחז שתי שנים:

ומשני בכור למלכות. שמלך ראשון:

רביעי למלכות. שמלך יהואחז ואחריו יהויקים ואחריו יכניה בנו ואחריו צדקיהו:

שצידק עליו. נבוכדנצר את הדין ואמר לו יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי ולכך קרא שמו צדקיהו:

כל האמות. אפילו של כלים היו בינונית דהיינו באמה בת ששה טפחים:

אמתא אשיתא. אמה אחת היא ששה טפחים:

אשר שברת ושמתם בארון. דאשר שברת מיותר ללמדך דאף השבורות ישים בארון וכל לוח רחבו ג':

ה"ג ורחבן שלשה. כן הוא בסוטה:

תן מהם חצי טפח לכל כותל. שהרי מבחוץ נמדד אמתיים וחצי ארכו:

ה"ג תן רחבן של לוחות לרחבו של ארון:

ה"ג חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לכותל נשתיירו שני טפחים לשילוט. וה"פ לשילוט שתהא ס"ת נכנסת ויוצאת בריוח לפי שהיתה מונחת אורכה לרוחב הארון דהיינו באותן שני טפחים שנשתיירו באורך הארון וס"ת עביה שני טפחים וארכה ששה טפחים והיתה מונחת בדוחק באותן שני טפחים שבאורך לכך היה הארון רוחב יותר ב"ט לשילוט וליטלה כרצונו:

וההן ארון. והאי ארון נמי כלי הוא שהרי מיטלטל בשעת הנסיעה:

ה"ג ורחבן שלשה תן ארכן של לוחות לארכו של ארון:

אצבע לכתלים מכאן. שהטפח ד' אצבעות:

חצי טפח מכאן וכו' לשילוט. ליטול הלוחות מן הארון לעת הצורך:

נתן של זהב. הפנימית בשל עץ האמצעי ושל עץ נתן בשל זהב החיצון:

להביא שפתו העליונה. של העץ שיחפנו בזהב:

להביא בין נסר לנסר. נמי יצפה זהב דקמ"ל קרא בכל היכא דאפשר לצפותו זהב יצפה אבל ציפוי העליון לרשב"ל אין צריך ריבוי דלא גרע משאר מקומות:

ויכתבם על שני לוחות אבנים. מיעוט לוחות שנים מה ת"ל שני שיהיו שניהם שוים חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה:
עשרת הדברים. ויכתבם על שני לוחות אבנים משמע דעשרה על כל אבן כתב דאל"כ עשרת הדברים ל"ל:
דכתיב ויכתבם. משמע שיהו כתובים שני פעמים על כל לוח:
מזה ומזה הם כתובים. היינו ב' בארכו וב' פעמים על שני צידי רחבו ועל שטח שלמעלה ושלמטה לא היו נכתבים שכל לוח אורכו ו' ורחבו ג' ועביו ג' א"כ השטחיים שלמעלה ושלמטה לא היו כ"א שלשה על שלשה ולא היו ראוין לעשרת הדברים ולכתוב חמשה מכאן וחמשה מכאן אין זה דרך כבוד לחלקם למ"ד שכלן היו נכתבין באורך (ועיין ביפה מראה):
טטרוגא. מרובע בלשון יון:
בין כל דיבור ודיבור. היו כתובים דקדוקי התורה:
כימא רבא. ששמו תרשיש והוא הים הגדול והוא מלא מיני דגים הרבה:
אתקשיית וכו'. הקשיתי לפני ר"פ דקראי כר"י דייקי ולא כר"מ:
מצד ארון ברית ה'. מצד הוא מונח ולא בתוכו:
ע"ד דר"י. דהוא אמר שמצד היתה מונחת היכן היתה מונחת:
כמין. תיבה עשה לארון מבחוץ ועליו היתה ס"ת מונחת. ונתת את הכפרת על הארון ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך. וה"ל למכתב תחילה ואל הארון תתן את העדות ואח"כ ונתת את הכפורת אלא ודאי דעדות דקרא היינו ס"ת והיא נתונה לתוך הארון בסוף מ' שנה שכבר היה הכפורת נתון על הארון:
ה"ג ע"ד דר"י דו אמר אין מוקדם ומאוחר בתורה. וה"פ לר"י ל"ק הך קרא דאיכא לשנויי אין מוקדם ומאוחר בתורה אפי' בחד ענינא והיינו דקשיא ליה לר' תנחומא קרא דר"י לר"מ דקרא דר"מ לר"י ל"ק כדשנינן (ומה מאוד נתלבטו המפרשים בפי' סוגיא זו ועיין בי"מ והנראה לי כתבתי):
אש לבנה. הם האותיות חקוקים ע"ג אש שחורה והיינו כתב ליבונאה א"נ בהיפך והוא ככתב שלנו:
היא אש. התורה עצמה אש ובלולה באש:
חצובה. אותיותיה באש:
ונתונה. מהקב"ה למשה מאש שלמעלה:

הלכה ב

מתני' **והיכן היו משתחוין**. שלש עשרה השתחויות דתנן לעיל:

שער העליון. הר הבית היה משופע ועולה ממזרח למערב והשער הסמוך למערב הוא שער העליון ואחריו שער הדלק הוא שער של לשכת העצים שהיתה בעזרה ודרך שם מכניסין עצי המערכה שדולקין על המזבח:

שער הבכורות. שמכניסין שם הבכורות הנשחטים בדרום:

המים מפכים. מפרש בגמ':

שער הקרבן. שם מכניסין קדשי קדשים ששחיטתן בצפון:

שער הנשים. שבו הנשים נכנסות לסמוך על קרבנן א"נ לעמוד על קרבנן:

שער השיר. דרך שם היו מכניסין כלי שיר:

שבו יצא יכניה בגלותו. שנכנס לבית המקדש להשתחוות וליטול רשות כשהלך לגולה לבבל ויצא דרך אותו השער:

שער נקנור. מפרש בפרק א"ל הממונה:

פשפשין. שערים קטנים בתוך שערים גדולים ואף הם ממנין שלשה עשר שערים ואע"ג דגם לשער בית המוקד היה לו פשפש לא חשיב ליה לפי שהיה קטן ביותר:

גמ' **מתני'**. אתיא כאבא יוסי בן יוחנן דאמר י"ג שערים היו במקדש אבל לרבנן דאמרי שבעה שערים היו במקדש קשיא היכן היו משתחוים דקים להו שהיו משתחוים שלשה עשר השתחויות:

ומשני כהאי דתנינן תמן. במסכת מדות:

כקרני כיילי וסיילי. מיני שבלול הם וקרניהם דקים מאוד וקרני חגבים עבים מהם וחוט של שתי עב מהם וחוט של ערב עב ממנו:

מכאן ואילך. מתגבר והולך כמפי הפך:

מן הכתף הימנית. מצד דרום:

וימד אלף באמה. המלאך הראה ליחזקאל נחל היוצא מבית קדשי קדשים תחלתו דק מאוד והולך וגדל מאוד וכל אלף אמה אורך משיצא חוץ לירושלים לא היה עמוק:מי אפסים. שהגיעו עד קרסולים:

וימד אלף. באמה שנית והעמיקו עד הברכיים מכאן ואילך וימד אלף אשר לא יוכל לעבור בו שהיו מימיו רדופים:

לבירנין גדולה. ספינה גדולה:

מלשוט. דאפילו בדרך שייטא לא יכול לעבור בו דרדיפו מיא:

באתרין. במקומינו קורין לשייט שחונא:

ופרש ידיו וכו'. מייתי ראיה דלשחות היינו לשוט:

מיין דמתמללין בעלמא. שידברו העולם בו ויראו אותו ל"א שידברו העולם בהן מחמת גדולתן:

מבית דוד ועד יושבי ירושלים. קשיא ליה אטו לשאר ישראל אינן כשרים הלכך קאמר מה שהמקור הולך מבית דוד ועד יושבי ירושלים הוא דכשר לאפר פרה ולטבול בהן נדות אבל משם ואילך פסול למי חטאת דמי תערובות הם ממי גשמים ולחטאת בעינן מים חיים:

מי קטפריסות הן. הר משופע שמדרונו מחודד מאוד והעבירו המים דרך דף הנתון במדרון ופסולים גם לנדה לטבול בהן א"נ לנדה היינו זבה:

זה ים של סמכו. דשבע ימים סובבים לא"י וד' מהם ים של סמכו ושל טבריא וים המלח וים הגדול ומפרש דגלילה הקדמונה הוא ים של סמכו:

ים הגדול. הוא הים ההולך מא"י למדינת איספנייא:

בראשונה. בדור אנוש יצא עד מדינה ששמה קלבריאה והיא במדינת צרפת ובדור הפלגה יצא עד הסלעים שבמדינת ברבריאה:

עד עכו תבוא. דריש פה כמו כה:

ניחא ימא רבא וימא דמלחא. שהוצרך המעיין לבא לשם כדי למתקן שמימיהם מלוחים וסרוחים אלא ימא דטבריא וימא דסמכו למה באו לשם:

ומשני לרבות דגתם. שע"י מים אלו יתברכו מימיהם לגדל דגים הרבה:

למינה תהיה דגתם. קרא יתירא הוא דפשיטא דלמינה תהיה אלא ללמד דמיני מינים משונים שלא היו בתוכם מקדם יגדלו בהם:

מקום הוא ששמו ולא ירפאו. וה"פ ביצאתיו וגבאיו ומקום ששמו ולא ירפאו למלח ניתנו ולא יבואו לשם המים הקדושים:

תבואה עושה. פי' תבואה גדילה לששה חדשים:

לחדשיו יבכר. האילן יוצא פירותיו לשני חדשים וכיון דמשנים עשר חדשים נעשו שני חדשים ה"ה מה שנעשה בתבואה בעה"ז בששה חדשים נעשה לעתיד בחודש א':

שהתבואה עשתה בימי יואל לט"ו יום. א"כ אילנות לשלשים יום כפל מהתבואה:

בראשון. היינו בר"ח ניסן ירדו הגשמים וכתיב ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם היינו הקרבת העומר:

ומשני בכל חדש וחדש יהא מבכר. האילן ולחדשיו היינו חדשים דעלמא:

תרפיה מציץ עליה. הפירות נראים יותר מן העלין שבאילנות:

ופריך **ותרף מזונה**. וכי תרף מזון הוא דקאמרת הפירות נראים יותר מן העלין. ל"א דרש תרפיה כמו טרף בטי"ת מלשון מזון וה"ק משעה שפורח עליה מיד נותן מזונו שלא כדרך הטבע שהפרח מתאחר לנוץ אחר יציאת העלים ימים רבים והראשון נ"ל:

להתיר פה שלמעלן. היינו פה אלמים:

פה שלמטן. היינו פה עקרות:

את מוצא בשעה שעלה נ"נ. לא"י כדי ליקח את יהויכין אחר שהמליכוהו במקום יהויקים אביו ויעצוהו שרי בבל לסלקו:

זרקן. כלפי מעלה ועוד לא ירדו להראות להם שאינו חפץ בעבודתם:

כיון שראו כל חורי יהודה כן. שאין רצון המקום בעבודתם ושנמס לב המלך בקרבו:

הלכה ג

מתני' **על של שיש מניחין את האברים**. אחר הנתוח מסדרין אותן על השלחן עד שיעלום הכהנים ובגמרא מפרש למה לא עשאו של כסף או של זהב:

ועל של כסף. כלי שרת שמוציאין בכל בוקר שלשה ותשעים כלי שרת כדתנן בתמיד:

נותנין לחם הפנים בכניסתו. אחר שנאפה עד שיסדרוהו על השלחן:

ועל של זהב ביציאתו. והיה מונח שם עד זמן חילוק:

שמעלין בקדש ולא מורידין. דכיון שסלקוהו מעל השלחן של זהב אין מורידין אותו להניחו בשל כסף:

גמ' **תני על של כסף**. אותן של אולם אחד היה של כסף ואחד של זהב על של כסף היו נותנין בכניסתו דאין עניות במקום עשירות:

לית כאן של כסף. לא היה באולם של כסף אלא כדתנן במתני' דשל כסף מרתיח ומתחמם הלח' ויש לחוש שיתעפש:

ופריך **לא כן תני זה אחד מן הניסים וכו'**. שהיה נשמר חום הלחם עד שעת סילוקו בשבת הבא א"כ לא היה מתעפש אפי' היו מניחין אותו על שלחן של כסף:

אין מזכירין מעשה ניסים. כלומר אין סומכין על הנס ועושין הכל שלא יתעפש בדרך הטבע:

לא היה שם לחם. לסדר בשבת ובתוך ימי השבוע נזדמן להם מהו להניחם מלסדר עד שבת הבאה או דלמא אע"ג שהוא פסול דכל שלא עברה עליו שבעה ימים על השלחן פסול הוא מ"מ לקיים מצות לחם הפנים לפני תמיד אין להניחו בלא לחם א"נ לא היה שם לחם לערוך ביום השבת מהו להניח הלחם הראשון על השלחן שהרי לא יתקלקל גם בשבת הבאה מיהו פסול הוא משום לינה:

לפני תמיד. שיהו תמיד לפני ה' אע"פ שהן פסולין:

עשרה שולחנות עשה שלמה. דכתיב ויעש שולחנות עשרה וגו':
אין תימר חמשה בדרום וכו'. ומימין היינו מימין הפתח ומשמאל היינו משמאלו של פתח שהפתח היתה באמצע ההיכל בכותל מזרחי א"נ מימין היינו דרום שנקרא ימין ומדרום נקרא ימין צפון נקרא שמאל:
אלא. של משה באמצע וה' מימינו וחמשה משמאלו וכולן בצפון ההיכל:
את השלחן. לשון יחיד:
על כולם היה מסדר. פעמים בזה ופעמים בזה:
מזרח ומערב היו נתונין. השולחנות ראשו אחד למזרח ואחד למערב דהיינו אורכו לאורך הבית:
כולהון ראויין לשירות. ואיכא למימר על כולם היה מסדר:
נמצא שלחן בדרום. וה"פ שלחן ארכו ב' אמות הרי הוא עשרים אמה לעשרה שלחנות וההיכל כולו אינו אלא עשרים אם כן חמשה שלחנות בדרום:
ומנורה בצפון. ל"ג:
משוך מן הכותל בשתי אמות כלפי צפון. שיהו שני כהנים הנושאים ב' סדרים הולכין זה בצד זה ותוס' גורסין משוך ב' אמות ומחצה:
באמצע הבית. היינו באמצע ההיכל כשלא נחשב בית קדשי קדשים עמו ההיכל ארכו ארבעים ובית קדשי קדשים ארכו עשרים אמה והמזבח היה עומד בתחלת עשרים אמה של ההיכל המערביים:
משליש הבית. של צד מזרח:
ולפנים. לצד מערב והיינו כשנחשב בית קדשי קדשים עמו:
והוא מכלות הזהב. פסוק הוא בד"ה וקמפרש מהו מכלות הזהב וקאמר שהן כולו של זהב סגור שהיה לשלמה שהרי עשר מנורות עשה ולכל אחת היה צריך אלף ככר כדמסיק:
לקיים מה שנאמר. במנורת משה ככר זהב טהור וגו':
ה"ג מעשה במנורת המקדש שהיתה יתירה על מנורה שעשה משה במדבר דינר זהב והכניסוהו לכור פ' פעמים ולא חסר האש ממשקלה:
ופריך **ויאות**. בתמיה וכי כך הוא והלא עינינו רואות כשנותנין זהב בכור באש הוא נחסר:
ומשני עד דלא יקום וכו'. כשעדיין לא קם הזהב על ברירותיה שלא נצרף כל צרכו נחסר ממנו אבל בשכבר נצרף כל צרכו לא נחסר ממנו כלום אפי' מכניסין אותה לאש כמה פעמים:

הלכה ד

מתני' **תקלין חדתין**. שבו נותנין שקלי שנה זו וכשמגיע זמן התרומה הגזבר מוציא כל שקלים שבשופר ונותנן ללשכה כדי שיתרמו מהם והשני כתוב עליו תקלין עתיקין ומי שלא הביא שקלו בשנה זו מביא בשנה שאח"כ ונותנו לשופר והגזבר נוטלם ונותנם בשירי הלשכה והג' כתוב עליו קינין והן תורין גדולים והד' גוזלי עולה והן בני יונה הקטנים וכולן עולות אבל לקיני חובה לא היה שופר כדמפרש בגמ':

עצים. המתנדב עצים למערכה נותן דמיהן לתוכו:

לבונה. המתנדב לבונה נותן דמיו לתוכו:

זהב. המתנדב זהב נותנו שם או דמי שויו והוא לכפורת כלומר לכלי שרת שהמזרקות נקראים כפורי זהב בעזרא ובד"ה לפי שהכהן מקנח בהן אצבעו בין הזאה להזאה שהשיריים שבאצבע פסולים:

ששה. שופרות הנותרות הן לנדבה ובגמרא מפרש:

האומר הרי עלי עצים. סתם:

לא יפחות משני גזירין. כאותן שמסדרין על המערכה ושיעורן מפורש בגמ':

לא יפחות מן קומץ. שזהו שיעור הלבונה הבאה עם המנחה ובגמרא מפרש מנ"ל ודוקא המתנדב סתם אבל אם רצה להביא אפי' קורט של לבונה מביא:

זהב. המתנדב זהב סתם לא יפחות מדינר זהב:

אשם הוא אשום אשם לה'. וקשיא רישא לסיפא דאשם הוא משמע בהווייתו יהא כהלכתו שהוא נאכל לכהנים ואשם לה' משמע שכולו לה' ודרש יהוידע הכהן כל שהוא מותר חטאת ואשם ילקח באותו המותר עולות נמצא ב' הכתובים קיימים אשם לה' הבשר ואשם לכהנים העורות והיכן מצינו מדרש זה ביהוידע כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית ה' לכהנים יהיו וא"א לומר דכסף שקדש לשם חטאת ולשם אשם יהנו בו הכהנים אלא ה"ק יעשו ממנו דבר שיהנו בו הכהנים והיינו העולות שהעורות לכהנים:

גמ' **לא היה שופר של קיני**. חובה כגון זב וזבה ויולדת שיתנו לתוכו מעות כשם שהיו שופרות לקן נדבה כדתנן במתני':

מפני התערובות. שמא תמות אחת מאותן שנתנו מעות בשופר וה"ל מעות חטאת שמתו בעליה מעורבין עם הכשרות והכל פסולין והולכין לים המלח:

ה"ג והתני האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה דמי קן וכו'. כ"ה ברמב"ם פ"ק מה' מחוסרי כפרה אבל באומרת הרי עלי קן שניהם עולות והרא"פ לא הרגיש בזה:

ונותנתו בשופר. שכתוב עליו קינין ודמי הקינין קצובין היו:

ואוכלת בקדשים. לערב:

ואינה חוששת שמא נתעצל בהן. דחזקה על ב"ד של כהנים שאין עומדים משם עד שיכלו כל מעות של אותו שופר כדי שלא יאכלו מחוסרי כפרה בקדשי׳:
ואין הכהן חושש וכו׳. ולא פליג ר"י משמע דכ"ע מודים דלא חיישינן שמא מתה אחת מהן:
ומשני כי קאמרינן. לר"י דחייש לתערובת היינו שיוודע לן שבוודאי מת אחד מהנותנין לתוך השופר נמצא שהן מעורבות:
ופריך **ואי אמרינן כו׳**. כלומר אמאי ונברור ד׳ זוזי דמי החטאת ונאמר דאלו הן דמי החטאת שמתו בעליהן והשאר יקרבו ודקאמר ד׳ זוזי היינו זוזי פשיטי שח׳ מהן הוא דינר צורי והן דמי פרידה אחת דתנן בו ביום עמדו קינין ברבעתים פי׳ פרידה אחת והרובע הוא חצי דינר צורי שהוא ד׳ זוזי מדינה א"נ אורחיה דש"ס למתני ד׳:
לית ליה ברירה. לא סמכינן אברירה למשרי איסורא:
בעי אם אמר הרי עלי עץ. ולא אמר עצים שלא נתכוין אלא לעץ אחד מהו שיביא א׳ או שנים:
מתניתא אמרה כן. שאף גיזר אחד הוה קרבן ונדרו נדר:
כהאי דתנינן תמן. ביומא פ"ב:
ושנים שני כהנים בידם שני גיזרי עצים. ביד כל א׳ גיזר אחד ש"מ שכל א׳ קרבן בפני עצמו:
ה"ג קרבן לרבות את העצים. וה"פ כתיב כי תקריב קרבן מנחה ומצינו לעצים שנקראו קרבן דכתיב והגורלות הפלנו על קרבן העצים:
באמה שוחקת. פי׳ באמה גדולה:
גדומה. פחותה:
כמין טורטני. קנה מאזנים ולי נראה דאעוביו קאי שלא היתה עוביו אלא כטורטני והוא כמחק גודש סאה השנוי בבבלי:
אלא אמה על אמה. ואמתא באמתא היכי יתיב וכתיב על העצים אשר על המזבח שלא יהו העצים יוצאין מן המזבח לפיכך לא היו העצים אלא אמה גדומה:
ותני כן. ותניא נמי הכי שמקום המערכה לא היה אלא אמה על אמה:
נאמר כאן. גבי לבונה דלחם הפנים אזכרה דכתיב ונתת על המערכה לבונה זכה והיתה ללחם לאזכרה:
ונאמר להלן. גבי מנחה וקמץ משם מלא קומצו מסלתה ומשמנה על כל לבונתה והקטיר הכהן את אזכרתה:

אף כאן קומץ. לכל מערכה וכי היכי דסתם מנחה מלא קומץ אף סתם נדבת לבונה מלא קומץ:

ה"ג אי מה להלן שני קומצין. וה"פ אי מה להלן בלחם הפנים ב' קומצין כדאמרינן לעיל על כל מערכה קומץ אף סתם נדבת לבונה ב' קומצין:

כלום למדו לקומץ. לבונה אלא מלחם הפנים והתם בעינן שיהא כל קומץ בפני עצמו מלא ואם חסר ממנה פסול ש"מ אע"ג דבהצטרפות יש שני קומצין כגון שהשני יתר אפ"ה פסול כדילפי' ממנחת חוטא ש"מ דכל קומץ קרבן בפני עצמו:

מילתא דרבי אילא אמרה. מדברי ר' אילא שמעינן:

ה"ג המתנדב לבונה מביאה בקומצו של כה"ג. וה"פ מדיליף לה מלחם הפנים ובפייס נעשה ולא ידעינן הי כהן דמתרמי וצריך שיהיה הרבה שיקמוץ ממנו גדול שבכהנים:

ואפי' בקומץ הבעלים. ממנחה ילפינן ויכול ליתן אותם לכל כהן שירצה שבאותו משמר:

והוא שהזכיר צורה. דאמר מטבע:

צינורא. שיעורו מזלג קטן:

כנגד ששה בתי אבות. הכהנים שתקנו להם חכמים שיהא כל משמר חלוק לששה בתי אבות כנגד ששת ימי השבוע שיעבוד כל אחד ביומו ובשבת כולן שוין שיהא שלום ביניהון שעורות של בהמות הניקחות מן השופרות היו לכהנים שמקריבין העולות וכל זמן שאין המזבח בטל לא היו לוקחין מן השופרות ואם לא היה להם אלא שופר אחד אתי לאנצויי דשמא באותו יום של בית אב הראשון או השני יביאו נדרים ונדבות הרבה ולא יטול הבית אב מן השופר כלום ובשאר ימות השבוע לא יביאו נדרים ונדבות הרבה נמצא אותן בתי אבות מקריבין מן השופר שלא יהא המזבח בטל והוו עורות שלהם ומנצו הנך קמאי בהדי הנך ואמרי יש לכם עורות ואנו אין לנו כלום ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו מזלינו גרם א"נ פעמים שמקריבין שלמים והעורות לבעלי' הלכך תקינו ששה שופרות שלא יטול זה משופרו של זה וכשהמעות באות נותנין אותן לששה שופרות:

כנגד פר וכו'. שהמתנדב פר ועולה מביא ונותן לשופר שכתוב עליו פר מנה כדאמרי' יביא במנה והמתנדב עגל מביא חמשה סלעים ונותן לשופר שכתוב עליו עגל וכן כולם והכהנים מקריבין מכל שופר קרבן הכתוב עליו ומתני' רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא:

קיני זבים וקיני זבות. בחד ניתנו דשם זב אחד הוא:

וחטאת ואשמות. בתרין הוו:

המנחות. היינו מותר מנחת חוטא דלציבור אזיל דאילו מותר מנחת יחיד הוסיף משלו ומביא מנחה אחרת:

ועשירית האיפה. שכה"ג מקריב בכל יום ואם הפריש לעשירית האיפה של יום וניתותרו שוב אין יכול לצרפו לשם מחר אלא תפול לנדבת ציבור וכדר"א לעיל בפ"ב דף ח' ורש"י במנחות פרק האומר עלי יש לו גירסא אחרת ע"ש:

ריבו לה שופרות הרבה. כדי שלא יתעפשו המעות:

ה"ג כתיב וככלותם וכו':

שתי נדבות עשה. דבמלכים כתיב ויקח יהוידע הכהן ארון א' ויקוב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח בימין וגו' ובד"ה כתיב ויאמר המלך ויעשו ארון ויתנהו בשער בית ה' החוצה משמע דב' ארונות עשה א' בפנים וא' בחוץ ומסתמא לשני מינין נדבות עשה אותן:

מפני הטמאין. לעולם נדבה א' היתה אלא שיהוידע נתנו בפנים אבל המלך אמר שיתנהו בחוץ כדי שיוכלו גם הטמאים דהיינו טמאי מת ושרץ ליתן לתוכו שהם מותרים לבא במחנה לויה:

על שם וכו'. כלומר ע"כ לומר דשני נדבות היו דבמלכים כתיב אך לא יעשה בית ה' ספות מזמרות וכו' מן הכסף המובא בית ה' ובד"ה כתיב וככלות' וכו' את שאר הכסף ויעשוהו כלי שרת אלא ודאי דשני נדבות היו ומן הכסף המובא בית ה' והיינו הנדבה הכתובה במלכים לא נעשו כלי שרת אבל מנדבה הכתובה בד"ה והיא ניתנה חוץ לבית ה' ממנה עשו כלי שרת:

ה"ג ספות כסף וכו' מן כסף המובא בית ה':

הדרן עלך פרק שלשה עשר שופרות

פרק ז

הלכה א

מתני' **יפלו לשקלים**. דבתר קרוב אזלינן כדכתיב והיתה העיר הקרובה אל החלל:

מחצה על מחצה יפלו לנדבה. בגמרא מפרש טעמא:

מחצה על מחצה יפלו ללבונה. דלבונה היא עצמה קרבן ועצים מכשירי קרבן:

מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה. מפרש בגמ':

גמ' ופריך **לא צורכא**. לא היה לו לתנא לשנות אלא מעות שנמצאו בין שקלים לקינים שהרי שופר של שקלים היה סמוך לקינים כפי סדר השנוי בפ' דלעיל ולא לנדבה שהנדבה בסוף ושקלים בראש:

ומשני כמין כובלייי. פי' בעיגול סביב היו עומדין והיו השקלים סמוך לנדבה מצד א':
ופריך **לא צורכא**. לא הל"ל אלא מחצה למחצה יפלו לשקלים שמביאין מהן קרבנות ציבור הקבועים משא"כ נדבה שאינן אלא לקיץ המזבח:
ומשני אית דבעי וכו'. יש שרצו לתרץ דהיינו טעמא דלא יפלו לשקלים דלפעמים יתותרו השקלים ושירי שקלים לחומת העיר ולא לקרבנות באין נמצא שהנדבה חמורה ממנה:
מחצה למחצה. שקלים שנמצאו במחצה למחצה ה"ל כשקל שמתו בעליו שנופל לנדבה כדמסיק:
עד דאנא תמן. כשהייתי בבבל שמעתי ששאל ר"י לשמואל הפריש שקלו ומת מה יעשה בו:
מותר עשירית האיפה שלו. של כה"ג מה יעשה בו:
יוליכם לים המלח. לא נהנין ולא מועלין בו:
וקשיא ויש חטאת וכו'. אמתני' פריך דתני בין קינין וכו' מחצה למחצה יפלו לגוזל עולה בשלמא קרוב לגוזלי עולה כיון דמדאורייתא אזלינן בתר קורבה הוה כאילו הן ודאי גוזלי עולה אלא מחצה על מחצה דמספיקא שדינן להו לגוזלי עולה קשיא וכי חטאת יכול להקריב עולה מספק:
ומשני תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות. אע"ג דמותרות חטאת הן ה"נ תנאי בית דין הוא שיקרבו עולות:
ופריך **האשה הזאת**. שהביאה המעות הללו במה תתכפר כלומר שמא מקיני חובה נפלו ובמה תתכפר שהרי לא הקריבה חטאתה:
ומשני תנאי ב"ד הוא המספק את הקינין מספק את הפסולות. ואף זו מן הפסולות היא וצריך המספק קינין ליתן קינין כפי המעות הנמצאים ושוחטן חטאת על הספק דחטאת העוף באה על הספק ואינה נאכלת:
ופריך **לא צורכא**. וכי לא היה צריך לתנא לשנות נמי בין קטורת לעצים ובין לבונה לזהב לכפורת מה דינם:
ומשני ותניתה בסיפא. כבר תנא בסיפא זה הכלל הולכין אחר הקרוב וכו' ומרבינן הכל בזה הכלל ומיהו הנך דתני איצטריך לאשמעי' שום חידוש כדשנינן:

הלכה ב

מתני' **לעולם מעשר**. אפי' כל השנה כולה לפי שעולי רגלים אינן מספיקין להוציא כל מעשר שני שלהם ברגלים ומניחין אותן לקרוביהם או לאהוביהן בטובת הנאה והן אוכלין אותן בקדושתן ועיקר אכילת מעות מעשר שלמים היו מביאין מהן הלכך לוקחין

מהן בהמות ואע"ג דאיכא למימר שמא מן המוכרין נפלו ונתחללו כבר כיון דלוקחין הוי רובא שהרי כמה אנשים לוקחים מתגר א' אמרי' דלוקחין הן ולא נתחללו והרי הן מעשר:
בהר הבית חולין. ואתיא ברגל שרוב מעות שביד בני אדם אז הן של מעשר אפ"ה הוי חולין דאזלינן בתר רובא דשתא ואימור מקמי רגל נפיל:
בירושלים. שלא בשוק הבהמות:
בשעת הרגל הכל מעשר. ולא אזלינן בתר רוב שתא לפי ששוקי ירושלים עשוי להתכבד בכל יום ואי נפל מקודם כבר נמצאו אבל הר הבית לא היה עשוי להתכבד לפי שהוא גבוה והרוח מכבד ומסיר כל האבק וגם אין אדם רשאי ליכנס להר הבית באבק שברגליו לפיכך אין אבק מצוי שם:
אברים עולות. כיון שמנותח כדרך הנתוח המפורש בעולות בידוע שהן של עולות:
וחתיכות חטאות. דאין אוכלין בעזרה אלא חטאות ואשמות:
בירושלים זבחי שלמים. דרוב בשר הנאכל בירושלים הוי שלמים:
זה וזה. בין שנמצא בעזרה בין שנמצא בירושלים תעובר צורתן לפי שנפסל בהיסח הדעת אסורין באכילה ואין לזלזל בהן ולשרפן עד שיפסלו בודאי הלכך טעונין עיבור צורה והיינו שיפסלו בנותר ועבור צורה דשלמים עד יום השלישי:
נמצאו בגבולין. בערי ישראל:
איברין נבילות. שכן דרך שחותכין הנבילות לאיברים ומשליכין ברחובות שיאכלוהו הכלבים:
חתיכות מותרין. שאין דרך לחתוך לחתיכות קטנות אלא הכשרות למכרן או לתת אותן לקדירה:
שהבשר מרובה. ואין חותכין הבשר לחתיכות קטנות אלא מבשלים אותו איברים איברים:
גמ' ופריך **לא צורכא**. לא ה"ל לתנא למתני אלא בהר הבית קדש דודאי מתרומת הלשכה נפל שהרי אין אדם רשאי לכנוס לשם במעות צרורין בסדינן:
חזקה שאין הכהן. הגזבר אין מוציא מעות מן הלשכה אלא אם כן נתחלל הלכך כל הנמצא בהר הבית חולין:
הסיע דעת. היסח הדעת מן הקדשים אע"ג דפסולין טעונין עיבור צורה קודם שריפתו:
מתניתא אמרה כן כלומר מתני' נמי דייקי:
ויאות. בתמיה וכי שפיר קאמרת דלמא במתני' אין הטעם משום היסח הדעת דכל שהוא בעזרה לא מיקרי היסח הדעת דליכא למיחש לשום טומאה והכא היינו טעמא דפסול

שמא כבר נתעברה צורתו לפיכך טעון עיבור צורה ודאי אבל כל שנפסל בהיסח הדעת בודאי אפי' עיבור צורה אין צריך:

לוקין עליה משום נבילה. דודאי נבלה היא:

חתיכות מותרות לא ממש. דמותרות לאכול ה"נ איברים נבלות נבלות ממש דלוקין עלייהו:

אם היו מחרוזות. קשורות זו בזו מותרות דודאי נפלו מיד אדם בשוגג:

נתחלפו לו. אינו יודע איזו היא:

חושש. ומספיקא אסורות כולן אבל אין לוקין עליו דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי:

ולנמצאות הולכין אחר הרוב. דכל דפריש מרובא פריש וכודאי טריפה הוא ולוקין עליו וכן אם הרוב כשירות אם פריש מותר אפילו באכילה:

הנמצא ביד עכו"ם. בשר הנמצא ביד עכו"ם כאילו נמצא ברה"ר אם רוב טבחי ישראל מותר:

הוה מסמך. היה סמיך על רבי מנא וראה עכו"ם א' חותך בשר מן הסוס ויוצא לחוץ:

א"ל הא דאר"י הנמצא ביד עכו"ם כנמצא ברה"ר. ומותר אמאי ניחוש דלמא מן בהמתו חתך ואפי' מקולין וטבחי ישראל נינהו יש לאוסרו:

א"ל. הכי אר"י רבי והוא שראו העכו"ם יוצא מן המקולין של ישראל אז סמכינן להתירו:

חד בר נש וכו'. אדם אחד בציפורי הלך ליקח בשר מן הטבח ולא נתן לו:

א"ל. לחד עכו"ם שיקח לו והביא לו:

א"ל. האי בר נש לטבח לא לקחתי בע"כ ממך שהעכו"ם הביא לי:

אמר. הטבח ולאו בשר נבילה מכרתי להעכו"ם:

מעשה זה בא לפני רבי. ושאל לו אם נאמן הטבח לאסרו:

ואמר. רבי לאו כל כמיניה לאסור מקולין דציפורי וכיון שלא הכריזו טריפה בו ביום הבשר מותר:

רב ירד לבבל. ראה אותן שהן מקילין באיסור בשר להניחו ביד עכו"ם והחמיר עלייהו ואסר כל בשר שנתעלם מן העין וכדמסיק:

חד בר נש. אדם אחד הלך לרחוץ בשר בנהר ונפל מידו והלך לו חזר ורצה ללקחו מתוך הנהר א"ל רב אסור לך בשר זה שאני אומר הראשון שטפו נהר והביא בשר אחר של נבילה במקומו:

חד בר נש. אדם אחד הוה מהלך בשוק טעון בשר בא עוף ששמו דיה וחטפו ממנו והשליכו במקום אחר ורצה האדם ההוא לחזור ללקחו א"ל רב אסור לך הא שאני אומר בשר נבילה היתה נושאת וזרקתו והאי שלקחו ממנו אכלה:

גינאי. נהר ששמו גינאי שטף נודות של יין של ישראל ומצאוהו אח"כ:
יחכמון וכו'. יראו שופכי יין אם מכירין שזו היא קשריהן שקושרין הנודות יחד ויש להן סימן בקשרים מותרים:
נוקניקה. מין קנקן נמצא בבה"כ של עיר ששמה בולי והיה מלא יין:
אמר יחכמון וכו'. יראו רושמי החביות בסיקרי אם יכירו שהוא מרושם שלהם ה"ל סימן ומותר:
באסרטא דגופתא. ברחוב של עיר ששמה גופתא:
משונת הים. מקום שהים מגיע לשם בשעה שהוא סוער:
משום שחיטת העכו"ם. דאזלינן בתר רוב מהלכי דרכים ובדרך ההוא היו הרוב ישראל:
ואשתכח דבית ר'. ונתברר אח"כ שהיה הגדי משל בית ר' וכדין התירוהו:
עיגול דגובנא. עיגול של גבינה מצאו בפונדק של לוי והיו שם רוב ישראל:
ומשום רוב מהלכי דרכים. ולא אסרו משום גבינות העכו"ם:
ואשתכח מן דר' אלעזר בר' יוסי. ומצאו שהיה הגבינה של ראבר"י וכדין התירוהו (והר"א פולדא לא דק):
א"ר מנא. לפני ר' יוסי ואנו רואין שחכמים מכריזין אפילו מוצאין בפלטיא הגדולה ושאר מקומות כיוצא בהן:
א"ל אתה. אם היית מוצא דבר לא היית נוטלו לעצמך ורבי יונה אביך לא אמר כן אלא אמר הלואי שאמצא מציאה לפני' מן פיוסריס והוא מקום שרבים מצויין שם ולא אכריזנה:
אפילו כן. סתמא דש"ס קאמר אפ"ה פעם אחת מצא ר' יונה לפנים מן פיוסרוס והחמיר על עצמו והכריזו:

הלכה ג

מתני' **זכרים עולות**. שאנו תולין שיצאו מירושלים ורוב זכרים שבירושלים הן עולות ורוב נקבות זבחי שלמים:
הראוי לפסחים. זכר בן שנה מן הכבשים או מן העזים פסחים והמוצאו מותר להקריבו לפסחו:
קודם לרגל שלשים יום. משעה שמתחילין לדרוש בהל' פסח ואדם מפריש את פסחו:
ממשכנין את מוציאיה. המוצא עולות או שלמים היו ממשכנין אותו עד שיביא נסכיה משלו שלשה עשרוני' לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש:
מניחין אותה ובורחין. כדי שלא להתחייב בנסכיה:
שבעה דברים. קחשיב להו ואזיל:

עכו"ם ששלח עולתו. דדרשינן איש איש שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל:
שתהא מנחתו עשירית האיפה. שכהן גדול מקריב בכל יום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב:
קריבה משל ציבור. בגמ' מפרש טעמייהו דר"ש ור' יהודה:
ושלימה היתה קריבה. כשהיא באה משל ציבור לר"ש או משל יורשים לר"י עשרון שלם היתה קריבה ולא חצי עשרון ובגמרא מפרש מנ"ל:
שיהיו הכהנים נאותים בהן. דוקא לאכילת קרבנות אבל לאכילת חולין אפילו אותן הנאכלין בעזרה כדי שיאכלו הקרבנות על השובע אין ניאותין בהן:
שלא יהיו מועלין באפרה. בגמ' מפרש לה:
ועל הקינין הפסולות. המחוייבין קינין מביאין מעות ונותנין לשופר וב"ד לוקחין המעות וקונין בהן קינין והבעלים הולכים להם וסומכין על הב"ד שיקריבו קיניהן ואם פרחו הקינים או נמצאו פסולים תנאי ב"ד הוא שיקחו אחרים מתרומת הלשכה ומקנים אותן לבעלי' ויוצאים בהן ידי חובתן:
המספק את הקינים. אותן שפסקו עם הגזברים למכור להם כל הקינין הצריכין הוא חייב להחליף כל שימצא בו פסול:
גמ' **לבא בדמיהן שנו**. כלומר איהי ודאי לא קרבה וה"ק אם בא אדם זה המוצאה לעשות לה תקנה ובא לקבל על עצמו חוב כל דמים שהוא בספק ולהוציאה לחולין ולהקדיש את דמיה אם זכר הוא נתחייב אף בדמי עולה דחיישינן שמא עולות הן:
אומרים לאדם וכו'. דכל בהמות הקדש הראויה למזבח אסור לחללן דכתיב אם בהמה טמאה ופדה בערכך ואמר מר בבעלי מומין שיפדו הכתוב מדבר אבל תמימים לא וזה שבא לימלך ולחוב בדמיה וכי נאמר לו עמוד וחטא לחללה מזיד בשביל שתזכה לתקן הקרבתה של בהמה זו:
אם רוב זכרים עולות. וה"פ דמתני' אם רוב בהמות שנמצאו זכרים כולן עולות ואם רובן נקבות אף זכרים שבהן שלמים:
ופריך **ואין השלמים באין מן הזכרים**. נמי וא"כ אף זכרים ניחוש שמא שלמים הן:
ומשני כיצד הוא עושה מוציאן לחולן. ע"מ שחזרו להיות עולות ואין זה חטא דהא עכ"פ מקריבה ע"ג המזבח ויותר נ"ל דאף זה מן הקושיא אף לר"י קשיא כיצד הוא עושה וכו' אלא שמוציאן לחולין א"כ אף לר' הושעיא ל"ק ומשני דתנאי ב"ד הוא וכו' ול"ק לר"י:
כמה דאת אמר תמן. בריש פרקין:
תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקריבו עולות. הלכך לא חיישינן דלמא שלמים הן:
אין זה מזיד. בתמיה וכי אין זה כמחלל מזיד שלמים על עולות:

מכיון שתנאי ב"ד הוא. עקרו לשם שלמים מיניה וכאלו לא נתקדש מעולם לשם שלמים ואין זה מחלל במזיד:

עד דאנא תמן. כשהייתי בבבל שמעתי ששאל ר"י לשמואל הפריש שקלו ומת מה יעשה בו:

מותר עשירית האיפה של כה"ג. כגון שהפריש מעות לעשירית האיפה של היום וניתותר שאינו ראוי למחר מה יעשה בו:

יוליכם לים המלח. לא נהנין ולא מועלין בו:

חוצה אותה ואח"כ מקדשה. אבל הכלי שמודדין בו העשרון לא היה קודש:

מקדשה. כל העשרון בעשרון:

ה"ג מקריב מחצה ומחצה אבד. כ"ה במנחות פרק התכלת ואיירי כגון שנטמא מחצה של בין הערביים שמביא עשרון שלם וחוציהו ומקריב מחצה ומחצה אבד שמעינן דאינה קדושה לחצאין אלא כולו בבת אחת וכיון דלא צריך למחצה השני שכבר נתקדש הרי הוא אבד וקשיא לר"י:

שכן אפי' מעות. שניתותר מעשירית האיפה סובר ר"י שילכו לים המלח דה"ל מותר עשירית האיפה וכדאמר ר"י בסמוך וכ"ש הסולת שניתותר:

ה"ג מתניתא פליגא על ר"י נמצאו וכו':

נמצאו ב' חציין וכו'. קאי אכה"ג שהקריב מחצה שחרית ומינו אחר תחתיו מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב ומחצה אבד נמצאו ב' חצאין אובדין וב' חצאים קריבין:

תעובר צורתו. ויפסול בלינה וקשיא לר"י למה ליה עיבור צורה ולמה יוצא לבית השריפה הא לא נתקדש מעולם ואי משום מותר עשירית האיפה יוליכם לים המלח אבל שריפה לא צריך:

פתר לה. למתני' כר"י דאמר עשרון מקדש וכיון שצריך ליתנו לתוך העשרון כדי לחצותו דלכ"ע למצוה צריך להביא עשרון שלם מביתו כדי לחצותו א"כ כבר נתקדש ויוצא לבית השריפה:

כשהכהן מתקרב תחלה לעבודה. והיינו יום חינוכו צריך להביא עשירית האיפה משלו שנאמר זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האיפה וגו' ובניו היינו כהנים הדיוטים:

ועובד בידו. הוא עצמו מקריבם:

בו ביום נתקרב בתחלה לעבודה. כהן שלא עבד כל ימיו ונתמנה להיות כהן גדול:

מביא שתים. שתי מנחות מעשירי' האיפה:

אחת לחינוכו. ככהן הדיוט:

ואחת לחובת היום. שהוא חביתי כ"ג שמקריב בכל יום:
תופיני. כתיב מרבכת תביאנה תפיני וקדרים בשעת הבאה אז תאפנה אבל לא בלילה שלפניו:
ואין בשחרית תופיני. היינו קודם עלות השחר לא יאפו אותן:
ופריך **והא תנינן**. בתמיד פ"ק:
העמידו עושי חביתין. בשחרית קודם עלות השחר לעשותו חביתין. ושמעינן שבלילה היתה נאפית:
ומשני לעשות חמין. לרככם העמידוהו אז אבל לאפות לא היו אופין עד עלות השחר (ודברי ה"ר אליהו פולדא בסוגיא זו אינן מחוורים):
מטגנה. במחבת ואח"כ אופה אותה בתנור:
תיאפנה נא. בשעת אפייתה בתנור תהא נא כמו אל תאכלו ממנה נא כלומר תהא מבושלת קצת ולא כל צרכה והיינו טגון דבהא מודו כ"ע דתרווייהו בעינן דכתיב על מחבת בשמן וכתב תופיני:
תיאפנה רכה. אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה:
תיאפנה נוי. בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחלה הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת:
אתיין אילין פלגוותא וכו'. כלומר פלוגתא דאמוראי אתיין כפלוגתא דהנך תנאי וכדמסיק:
לא סוף דבר שמת. לאו דוקא שמת כה"ג מביא השני עשרון שלם מביתו אלא אפי' נטמא הכה"ג נמי הדין כן:
ואפי' נדחה ממום. בעיי' היא אם נדחה הכה"ג מחמת מום אם קרב מחציתו או משל שני ופשיט מהא דתני ריב"פ מברדליה דאפי' נדחה ממום מביא השני עשרון שלם מביתו:
ת"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה. דמשל יורשים קריבה עד שיעמוד אחר:
יכול יקריבו. היורשים לחצאין כמו שהיה אביהן עושה:
אותה כולה. וה"ק כשהאחד מבניו יקריב לאחר שמת אביו יעשה אותה כולה ולא חציה:
ממי שהבריות שלו. ממי שהעולם שלו וקס"ד דהיינו מתרומת הלשכה שכבר הקדישו הציבור לשמים:
כליל להקטרה. שלא יעשו ממנה שיריים לאכילה. ל"א שיקטירו שלימה ולא לחצאין כל זמן שהיא קריבה משל ציבור דקריבה שלימה לא פליגי בה ר"י ור"ש:
תמן הוא אומר משל יורשין. במתני' קאמר דתנאי ב"ד הוא שיבא משל ציבור משמע מדאורייתא באה משל יורשין:

והכא. בברייתא דריש מקרא דמשל ציבור:
ולא יאות הוא מקשי. בתמיה דודאי שפיר קא מקשי א"נ בניחותא דלאו שפיר מקשה דידע ר"ח בר בא דשני תקנות הוו:
הייתי אומר. שיגבו מכל ישראל לצורך עשירית האיפה ותנאי ב"ד הוא שתבא מתרומת הלשכה אבל לעולם מן התורה משל ציבור:
בעי. הא דתני במתני' ושלימה היתה קריבה מי אמרינן שלימה שחרית ושלימה בין הערבים:
ה"ג ושלימה בין הערבים או שלימה שחרי' ובטילה בין הערבי'. וכ"ה בהתכלת:
כד תהא פשיטא ליה. כלומר את"ל דשלימה שחרית ושלימה בין הערבים:
ג' לוגין מה הן. דלעשירית האיפה היה הכה"ג מביא ג' לוגין וקמיבעיא ליה כשמת כה"ג והיתה המנחה כפולה בסולת אם היתה כפולה גם בשמן או לא:
אוף הדא צריכה ליה. גם זה מבעיא ליה:
ב' קמצין מה הן. דסבירא ליה לחזקיה כאבא יוסי בן דוסתאי שסובר בהתכלת דבכל יום היה כהן גדול מביא ב' קומצין לבונה ומקריב אחד מהן בשחרית ואחד בין הערבים ואמר רבי יוחנן התם דהלכתא כאבא יוסי וקמיבעיא ליה כשהוא מביאה שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים אם מביא כל פעם ב' קומצין או דלמא בקומץ אחד סגי:
כלום למדו לקומץ. כלומר דלבונה בעי קומץ למדו ממנחת חוטא כדתניא בפרק דלעיל:
מה להלן ב' קמצין. לכל עשרון קומץ לבונה דס"ל כי היכי דבעינן שיעור שמן לכל עשרון אפי' נעשו הרבה עשרונות בכלי אחד כדתנן בפרק שתי מדות הכי נמי בעינן קומץ לבונה לכל עשרון הוא הדין כאן דכופל הסולת כופל נמי הקומצין:
ומשני מה תמן צריכה ליה. כי היכא דמיבעי' ליה גבי תביתי כהן גדול אם כופל הקומצין הכי נמי מיבעיא ליה במביא מנחות הרבה בכלי אחד אם צריך קומץ לבונה לכל אחד או סגי ליה בקומץ אחד יהיו המנחות ששים או אחד ובגי' הירושלמי שבבבלי לא גרסי' כאן מה תמן צריכא ליה:
כלום למדו שלשה לוגין. דחביתין בעינן ג' לוגין אלא מתמיד שנאמר גבי חביתין מנחת תמיד הרי היא לו כמנחת תמיד מה להלן שלשה לוגין לעשרון אף כאן ג' לוגין לעשרון:
ומשני מה תמן צריכה ליה. כי היכא דקמיבעיא ליה בחביתין ה"נ מבעיא ליה בתמיד כגון שלא הקריב מנחה בבקר שמביאה אפילו בערב דכתיב ומנחתם ונסכיהם בלילה או למחר אם צריך ג' לוגין לכל אחת או דסגי להו בג' לוגין א"נ ומה תמן וכו' מדברי רבי חזקיה הוא דקאמר לרבי יוסה שהשיב על דבריו דקאמר דלא קמיבעיא ליה לר' יוחנן

אקומץ דדומיא דמנחת חוטא הוא וקאר"ח א"כ מאי קמיבעיא ליה לר"י מג' לוגין נילף מתמיד אלא ודאי מאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי א"כ ה"ה לענין קומצין והראשון נ"ל עיקר:

בדין היה שימעלו. באפר פרה אלא שתנאי ב"ד הוא שאין מועלין באפרה:

ופריך **והא תני חטאת**. היא דכתיב בפרה ללמדך שמועלין בה כשאר חטאות עד שלא היתה להן שעת היתר לכהנים:

ה"ג היא בה מועלין ואין מועלין באפרה:

משתקשקין בה. באפרה היו מתרפאין ונותנים אותה ע"ג מכותיהן דאפר מרפא מכה:

כיון שנגדרו. ופרשו מספק הזאות אם נטמאו בספק טומאת המת לא היו מזין עליו שלא ימעלו בה:

האשה הזאת במה היא מתכפרת. ל"ג ליה הכא ואגב גררא דר"פ מייתי ליה לכאן:

ואת האובדות. שנאבד המעות בין שקלים לנדבה וכדאמרי' לעיל בר"פ דאל"כ האשה הזאת במה מתכפרת:

הדרן עלך פ' מעות שנמצאו

פרק ח

הלכה א

מתני' **כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין**. ולא מחזקינן להו ברוקו של זב וזבה שהן מטמאין אדם וכלים משום דאזלינן בתר רובא:

חוץ משל שוק העליון. בגמרא מפרש טעמא:

שבאמצע טמאים. משום דזבין וזבות שכיחי ומהלכים באמצע הדרכים והטהורים מסתלקין לצידי הדרכים מקום שאין דריסת הרגל מצוים ומזהירין לכל טמא שלא יגע בהן אבל בשעת הרגל שרוב ישראל טהורין הטמאים מסתלקין לצדדים שלא יטמאו את העם והטהורים הולכין באמצע הדרכי' הלכך בשעת הרגל רוקין הנמצאים באמצע טהורין ושבצדדין טמאין:

דרך ירידה לבית הטבילה. ב' דרכים היו למקוה בא' יורדים ובאחד עולים שלא יגעו הטמאין בטהורין ושל דרך ירידה ודאי טמאין לפי שנפלו מיד המביאין לטבילה:

שלח כירידתן עלייתן. דבירידתן ודאי טמאין היו לכך היו מורידין לבית הטבילה ובעלייתן טהרו לאחר שהטבילן:

ר' יוסי אומר כולן טהורין. דלא גזרו על ספק כלים בירושלים:

מגריפה. כלי שגורפין וכונסים בו עצמות המתים כשהם מפוזרין:

מריצה. מפרש בגמ':
שוחט בו מיד. דודאי הטבילוה בעלים מאתמול כדי שיהיה לה הערב שמש ותהא ראויה לשחוט בה היום בערב פסח:
בי"ג שונה ומטביל. כלומר אע"ג דאיכא למימר כבר הטבילוה בעלים צריך המוצאה להטבילה שנית דשמא לא הטבילוה בעלים דהוה לה שהות להמתין עד סמוך לחשיכה ואע"פ שלא גזרו על ספק כלים אפ"ה גבי קדשים הצריכוה טבילה:
קופיץ. סכין גדול רובן עשויין לחתוך בשר ולשבר בו עצמות:
בזה ובזה. בי"ג ובי"ד שונה ומטביל לפי שעיקרה לחגיגה ששבירת העצם מותר בה ואיירי כגון שהיו הכהנים טמאי מתים בספק וחל שביעי שלהן בע"פ דאין מביאין עמו חגיגה דהוה ליה כפסח הבאה בטומאה וחגיגת ט"ו יעשו בטהרה ואין הכהנים שהן טבולי יום מטמאין הסכין שאין טבול יום אפי' דמת מטמא כלים:
חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד. ולא אמרינן כיון דשבת הוא לא נשחט בה מספיקא שמא טמאה היא ונמצא הפסח טמא ומחלל את השבת שלא במקום מצוה וי"מ שוחט בה מיד בקופיץ קאמר דאף על גב דאין חגיגה בשבת מ"מ חזקה שהטבילוה מערב שבת לצורך חגיגת י"ד:
בט"ו שוחט בה מיד. לפי שכל העם יודעין שהזאה וטבילה אסורה בי"ט ומטבילין את הכל מע"ט:
נמצאה קשורה לסכין. בגמ' מפרש:
גמ' **קצרן של עכו"ם**. כובס של עכו"ם היה שם בשוק העליון וחכמים גזרו על העכו"ם שיהו כזבים לכל דבריהם ורוקו טמא:
ערודות. ערודי היער היו נוחרין לצורך אריות של מלך:
ר"ש בר אבא בשם ר"ח קצרן של עכו"ם היה שם. ל"ג ליה הכא:
וטהרו את דמיה משום נבילה. כל הסוגיא פירשתי לעיל דף י"ב:
לא כך וכו'. אמתני' פריך לא גזרו על הרוקין שבירושלים ולמה גזרו על הרוקין שבשוק העליון:
שיבולת. היינו באמצע:
ופריך **לא כן וכו'**. ובמתני' תנן חוץ מדרך ירידתן לבית הטבילה:
ומשני מכיון וכו' נעשו הוכיח. יש הוכחה שהן טמאין ודאי ולא משום גזרה:
שהוא דומה לציפורן. שעשויה כדמות צפורן של אדם:
תני הסכין קשורה לו. אם נמצא הסכין קשור בקופיץ הרי זה כקופיץ ובזה ובזה שונה ומטביל ופליג אמתני' ויותר נראה לי דברייתא לפרושי למתני' קאתי דהכי קאמר נמצאת

סכין סתמא קשורה עם סכין אחרת ידועה הרי הוא כסכין ידועה אם טמאה טמאה ואם טהורה טהורה וכן פי' הרמב"ם בפי' המשנה:

הלכה ב

מתני' **פרוכת שנטמאת בולד הטומאה**. שנגעה במשקין טמאין שחכמים גזרו על המשקין שמטמאין כלים גזרה משום משקה דזב וזבה:

מטבילין אותה בפנים. ואינה טעונה שילוח חוץ למחנה שכינה כיון שלא נטמאת אלא בולד הטומאה ומכניסין אותה מיד שאינה טעונה הערב שמש:

מטבילין אותה בחוץ. דטעונה שילוח:

ושוטחין אותה בחיל. חוץ לעזרה:

נימין. ליצי"ס בלע"ז:

כ"ד חוטין. מפרש בגמ':

ארכה ארבעים ורחבה עשרים. כמידת פתח האולם שהיה גובהו ארבעים ורחבו עשרים:

פ"ב רבוא. דינרי זהב נעשית:

גמ' **אילו אמר חוט**. גבי מלאכת הפרכת הייתי אומר שיהא כל חוט כפול לשנים:

שזור. אילו נאמר חוט שזור הייתי אומר שיהא חוטין כפול לשלשה השתא דכתיב משזר ילפינן מיניה דבעינן חוטין כפול ששה דהיינו כפל משזר:

ארבעה. כלומר וארבעה מינין היו בו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר כל אחד חוטין כפול שש מכאן שהיה כפול כ"ד:

מעשה רוקם. גבי מסך הפתח כתיב וגבי פרכת כתיב מעשה חושב מאי בינייהו:

ר"י ור' נחמיה. פליגי איך היו מעשה חושב ומעשה רוקם והאיך היו שני פרצופין:

גוזמא. מילתא בעלמא ולאו דוקא:

תמן תנינן. במסכת תמיד פ"ב החלו מעלין באפר ע"ג תפוח ותפוח היה באמצע המזבח ולפעמים עליו כשלש מאות כור אפר:

הלכה ג

מתני' **הכל ישרף בפנים**. בבית הדשן הגדול שבעזרה ששם שורפין פסולי קדשי קדשים שכל שפסולו בקודש שורפין אותו בקודש:

חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים. דאית ביה תרתי טומאתו בפנים וקילא טומאתו אבל נטמא באב הטומאה אין להשהותו עד שתישרף אלא יוציאנה מיד וישרפנה בחוץ:

ישרף בפנים. דכיון דטהור מדאורייתא אפי' נטמא בחוץ יש לקיים בו שריפתו בקדש:

גמ' **וולד הטומאה**. היינו שנטמא בטומאה דרבנן:

זה וזה לא דבר תורה. בתמיה וכיון דמדאורייתא טמא אין להכניסו לעזרה הואיל ולא היה פסולו בקודש:

לא הוו רבנן. לא פלפלו חכמים בדברי ר' יוחנן דלר' יוחנן ל"ק דאב הטומאה חמירא אבל ולד הטומאה הקילו בה א"נ לא פלפלו חכמים בדברי ר"י דודאי קשיא אלא בדברי בר קפרא דקדקו:

ומשני בגין דר"ע. בשביל טעמו של ר"ע דקאמר מקום טומאתו שם שריפתו ה"נ קאמרי ב"ש באב הטומאה ישרף בחוץ אבל בולד הטומאה ישרף בפנים כיון דמדבריהם הוא ישרף בפנים ששריפתו בקדש:

בגין דר"ש וכו'. בשביל הא דאמר ר' שמעון דמשלחין אפי' אוכלין טמאין לחוץ הלכך כל מה שנטמא בחוץ אין מביאין אותו לפנים:

הלכה ד

מתני' **מחצי הכבש ולמטה במערב**. כהנים הזוכים בפייס באברי התמיד להעלותם לא היו מעלים אותם בפעם אחד אלא נותנים אותם על הכבש והולכים ללשכת הגזית לקרוא את שמע ואח"כ חוזרין ומקריבין האיברים ע"ג המזבח הכבש ארוך ל"ב אמה ומחציו ולמטה נותנין אותן ורוחב הכבש ט"ז אמה ובחציו של צד מערב היו נותנים אותן:

ושל ראש חדש על כרכוב המזבח. בגמרא מפרש:

אינן נוהגין אלא בפני הבית. שקלים משום דצורך קרבן נינהו וכיון שאין קרבן אין שקלים וביכורים דכתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך בזמן שיש בית יש ביכורים אין בית אין ביכורים:

אבל מעשר דגן וכו'. נוהגין בפני הבית דקדושת הארץ לא בטלה:

מעשר בהמה. צריך להפריש העשירי:

המקדיש שקלים וביכורים. בזמן הזה:

ביכורים אינן קדש. דכתיב בהו בהדיא תביא בית ה' אין שם ביכורים חל עליהן שלא בפני הבית:

גמ' **מי קודם**. בהקרבתן אם שתיהן לפניו:

חייליה דרבי ירמיה. כלומר כוחו וראייתו דר"י מהא:

שירו של ר"ח קודם. וסבר ר"י דה"ה קרבן ר"ח קודם:

א"ר יוסי. שאני התם דלכך שיר של ר"ח קודם כדי לפרסם שהוא ר"ח אבל קרבן שבת קודם לר"ח:

הא שקלים קדשי. מודה ר"ש אם אומר ביכורים קדש שהן קדש:

הגר בזמן הזה. אע"ג דליכא מקדש צריך שיפריש רובע דינר לקינו דלכשיבנה ב"ה יביא קן דגר צריך קרבן ובפחות מרובע לא מצי להפריש דאין מצוי קן בפחות מרובע:
מפני התקלה. שמא יהנה ממנו:
ואין מחרימין. דחרם הוא ק"ק דכתיב כל חרם קדש וגו':
הבהמה תעקר. דלא ליתי בה לידי תקלה:
והיא מתה מאיליה. ברעב:
עבר והקדיש. מהו שיהיה קדש:
הכא. גבי קן של גר את אמר אם עבר וקדשו קדש והכא גבי שקלים את אמר לא קדשו ולר"ש בן יהודה דלעיל פריך:
א"ל תמן. גבי שקלים אין מקדישין לכתחלה דהוה לה מתרומה ישינה שמא יעבור השנה ומתקנת חכמים דאפי' בדיעבד לא קדשי:
ה"ג האי ישנה היא לגבי הקדשות אחרים וקינו של גר ח"צ שיהיה מן החדש. הלכך אם הקדיש קדוש בדיעבד:
ופריך **ויניח עד שיבנה ב"ה**. גם בשקלים יניח עד בנין ב"ה ותהיה חדשה:
ומשני שמא יבנה הבית כבראשונה. בניסן ותתרום התרומה אז ומה שנדר כבר ה"ל ישנה:
והכא. גבי קינו של גר מה אית לך למיחש הלכך קדוש:
הדרן עלך פרק כל הרוקין וסליקא לה מסכת שקלים